MIHAIL SADOVEANU

LEGENDE SFINTE

CU GRAVURI DE
D. DUMITRIU-NICOLAIDE

EDITURA „UNIVERSUL"

www.dacoromanica.ro

1947

MIHAIL SADOVEANU

LEGENDE SFINTE

Vieţile sfinţilor au prilejuit unele dintre cele mai fermecătoare pagini din literatura noastră veche. Maestrul Mihail Sadoveanu ne povesteşte în limba lui fără de pereche un şir din aceste întâmplări de cuviosie şi curăţenie sufletească şi face din fiecare un înmiresmat giuvaer.

www.dacoromanica.ro

c. 16.880

www.dacoromanica.ro

MIHAIL SADOVEANU

LEGENDE SFINTE

EDITURA „UNIVERSUL"

www.dacoromanica.ro

PE DRUMUL SPRE EMAUS

www.dacoromanica.ro

Sfântul evanghelist Luca era de neam din Antiochia Siriei, și din tinereță s'a deprins la înțelepciunea elinească și la meșteșugul tămăduirii de boale, făcându-se doftor iscusit. A cunoscut apoi și limba eghipteană, cu toate învățăturile ei din veacuri. Ș'a fost și zugrav bun, având dar să scrie cu colori moarte laudă vie lui Dumnezeu. Iar după ce s'a deprins desăvârșit și cu învățătura evreiască, s'a dus la Ierusalim.

In vremea aceea, Domnul nostru Iisus Hristos petrecea pe pământ între oameni, sămănând cuvântul mântuirii. Și a găsit învățătura Domnului în inima lui Luca pământ bun, ș'a dat însutită roadă. Înțelegând ceeace puțini înțelegeau atunci, și-a plecat fruntea și a urmat pe Cel ce trebuia

www.dacoromanica.ro

să se jertfească, fiind unul din cei șaptezeci de apostoli pe care singur îi pomenește în evanghelia ce ne-a rămas dela el. Zice acolo: „A arătat Domnul și pre alți șaptezeci și i-a trimes câte doi înaintea feței sale în toată cetatea și locul". Deci a început a umbla înaintea feței Domnului, propovăduind și încredințând noroadele că Mesia cel așteptat s'a arătat în lume. Împrăștia cuvintele Izbăvitorului, învățând bunătatea, mila și iertarea.

Iar când a venit vremea patimilor mântuitoare, — s'a fost bătut păstorul și s'au risipit oile, fericitul Luca umbla tânguindu-se și plângând pentru Domnul său. Căci blândul fiu al Fecioarei a fost batjocorit și lovit, și încununat cu spini și răstignit; s'a fost împuns cu sulița și adăpat cu fiere; s'a stat între hoți bătut în cuie. Și cei ce crezuseră în el s'au înfricoșat, căci încă nu-i cunoșteau Slava.

Iar oamenii l-au socotit mort și l-au îngropat.

Dar în ziua Intâia a săptămânii sfinte, ducându-se cu aromate la sfântul mormânt, femeile Maria Magdalena, și Ioana, și Maria lui Iacov, au văzut piatra de pe mormânt prăvălită. Și intrând, n'au găsit trupul Domnului Iisus. Și pe când stăteau uimite și înspăimântate, li s'au arătat doi bărbați în vestminte de fulger, care le-au vestit Invierea, amintindu-le cuvintele Mântuitorului.

Atunci ele și-au adus aminte, și cu bucurie s'au întors dela mormânt, povestind apostolilor toate acestea. Iar ei stăteau neîncrezători și socoteau vorbele lor poveste.

Ci chiar în acea zi s'a întâmplat ca fericitul Luca, împreună cu Cleopa, să se afle în drum spre Emaus. Și mergând trudiți, pe calea plină de pulbere, vorbeau între

www.dacoromanica.ro

ei cu jale despre patimile iubitului lor învățător, și despre cuvintele pe care le auziseră dela femei.

Umblând încet, prin lumina după-amezii, printre dumbrăvi de măslini, iată că s'a alăturat de dânșii un străin. Soarele făcea cunună în pletele lui și 'n jurul feței lui blânde, dar ochii lor erau ținuți să nu-l cunoască.

Intovărășindu-se cu ei și ascultând cuvintele lor, le-a grăit astfel:

— Ce sunt vorbele acestea pe care le aruncați unul altuia între voi, mergând?

Atunci ei s'au oprit, cu privirile posomorîte.

A răspuns Cleopa:

— Ce fel? Nu vii și tu, cași noi, dela Ierusalim? N'ai auzit despre cele petrecute acolo?

Străinul a spus:

— Nu. Ce s'a întâmplat?

Și cei doi apostoli au început a-i vorbi atunci despre învățăturile și patimile Nazarineanului. Și-arătau ei cât au nădăjduit în El, că va scăpa pe Israel și va aduce lumină nouă în lume. Dar preoții Iudeilor și cei mari ai lumii l-au prins, l-au chinuit și l-au osândit, răstignindu-l. Și iată, au trecut trei zile dela moartea lui,—și unele femei, dintre cele ce l-au urmat, au venit ș'au spus c'au găsit mormântul gol și li s'au arătat îngeri care au vestit învierea Învățătorului. Și Petru, și alții, s'au dus la Sfântul Mormânt ș'au aflat că într'adevăr așa este cum au spus femeile, dar pe El nu l-au văzut.

Le-a zis atunci străinul, cu glas trist și blând:

— O, inimi care întârzie a crede în cele ce au spus prorocii! Au nu trebuia ca Hristos să pătimească și pe urmă să se înalțe întru slava Lui?

www.dacoromanica.ro

Incepând dela Moise și dela proroci, drumețul acela a prins a le tâlcui scripturile. Și mergeau încet, pe drumul deșert, și soarele asfințea după piscurile Libanului. Iar Luca și Cleopa ascultau și li se umplea inima de nădejde și de dulceață.

Astfel s'au apropiat de Emaus. Străinul, oprindu-se, a vorbit:

— Fraților, trebuie să ne despărțim, căci eu trec mai departe.

A răspuns Luca:

— O, nu; rămâi cu noi! Iată soarele a asfințit și noaptea vine. Mai vorbește-ne și cinează cu noi!

Și intrând în sat la Emaus,—au găzduit într'o casă săracă și s'au așezat la cină. Iar străinul, luând în mâni pânea, a binecuvântat-o, și frângând-o, le-a împărțit-o:

— Luați și mâncați, le-a vorbit el cu blând glas; acesta este trupul meu...

Abia atunci s'au deschis ochii lui Luca și ai lui Cleopa și-au cunoscut pe Invățător. Și au căzut înaintea lui. Și rădicând frunțile, nu l-au mai văzut.

Și s'au așezat la locurile lor, privind pânea frântă. Luca a șoptit, cu mare tulburare:

— Cum ardea inima în mine când ne vorbea pe drum și ne tâlcuia scripturile!

Și pe loc s'au rădicat dela masă cei doi tovarăși și ieșind s'au întors noaptea la Ierusalim; și umblau repede, abia stăpânind în inimile lor o fericire nespusă. Iară dacă au intrau în cetate, au căutat ș'au găsit pe cei unsprezece apostoli și pe alții. Și dela ei au aflat veste că în adevăr Domnul a înviat și s'a arătat lui Simon. Ș'atunci și ei au povestit întâmplarea lor de pe drum și cum au cunoscut

www.dacoromanica.ro

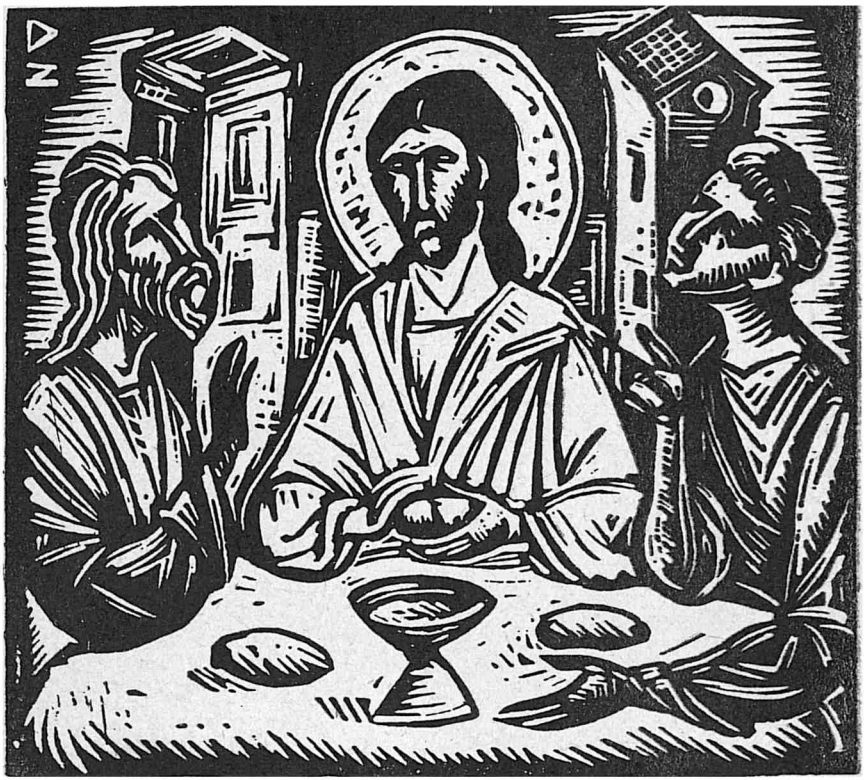

www.dacoromanica.ro

și ei pe Mântuitor, la frângerea pânii. Și cum stăteau grăind, în acel ceas, deodată s'a făcut o tainică tăcere; ochii tuturora s'au umplut de lumină; și între ei au văzut pe Invățător și l-au auzit rostind cu glas lin:

— Pace vouă!

*

Astfel, cu inima plină de chipul Mântuitorului, a intrat în mijlocul neamurilor Luca, propovăduind și răspândind învățăturile cele bune. Și după cincisprezece ani dela înălțarea lui Hristos la cer, i-a scris evanghelia, punând în ea tot ce avea în inima sa, toate câte văzuse și toate câte auzise dela cei care merseseră după Hristos.

Ș'a fost Luca evanghelistul părtaș durerilor și ostenelilor lui Pavel întru propovăduirea învățăturilor mântuitoare; căci l-a urmat pe Pavel nu numai între Iudei, ci și între alte limbi ale pământului. El singur scrie acestea în Faptele Apostolilor. Și foarte îl iubea Pavel. Căci scriind către Coloseni, zice: „Închină-se vouă Luca, doftorul cel iubit". Și în epistola către Corintieni spune iarăși, lăudându-l: „Și am trimes cu dânsul prin toate bisericile și pre fratele a căruia laudă este întru evanghelie, și care e nu numai lăudat ci și hirotonisit de Biserici ca să umble cu noi, având darul acesta spre slava Domnului și osârdia noastră".

A propovăduit astfel Luca lumina credinții celei adevărate în Roma, cetatea Cesarilor, cu suferinți și multă trudă. Apoi ieșind din Roma, a străbătut Libia și a intrat în Eghipet, luminând Tebaida. Și a dus mângâiere robilor și sărmanilor, pân' la marginea pustiei. Și de-acolo s'a întors în cetățile Beoției, rânduind bisericile, hirotonisind

www.dacoromanica.ro

preoți și diaconi. Și pretutindeni a dus mângâierea cuvântului celui curat, ca un adevărat doftor al sufletelor. Iar când i s'a încheiat această viață de trude, a pus mânile pe piept și-a adormit. Și-a văzut în cea din urmă clipă pe Hristos cel blând, zâmbindu-i în lumină și vorbind cu dulceață în asfințit de soare pe drumul dela Emaus...

www.dacoromanica.ro

FERICIȚII ANDRONIC ȘI ATANASIA

www.dacoromanica.ro

Intr'al patrulea veac după învierea Domnului, pe vremea marelui Teodosie-împărat, trăia în Antiohia un om anume Andronic, de meserie zlătar, adică lucrător de aur și de argint. Și acest om și-a luat soție pe fiica unui alt zlătar, Ioan. Numele ei era Atanasia, care, pe grecește, înseamnă nemurire. Intr'adevăr, viața ei pământească a fost așa de înfrânată și de neprihănită, încât la moarte pe drept a câștigat nepieritoare cunună.

Așa, Andronic și Atanasia trăiau cu cinste în cetatea Antiohiei, înfrumusețându-și viața prin bunătate și milă. Căci, deși erau tineri și frumoși și aveau avere îndestulată, iar în jurul lor dănțuiau toate desmierdările lumii, amândoi se înțelegeau a duce un traiu curat; și foloasele bogăției

www.dacoromanica.ro

lor le împărțeau în trei: o parte o dădeau cu dragă inimă săracilor, alta o dăruiau pentru împodobirea sfintelor biserici, și din ce le rămâneau trăiau ei și toți ai casei lor. Și erau iubiți și cinstiți de toți cetățenii, pentrucă toate ale vieții lor erau bunătate; și umblau pe calea care duce la izvoarele Domnului.

In tinerețea lor, au avut doi copii; un fiu căruia i-au pus numele Ioan, și o fiică pe care au numit-o Maria. Iar după nașterea acestor doi prunci, au început a viețui ca un frate cu sora sa, ne mai voind a se cunoaște decât cu sufletele și iubindu-se numai întru Hristos. Ci sârguința și grija lor cea mare a prins a fi pentru sărmani. Cercetau pe bolnavi: îi alinau și le legau rănile; îi spălau, îi îmbrăcau și-i hrăneau. Și căutau pe cei căzuți și sângerați, pe cei pribegi și osteniți de drumuri, și-i aduceau în casa lor și-i mângâiau. Și-și puneau mânile lor pe fruntea văduvelor și a orfanilor și le ștergeau lacrimile. Iar unde era durere, ei erau tămăduire. Și în toate săptămânile anului, Miercurea și Vinerea petreceau în rugăciune și post.

Astfel au trăit Atanasia și Andronic doisprezece ani blândă viață. Iar după acești doisprezece ani, într'o zi, a intrat acasă Atanasia dela biserică, după cântarea de dimineață, și a găsit pe amândoi copiii în pat, toropiți și gemând. Și turburându-se, cu lacrămi s'a repezit la ei cercetându-i. Și-i privea frântă de durere.

Pe când sta ea astfel, a intrat în casă și Andronic, venind dela rugăciune, și o striga prin odăi. Atunci ea a răspuns:

— Nu te mânia pe mine, domnul meu, căci copiii noștri sunt cuprinși de mare fierbințeală!

www.dacoromanica.ro

Şi venind la patul copiilor şi Andronic i-a găsit arzând. Şi le luceau ochii şi gemeau în mare suferinţă.

Atunci Andronic, suspinând, a zis:

— Fie voia Domnului...

A întrebat femeia:

— Ce să facem acum?

Andronic a răspuns:

— Doamna mea, tu stăi cu copiii. Eu mă duc afară din cetate, la biserica sfântului mucenic Iulian, unde sunt îngropaţi părinţii mei. Mă duc să mă rog şi să cer lui Dumnezeu izbăvire...

S'a dus Andronic afară din cetate, la biserica sfântului Iulian; s'a stat acolo rugându-se până la al şaselea ceas. Iar în urma lui, subt ochii mamei cei plini de lacrămi, s'au stâns amândoi copiii, ca doi porumbei, s'au murit, — Ioan de doisprezece ani şi Maria de unsprezece. Deci când se întorcea Andronic, apropiindu-se de casă, a auzit mare plângere şi tânguire. Şi când a intrat în curte, freamătul a tăcut. Bărbaţi şi femei îi făceau loc să treacă şi-l priveau cu lacrimi. Şi păşind Andronic în odaia copiilor, i-a găsit pe amândoi alături, albi, cu mânile pe piept; şi maica sta zdrobită pe podele, la picioarele lor.

Oprindu-se înfricoşat, a stat privind în neştire. Apoi s'a întors şi, intrând în camera de rugăciune, s'a aruncat înaintea chipului Mântuitorului, rostind cuvintele dreptului Iov:

— Gol am ieşit din pântecele maicii mele, gol mă voiu duce. Domnul a dat, Domnul a luat...

Şi şi-a plecat adânc fruntea, oftând. Apoi a început iarăşi a se ruga cu smerenie. Iar Atanasia plângea zdrobită lângă copii şi-i chema cu dulce glas şi striga:

www.dacoromanica.ro

— Vreau să mor și eu, cu iubiții mei!

Și nimeni nu putea s'o urnească de lângă ei. Plângând zi și noapte, i-a priveghiat; ș'atâta a gemut, ș'atâta a slăbit, încât sta să moară.

Iar la îngropare s'a adunat tot poporul cetății. Ș'a venit și patriarhul, cu tot clerul său. Și cu cântări și rugăciuni au dus pe copii la biserica sfântului Iulian, afară din cetate, și i-a îngropat acolo. Iar după ce s'au isprăvit toate și s'a împrăștiat norodul, nemângâiata mamă nu voia să se deslipească de lângă mormântul copiilor săi. Nici rudele, nici prietinii, nici soțul său iubit n'au putut-o rădica din lacrimi și suspinuri, — căci acolo voia să se sfârșească.

Stând singură astfel Atanasia, cu durerea și cu copiii ei morți, s'a întins liniștea miezului nopții în biserică. Și făcându-se ca un abur de taină în juru-i, în lucirea candelelor a înălțat ochii ș'a văzut în fața sa pe mucenicul Iulian, în chip de călugăr. O privi blând și-i zise:

— O, femeie! de ce nu lași copiii să se odihnească?

Ea a răspuns:

— Nu te mânia pe mine, domnule, căci sânt răpusă de durere. Doi copii am avut și pe amândoi i-am pus în pământ astăzi.

A întrebat călugărul:

— De câți ani erau copiii tăi?

— Unul de doisprezece și unul de unsprezece, a răspuns ea frământându-se.

— Atunci de ce-i plângi? a vorbit iar călugărul. Mai bine jelește-ți păcatele tale. Căci copiii tăi cei curați sunt în cer, lângă Hristos veșnicul. Nu-i plânge, ci fericește-i.

www.dacoromanica.ro

Auzind Atanasia aceste cuvinte, s'a umilit și și-a plecat fruntea. Și deodată mâhnirea i s'a risipit.

— Dacă copiii mei sunt în cer, a grăit ea, atuncea eu pentru ce-i plâng?

Și înălțându-și iar fruntea, a vrut să vorbească înainte cu cel ce i se arătase. Dar n'a mai văzut pe nimeni în fața sa. Candelele luceau lin și biserica era goală. Neliniștită, a început a cerceta prin umbră. A trecut prin colțuri și pe după stâlpi căutând mereu. Apoi a strigat pe omul care păzea la ușa bisericii. Și înfățișându-i-se paznicul, l-a întrebat:

— Unde s'a dus părintele cu care am vorbit până acuma?

A răspuns paznicul:

— Care părinte? Nu vezi că ușile sunt încuiate? Aici n'a putut nimeni pătrunde.

Plină de uimire, a înțeles Atanasia că i s'a arătat vedenie și s'a spăimântat. Și ducându-se la soțul său, i-a povestit cele ce văzuse.

Iar Andronic, cuprinzându-i cu dragoste mâinile, o privea, și-a văzut-o mângâiată.

Și stând singur, i-a vorbit Atanasia:

— Domnul meu, fii bun și m'ascultă. Incă de pe când trăiau copiii noștri, aveam un gând, dar am stat la îndoială să ți-l împărtășesc. Acuma, după moartea lor, m'am hotărît. Te rog du-mă la o mânăstire. Acolo vreau să-mi plâng păcatele. Am rămas singuri și se cade să intrăm deplin în slujba lui Dumnezeu.

— Doamnă, i-a răspuns Andronic, așteaptă o săptămână. Și dacă după o săptămână vei rămânea într'aceeași hotărîre, vom vorbi iarăși despre asta.

www.dacoromanica.ro

Și trecând zile și săptămâni, ea nu și-a schimbat gândul. Căci cu mai multă tărie se hărăzea slujbei Domnului și inima i se umplea de dor pentru singurătate.

*

Ci stând soțul și soția iarăși la sfat, amândoi s'au hotărît cu dreaptă inimă și dragoste. Ș'au chemat pe tatăl ei, zlătarul Ioan, și i-a grăit astfel Andronic:

— Tată, noi ne ducem la sfintele locuri să ne închinăm. Iți încredințăm ție casa și toată averea noastră. Iar dacă vei afla că ni s'a întâmplat ceva pe cale și nu ne vom mai întoarce, te rugăm să împarți averea noastră la nevoiași, iar casa s'o faci bolniță săracilor și gazdă celor străini.

Și încredințând după aceea Andronic socrului său casa și averea, a rămas numai cu Atanasia. Și chemând ei pe robi și pe roabe, i-au slobozit, îmbrățișându-i. Apoi, într'o noapte, fără ca să-i simtă nimeni, numai cu cât era pe ei și cu puțini bani de drum, amândoi soții au ieșit din casă, apucând calea străinătății.

Era liniște în cetate, iar ei umblau singuri, ascultându-și pașii. Și când au ieșit afară de ziduri ș'au prins a urca o potecă, s'a aprins răsăritul și zorile au vărsat lumină asupra lumii. Ș'atunci întorcându-se Atanasia cu fața spre cetate, a văzut dormind furnicarul întru care trăise, și 'n îngrămădirile de case a cunoscut căminul său, în care fusese fericită ani și ani cu soțul și cu copiii ei. Înălțând ochii spre cer, a grăit:

— Dumnezeule, cela ce-ai zis lui Avraam și Sarei: «Ieși din pământul și din neamul tău și mergi în locul ce-ți

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

voiu arăta», — caută spre noi și du-ne întru frica ta. Pentru tine ne-am lăsat casa deschisă: nici tu nu ne închide nouă ușile împărăției tale!

Și cuprinzând pe soțul său de mână, amândoi au privit în spre biserica sfântului Iulian, unde lăsau morminte iubite, și lăcrămând s'au întors ș'au pornit în calea lor, cu capetele plecate, fără a mai privi îndărăt.

Ș'au mers ei drumuri pustii și lungi, până ce-au ajuns la Ierusalim. Acolo s'au închinat sfintelor locuri: la Muntele Măslinilor, la Golgota și la Sfântul Mormânt, ș'au vorbit cu părinți cuvioși, luând binecuvântare dela ei. Iară dacă au părăsit sfânta cetate, au pornit fără să-i știe și să-i cunoască nimeni, ca doi pribegi străini și mâhniți, la Alexandria, în hotarul Eghipetului, ca să se închine sfântului mucenic Mina. Ș'au răbdat arșiță, foame și sete, și le-au sângerat picioarele, și dormeau sub cer și sub stele; și n'au ostenit până ce au văzut apele Nilului. Și ajungând subt cetate, Andronic a văzut pe un țăran sfădindu-se cu un călugăr. Ș'a întrebat:

— De ce vă certați, frați or?

— Iată de ce, a răspuns țăranul. Călugărul acesta a închiriat dela mine un asin, ca să meargă la schit, unde este stareț cuviosul părinte Daniil. Și eu îl îndemn să pornim acuma, să umblăm noaptea și s'ajungem mâne la vreme, până nu începe arșița cea cumplită. Iar el nu vrea să mă asculte.

— Fiți liniștiți și împăciuitori! a grăit către ei Andronic. Și cugetând că întâlnirea aceasta este ca o solie care-l chiamă la sfântul schit, a întrebat iarăși pe țăran:

— Frate, mai ai și alt asin?

— Mai am unul, a răspuns omul.

www.dacoromanica.ro

— Atunci închiriază-mi-l și adă-l, a grăit Andronic, căci vreau și eu să merg la schit.

Și pe când omul se depărta să caute asinul, Andronic s'a întors grăind către soția sa:

— Doamnă, eu mă duc la schit să primesc binecuvântarea. Rămâi aici și așteaptă-mă până ce mă întorc.

A răspuns' Atanasia:

— Ia-mă și pe mine, că doresc și eu să văd schitul.

— Nu se poate, i-a răspuns Andronic, căci nu este obiceiul să intre femeile în schit.

Atunci ea s'a întristat plângând și-a vorbit:

— O, domnul meu, dă cuvânt sfântului Mina că mă vei duce și mă vei lăsa într'o mănăstire de femei.

Iar Andronic i-a făgăduit că-i va împlini dorința și ea și-a contenit lacrimile și s'a liniștit.

Deci s'a dus bărbatul la schit, cu călugărul și cu țăranul; ș'a văzut cucernică așezare în munte, între livezi de palmieri și măs'ini, de unde se zăreau bălțile Nilului și marea cea albastră și nemărginită. Ș'a primit dela părinți binecuvântarea. Și auzind de părintele Daniil, starețul, s'a înfățișat lui și i s'a închinat cu smerenie. Iar prea cuviosul întrebându-l despre cele triste și schimbătoare ale vieții, i-a povestit Andronic totul — despre el și despre soția sa, adăugind la urmă aceste cuvinte:

— Prea cuvioase, soția mea n'are liniște până ce n'a intra în viața schivnicească, precum i-am și făgăduit în numele sfântu'ui mucenic Mina.

I-a răspuns cuviosul Daniil, cu blândețe:

— Fii liniștit, frate. Poți să aduci pe soția ta aici, Și eu îți voiu da carte ca s'o duci în Tebaida și s'o așez într'o mănăstire de maici.

www.dacoromanica.ro

Şi bucuros, chiar în acel ceas, s'a întors Andronic la zidurile Alexandriei şi a găsit pe Atanasia neclintită aşteptându-l în locul unde o lăsase. Iar noaptea, călărind pe asini, au suit la schit şi a înfăţişat-o Andronic cuviosului Daniil pe Atanasia. Ş'a vorbit cu ei stareţul frumoase lucruri şi le-a spus mântuitoare cuvinte; şi ascultând din gura Atanasiei durerile ei trecute, o vedea statornică în neclătită hotărîre de a-şi închina viaţa singurătăţii. Aşezându-se la masa lui, a scris carte către mănăstirea Tavenisiotului, apoi, binecuvântându-i, le-a dat drumul, cu cartea.

Ş'a dus Andronic pe soţia sa la mănăstirea de femei, în pustia Tebaidei. Ş'acolo a îmbrăcat Atanasia straiu călugăresc, începând viaţă nouă, departe de sgomotul lumii. Şi s'a despărţit de ea Andronic, zicându-i cu glas întristat:

— De-acuma, doamna mea, n'am să te mai văd niciodată în această viaţă!

Şi întorcându-şi feţele unul de către altul cu lacrimi ea a rămas în Tebaida, şi el s'a întors la schit. Iar părintele Daniil l-a îmbrăţişat şi l-a făcut călugăr; şi învăţându-l viaţa cea îmbunătăţită, i-a dat chilie ca s'o locuiască singur şi să-şi liniştească ostenit sufletul său.

*

Doisprezece ani a petrecut fericitul Andronic viaţă de monah, supunându-se asprimilor, singurătăţii şi postului. Nimic din ce fusese odinioară bune şi al său, nu mai străbătea în pustia întru care vieţuia. Iar după doisprezece ani s'a ridicat şi s'a înfăţişat la părintele Daniil, astfel rugându-l:

www.dacoromanica.ro

— Cuvioase părinte Daniil, binecuvintează-mă să mă duc la locurile sfinte, ca să mă rog la mormântul Izbăvitorului nostru.

Imbrățișându-l, starețul Daniil a făcut rugăciune și l-a binecuvântat să plece la sfintele locuri, depărtată și anevoioasă cale. S'a pornit Andronic pe jos, c'un toiag subțire în dreapta umblând pe drumurile Eghipetului. Și 'n ziua a treia a călătoriei, trudit și înfierbântat fiind, s'a așezat puțin sub un molid, ca să răsufle. Atunci rânduiala lui Dumnezeu a fost că a văzut venind spre el un călugăr mărunt și puțintel la trup, cu fața spână și veștedă de înfrânări și negru la chip ca un harap din pricina arșițelor pustiei. Acest călugăr era Atanasia, în port bărbătesc; iar din frumseța ei de odinioară nimica nu mai rămăsese, așa că soțul său n'a mai cunoscut-o.

Apropiindu-se călugărul cel negru și uscat, s'au închinat unul altuia. S'a întrebat străinul oprindu-se:

— Frate întru Hristos, au nu ești ucenicul părintelui Daniil? Și nu te cheamă Andronic?

— Da, eu sânt și așa mă chiamă.

— Și 'ncotro călătorești?

— Călătoresc în spre locurile sfinte. Mă duc acolo să mă închin, înainte de a părăsi această viață. Dar tu unde mergi, și care-ți este numele?

— Numele meu este Atanasie, a răspuns străinul, și pașii mei se'ndreaptă tot în spre sfintele locuri, unde a pătimit Mântuitorul.

A vorbit Andronic:

— Atunci, părinte Atanasie, să mergem împreună.

A răspuns străinul:

www.dacoromanica.ro

— Dacă vrei să mergi cu mine împreună, să pui pază gurii tale, ca să călătorim în tăcere.

— Bine, a răspuns Andronic, să fie așa cum hotărăști: vom călători în tăcere.

Fără a se odihni, străinul a grăit iar:

— Atunci să mergem, frate al meu; calea-i lungă și grea. Rugăciunile sfântului tău stareț să ne întărească!

Au pornit. Ș'au mers unul lângă altul tăcând, pe depărtate căi, pr'n Eghipet și prin căzuta țară a Filistenilor, până ce-au ajuns la sfânta cetate a Ierusalimului. Și s'au închinat în locurile patimilor răscumpărării, ș'au înconjurat toate chinoviile și mănăstirile. Apoi au plecat îndărăt pe aceleași drumuri, într'aceeași tăcere. Ș'au popos't la Alexandria-cetate și s'au dus să se închine sfântului mucenic Mina. Și stând amândoi alături și rugându-se în singurătatea bisericii, a pătruns o rază de soare până în umbra lor printr'un geam; și era această rază ca o amintire a vieții de altădată.

Atunci s'a întors Atanasia către părintele Andronic, vorbindu-i încet:

— Primești, părinte, ca să viețuim amândoi într'o chilie?

— Primesc, a răspuns Andronic, însă mai întâi cată să cer învoire dela ava Daniil.

— Du-te atunci și-i cere voie, a vorbit Atanasie. iar eu te voiu aștepta în schitul ce se chiamă al optsprezecelea. Și de te va învoi părintele, — să vii să mă iei. Și precum am călătorit, așa să petrecem, tăcuți, în chilie. Ci de nu vei putea petrece în tăcere, chiar de-i avea binecuvântarea, tu să nu vii, căci nu vreau să viețuiesc decât tăcând.

www.dacoromanica.ro

Rădicându-se Andronic, s'a suit la sfântul stareț Daniil și i-a povestit toate. Și Daniil binecuvântându-l i-a răspuns:

— Du-te și ia pe Atanasie și petrece cu el în tăcere, de vreme ce este călugăr desăvârșit.

Apoi Andronic s'a întors și a luat pe Atanasie și l-a dus în chilia sa. Ș'au fost doisprezece ani tovarăși, trăind în frica lui Dumnezeu și în smerită tăcere. Și 'n toată această îndelungă vreme, Andronic n'a cunoscut că Atanasie este soția sa, nici din cuvânt, nici din mișcări, nici din tot ce poate cunoaște omul la un soț mult iubit. Căci Atanasie se ruga într'una lui Dumnezeu, să nu fie cunoscut. Iar părintele Daniil adeseori venea la dânșii și-i învăța; și vorbeau despre fericirile singurătății și ale înfrângerii.

Iar într'un rând, fericitul Daniil a stat mai mult la ei, vorbind despre cele sufletești. Și se întorcea la chilia lui. Și când era să pună mâna pe ușă, l-a ajuns din urmă Andronic, suflând greu și zicându-i:

— Părinte Daniil, te rog întoarce-te, căci Atanasie se duce către Domnul!

Întorcându-și Daniil pașii, a intrat în chilia celor doi tovarăși și a găsit pe Atanasie căzut pe culcușul său și toropit de arșiță. Și l-a întrebat starețul:

— Cum te simți?

Iar Atanasie, întorcând spre el o privire obosită, a început a plânge.

— Nu trebuie să plângi, i-a grăit Daniil, ci trebuie să te bucuri, de vreme ce te duci să întâmpini pe Hristos.

— O, nu plâng pentru mine, a răspuns Atanasie, ci pentru părintele Andronic, care rămâne stingher. Fii bun,

www.dacoromanica.ro

prea cuvioase Daniil, și ascultă ce-ți spun. După ce mă voiu alina și mă veți îngropa, caută sub căpătăiul meu. Vei găsi o scrisoare. După ce-i ceti-o, s'o dai părintelui Andronic.

Sfârșind aceste cuvinte, și-a întors ochii către cer, s'a rugat, a primit dumnezeeștile taine, și a trecut apoi către cealaltă viață.

Iar când au venit frații ca să-i îngroape trupul, uimiți au aflat că era femeie cu firea. Și sfântul stareț Daniil, căutând subt căpătăiu, a găsit scrisoarea; și după ce-a cetit-o, a dat-o lui Andronic. Atunci numai a cunoscut soțul că viețuise în tăcere cu soția sa, fără să fi știut. S'au preamărît cu toții pe Dumnezeu.

Iar de această minunată întâmplare s'a dus ca fulgerul veste în toate mănăstirile; s'a trimis cuvânt și starețul Daniil, de-au venit monahii din Eghipet și din depărtatele pustiuri; și s'au adunat lavrele Alexandriei și călugării cei cu haine albe; s'au îngropat cu cinste trupul fericitei Atanasia. Ci fața ei tristă și veștezită de înfrânări parcă zâmbea, mergând întru Domnul, care o împodobise cu răbdarea cea necunoscută de oameni.

După îngroparea fericitei Atanasia, starețul a rămas șapte zile cu Andronic. Și 'n ziua a șaptea, a voit să-l ieà cu sine, în chilia sa, ca să facă pomenirea morții. Insă Andronic l-a rugat, zicând:

— Lasă-mă, părinte, ca să fiu îngropat și eu aici, cu doamna mea Atanasia.

S'a ieșit părintele Daniil, lăsându-l. Iar când pășea în chilia sa, l-a ajuns din urmă un frate, care-l chema:

— Părinte Daniil, întoarce-te! Andronic se duce către Domnul!

www.dacoromanica.ro

Iar stareţul îndată a trimis în urma părinţilor, care plecaseră spre schituri şi pustiuri, poftindu-i îndărăt. Şi ei s'au grăbit a se întoarce, şi l-au găsit încă viu pe Andronic; şi au fost binecuvântaţi de către dânsul.

Şi stând părintele Daniil la căpătâiul lui, a suspinat Andronic şi s'a stâns. — Şi l-au pus călugării, cu cântări de slavă, în mormânt, lângă doamna sa Atanasia.

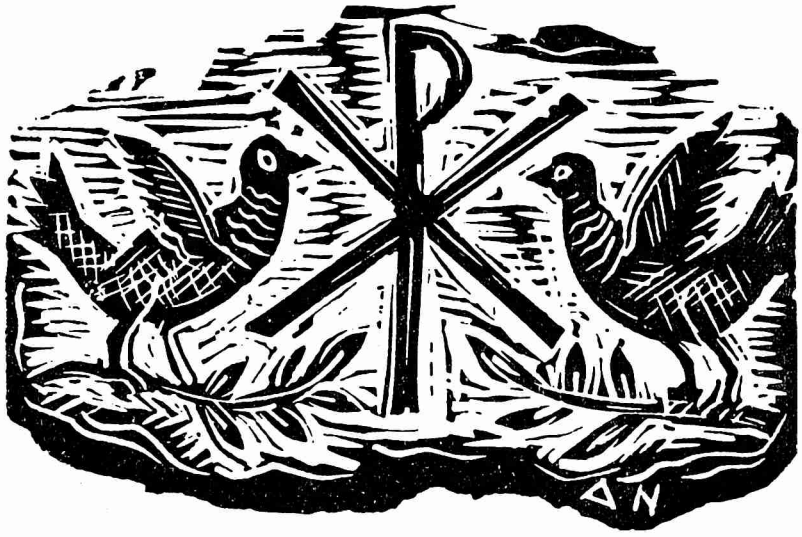

www.dacoromanica.ro

CUVIOASA MUCENIȚĂ ANASTASIA ROMANA

www.dacoromanica.ro

În zilele împăraților Decie și Valerian, fiind prefect al Romei Prob, se afla în apropiere de cetate o mănăstioară de fecioare. Era atunci însă prigoană asupra creștinilor; deci chinovia fusese clădită în loc ferit și nestiut de cei mari ai păgânilor. S'acolo, între livezi și grădini și în umilita bisericuță, ateva călugărițe sla eau pe Dumnezeu cel adevărat, izbăvitorul oroadelor. Între ele, era ș'o igumena, anume Sofia, bătrana ș desăvârșită în fapte bune. Și sub aripa ei trăia și fericita fecioara Anastasia, de neam din cetatea Romei. Dela vârsta de trei ani rămăsese orfană de părinți, și bătrâna Sofia o primise ș'o crescuse în mănăstire, învățand-o faptele bune și legea milei. Se ridicase ca o floare rară în singuratatea

aceea și era frumoasă și gingașă cât nu se poate spune; și-și petrecea zilele în rugăciuni și post și 'n toate ostenelile înfrânărilor. Și ajungând ea către vârsta de douăzeci de ani, aflaseră unii d'n cetățeni despre frumusețea, blândețea și înțelepciunea ei și doreau să și-o ia soție. Foarte mult se sârguiau pentru aceasta și trimiteau la mănăstire înștiințări și solii; dar fecioara, toate ale lumii socotindu-le deșertăciuni, și-a pus pe frunte văl de mireasă a lui Hristos și s'a întors de către chemările oamenilor.

*

Ci diavolul neadormit, văzând asta, a pornit război împotriva ei, ca s'o înduplece spre lume, — strecurându-i în trup gânduri necurate și viclene vedenii. Fecioara însă a rămas tare, biruind uneltirile și punând sub călcâiu blăstămatul cap al șarpelui. Și neputând necuratul să biruiască pe Anastasia cu războiul cel tainic și dinlăuntru, s'a ridicat asupră-i pe față, întrarmând brațul prigonitorilor păgâni. S'au găsit îndată dușmani ai creștinilor, care s'au înfățișat la Prob, mai-marele Romei, și i-au spus despre Anastasia că este o fecioară cum nu se află alta mai frumoasă în toată cetatea. Și au adăogit: «Să știi că petrece într'un loc ascuns, la niște femei sărace, care viețuiesc fără bărbați, și nevoind să se căsătorească, batjocorește viața noastră, crede în Cel-Răstignit și râde de zei».

Auzind prefectul Prob despre frumusețea Anastasiei, îndată a chemat slujitorii și le-a dat poruncă s'o caute și numaidecât s'o aducă înaintea lui.

Pornind, slujitorii și oștenii au ieșit din cetate, și, după arătările dușmanilor, au intrat pe drumurile viilor și livezilor și au găsit într'un loc ferit o mănăstioară împresurată cu

www.dacoromanica.ro

zid. Au bătut la porți și au așteptat să li se deschidă. Au auzît înlăuntru șoapte și ca un freamăt de spaimă; și nimeni nu s'a înfățișat la chemarea lor. Atunci, după îndemnul călăuzelor, au prins a bate cu securile în porți, sfărâmându-le. Pătrunzând, au dat de grădină și livadă, și chilioare între flori. Era frumos și blând — și cântau paseri în verdeață. Dar ca după un vânt rău, totul părea pustiu și părăsit. Într'un colț al zidurilor, subt tufari, găsiră o portiță deschisă: pe-acolo fugiseră pustnicele. Întorcându-se, pătrunseră în chilii. Acolo, într'un colț, subt icoana Mântuitorului, stăteau îngenunchiate și îmbrățișate igumena Sofia și Anastasia. Și bătrâna grăia astfel către fecioară:

— Copila mea, Anastasia, vine vremea încercării: nu te înfricoșa! Mirele tău cel sfânt vrea să te încununeze. N'am vrut să te las să fugi, ca să nu te pierd. Tu ești mărgăritarul meu; de-atâția ani te-am păstrat și te-am păzit ca lumina ochilor!

Atunci s'au arătat ostașii, cu priviri încruntate; și bătrâna s'a ridicat în fața lor, întrebându-i cu umilință:

— Pe cine căutați și ce doriți?

Ei s'au uitat la fecioară și au cunoscut-o după frumuseță. Mai-marele lor a răspuns:

— Bătrână, am venit să ne dai pe Anastasia, fecioara care e aici cu tine. Așa a poruncit prefectul Prob.

Igumena, plecându-și fruntea, a grăit:

— Bine, domnii mei, v'o dau cu bucurie, dar vă rog prea mult să mă așteptați două ceasuri, până ce-o voiu împodobi, ca să fie plăcută ochilor stăpânului vostru.

Au răspuns slujitorii, bucuroși că au găsit ce căutau:

— Fie; vom aștepta.

www.dacoromanica.ro

Ei socoteau ca bătrâna vrea să înfrumusețeze pe copilă cu podoabele obișnuite lumii. Ci maica Sofa a luat pe Anastasia de mână si a dus o in biserică. Acolo puind-o inaintea altarului, o privea cu lacrimi. Și i-a grăi astfel:

— Fiica mea Anastasia, a venit vremea sa ți arati prin faptă dragostea ta catră Domnul. A venit vremea să rabzi chinuri pentru Hristos si să dovedesti că-i ești adevărată mireasă. Te rog, iubită fiică a sufletului meu, să nu te înșele limba cea ascuțită ca briciul, să nu te amețești de darurile și de slava lumii celei deșarte, nici sa te înfricoșezi de chinurile trecătoare. Adă-ți aminte de toate grijile si ostenelile ce-am a ut pentru tine, căci te-am crescut, luându-te din pruncie, și ca pe-o floare te-am păstrat lui Hristos Ziua și noaptea pentru asta m'a trudi, invatându-te ca să-ți unești cu Domnul inima și sufletul. Acum vezi și nu mă rușina, ca să nu pogori n groapa bătrânețe'e mele înainte de vreme. Ci rabdă pentru Dom l tău și-ti punc pentru dânsul viața, — ș'atunci mă voi veseli si oiu fi ca inorogul care-si inalță cornul, în pustie. Când te vor infricoșa, nu te tulbura. Când te vor ba e fără milă, să nu-ți pese, căci sufletul nu ți-l pot ucide. Cand te vor sfâșia și-ți vor struji trupul, să te bucuri c ci implinești lipsa năcazurilor lui Hristos. Cand vor i cepe a ti zdrobi mădularele, să-ți aduci aminte că și per i capu'ui tău sunt numărați de Dumnezeu care va păzi toate oas lr tale și niciunul dintr'însele nu va pieri. Capul de v r vrea să ți taie, tu privește spre Domnul, care ți-l va nălt i iarași pe umeri. Nu te teme de patimi, căci mirele tău va fi de față, nevăzut, și-ți va ușura durerea. Când vei suspina, îți va da ușurare; când vei slăbi, te va intări; cand vei cădea subt lovituri, te va ridica; de amărăciune câ d vei fi plină,

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

el îți va îndulci inima și-ți va răcori sufletul. Și astfel vei trece lângă el, în viață și slavă veșnică.

Copila asculta, cu ochii spre chipul Izbăvitorului.

— Maică, răspunse ea cu blândețe; sufletul meu este gata; nu te îndoi de mine; voiu muri pentru dulcele meu Iisus.

Bătrâna a îmbrățișat-o; s'au urmat amândouă a vorbi în șoaptă, în tăcerea bisericii s'a se ruga cu umilință. Vremea trecea și slujitorii au început a-și pierde răbdarea. Pătrunzând în sfântul locaș, au găsit pe femei îngenunchiate la altar. Și Anastasia nici se gătea, nici se împodobea cu haine și pietre scumpe pentru Prob. Atunci au slobozit cumplite strigări de mânie asupra bătrânei, și, brâncind-o într'o parte, au apucat pe copilă ca lupii pe oaie și punându-i fiare pe grumaji au târît-o cu dânșii în cetate. Mănăstioara a rămas pustie. Și'n cuprinsul ei numai bătrâna egumenă suspina și se ruga pentru odorul răpit.

*

Slujitorii au dus-o ca pe o roabă pe Anastasia pe ulițile Romei și s'au înfățișat cu ea la prefectul Prob. Acolo erau de față mulți cetățeni și slujbași ai împărăției. Și când au văzut pe copilă, au rămas uimiți ca de o minune de frumusețea ei. Sta subțirică și gingașă ca o trestie, blândă și cu ochii plecați, tremurând de sfială fecioreasică.

Prob a privit-o o vreme din scaunul său, apoi a înălțat capul ș'a întrebat-o:

— De ce neam ești și de ce credință? Și cum îți este numele?

A răspuns Anastasia, cu blândețe și cu ochii plecați:

— Sânt fiica unui cetățean al Romei. Crescută am

www.dacoromanica.ro

fost in dreapta credință creștinească. Iar numele meu este Anastasia.

— Ce nume este ac sta si ce inseamnă? grăi Prob. Romanii nu-l obișnuiesc

Fecioara răspunse

— Anastasia inseamnă Inviere, căci Domnul m'a inviat la dreapta credința, ca să grăiesc impotriva celor ce se inchină Necuratului și idolilor.

Prefectul Prob își încruntă sprâncenele:

— Copilă, zise el, bagă de samă cum vorbești, ca sa nu mă superi. Eu iți cruț tinereta și nu voiu să pierd frumusețea ta. Ascultă-mă c pe-un tată: nu-ți doresc decât binele. De ce e-ai magi fără folos cu învățătura creș-tinilor și-ți pierzi in deșert nii, lipsindu-te de bunurile ieții și de desfătările pe care zeii le-au dat oamenilor? De ce ascunzi in umbra așa frumus ți? Ce mângâiere ai ca să fugi de oameni și sa locuiești singu a ca o hiară? Ce câștigi hărăzindu-te chinurilor și morții pentru cel răs-tignit? Au nu-i mai bine să te inchini zeilor nemuritori, sa-ți iei un bărbat frumos, cinstit și de neam bun și să ți trăiești viața in dulceata și veselie, cu soțul și copiii tăi? Viața ni-i dată de zei pre bună petrecere, nu pentru chinuri si ticalosie Te sfatuiesc ca pe un copil al meu: intoarce-te la lume, ia-ti bărbat bogat și cu cinste la scaunul împăratului — i vei fi slăvită și fericită în zilele vieții tale.

La aceste cuvinte Anastasia și-a ridicat ochii plecați ș'a săgetat pe prefect, înfruntându-l:

— Domnul meu Iisus este pentru mine soțul, bogăția, viața și veselia, a grăit ea cu tărie. Dela el nu mă vei intoarce cu vorbe amăgitoare, înșelându-mă ca șarpele pe

www.dacoromanica.ro

Eva. De el nu mă poate despărti nimic Pentru el sânt gata să mor de-o sută de ori! Dispreţuiesc vorbele şi chinurile tale!

Prob se frământă in scaunul său, suflând cu mânie:

— Cum cutezi tu a raspunde astfel prefectului cetăţii?

Intorcându-se către un slujitor a grăit:

— Bate-o peste obraz!

Şi după ce o lovi slujitorul Prob porunci să-i rumpă hainele si s'o lese goală în văzul tuturor Şi-i zise batjocoritor:

— Iată-te goală. E frumos şa?

— Nebun şi necurat! strigă copila Ruşinea nu e a mea, ci a ta. Dumnezeu ştie că nici soarele nu mi-a văzut vreodată goliciunea. Iar tu m'ai dezgolit în faţa norodului, cu mişelie, pentrucă eşti plin de pofte nelegiuite!

Apoi se întoarse către cei care-i rupseseră hainele:

— M'aţi despuiat, vorbi ea; acuma ce aşteptaţi? Iată uneltele de caznă. Bateţi, tăiaţi şi rupeţi trupul meu cel gol. Imbrăcaţi-l cu rani si sânge. Vreau să mor pentru Dumnezeul meu!

Ochii lui Prob se aprinseră Strigă spre slujitori:

— Luaţi-o!

Apucand-o cu repeziciune, chinuitorii intinseră pe Anastasia cu faţa in jos ş'o legară la patru stâlpi, săltând-o dela pământ. Apoi aşezară subt dânsa foc cu-smoală şi cu pucioasă Şi pe când o inecau unii cu fumul cel greu, alţii o băteau pe spate cu toege O chinuiră aşa un timp — şi ea răbdă fără suspin, murmurând incet psalmul lui David: «miluieşte-mă, Dumnezeule!» Ş'atât de mult au bătut-o până ce-au obosit cei care o loveau.

După aceasta au venit alţii, au desfegat-o de pe stâlpi ş'au ridicat-o de pe foc. Ş'au întins-o pe-o roată. Şi sucind

www.dacoromanica.ro

roata, i-au zdrobit oasele și i-au rupt vinele. Iar ea îndrepta rugare spre Domnul: «Scăparea și scutul meu, nu mă lăsa, căci slăbește întru dureri sufletul meu și oasele-mi sunt zdrobite!» Și pe loc a stat roata nemișcată, ș'au căzut legăturile. Și copila s'a arătat dreaptă și întreagă în văzul tuturor, cât se uimea lumea de asemenea minune.

Ci Prob n'a vrut să cunoască puterea care se vădea. Orbindu-l răutatea și mânia, a poruncit alte chinuri. Și venind călăii, au luat pe Anastasia ș'au spânzurat-o și i-au strujit coastele și i-au rupt frumosul trup. Și ea răbda cu statornicie. Înălțând ochii spre cer murmura:

— Vezi durerea cu care pătimesc pentru tine, mirele meu!

Au pogorît-o apoi de pe stâlp ș'au adus-o în fața scaunului lui Prob. Ș'a întrebat-o prefectul:

— Spune-mi, Anastasio, cum te simțești acuma?

— Foarte bine, a răspuns ea, pentrucă orișice chin este bine primit de acela pe care îl iubesc mai mult decât viața și decât sufletul meu!

I-a zis iar Prob, râzând:

— Dacă-ți place să rabzi chinuri pentru cel răstignit, pot să-ți înmulțesc plăcerea aceasta!

Ș'a poruncit s'aducă brice. Și chinuitorii au întins pe copilă iarăși la stâlp și i-au tăiat sânii cu bricele. Sângele a înroșit trupul și curgea ca un pârău. Iar Anastasia a slăbit foarte. Și cu glas moale, s'a întors către cei din juru-i:

— Mi-i sete; dați-mi apă.

Atunci unul dintre slujitorii de față, cu numele Chiril, a adus apă și i-a dat. Iar ea a gustat puțin, i-a întors înapoi cupa ș'a șoptit:

— Domnul să-ți plătească. Căci El a zis: «Oricine

www.dacoromanica.ro

vă va adăpa cu un păhar de apă rece în numele meu — căci ai lui Hristos sânteți — nu-și va pierde plata sa!»

Prob prefectul a strigat către dânsa:

— Ei, acuma-ți ajunge sau mai dorești?

A răspuns Anastasia:

— Fă ce voiești. Dumnezeul meu este destul de puternic ca să mă întărească pe mine și să surpe mândria ta!

Ș'au început iarăși chinurile. I-au rupt unghiile degetelor; i-au tăiat mânile și picioarele; i-au zdrobit dinții. Și slăbită, copila a șoptit iar ușor:

— Apă!

Chiril era aproape și i-a întins degrabă cupa. Prob îl văzuse întâia oară și-l băgă de samă ș'acum. Înțelegând că-i creștin, l-a chemat și l-a cercetat în puține cuvinte. Iar el mărturisindu-și numaidecât credința, prefectul a poruncit oștenilor să-i taie capul. Și 'ndată a căzut asupra lui sabia. Și astfel și-a luat pe loc plată pentru cupa cu apă rece, cu care adăpase pe muceniță în numele lui Hristos.

Iar Anastasia bând apa și răcorindu-se, a răsuflat puțintel; apoi s'a rugat iar, șoptind:

— Doamne, mântuitorul meu, nu mă lăsa!

A strigat Prob:

— Tăiați-i și limba, ca să nu mai poată rosti cuvânt!

— Taie-mi și limba, băutorule de sânge, a răspuns Anastasia; mi-i deajuns inima care nu încetează de a striga către Domnul. El mai bine ascultă pe cei ce se roagă în tăcere!

Călăii au apucat-o. Unul din slujitori i-a vârît cleștele în gură, i-a prins limba, i-a scos-o afară și i-a tăiat-o cu cuțitul. Atunci norodul care era de față n'a mai putut

www.dacoromanica.ro

suferi privelișteа. Frământându-se ca valurile, a rădicat strigăte mari de ocară și defăimare împotriva lui Prob.

Prefectul s'a sculat cu mânie nouă din scaunul lui, poruncind oștenilor să împrăștie poporul, apoi le-a hotărît să scoată pe Anastasia afară din Cetate și să-i isprăvească chinurile. Luând-o, slujitorii au scos-o dincolo de ziduri, în loc deșert, și i-au tăiat capul. S'au lăsat-o acolo spre mâncare fiarelor și corbilor.

*

Dar Dumnezeu păzea curatul și nevinovatul trup

Venind noaptea, fericita Sofia, igumena, a avut vedenie. Un inger s'a înfățișat înaintea ei în abur de lumină și i-a poruncit să se ducă să caute și sa adune bucățile împrăștiate ale muceniței.

Sculându-se, batrana a luat pânză curată s'a ieșit din manastioară: A stat o vreme la îndoială, neștiind unde să afle pe copila ei moartă: A îngenunchiat in intuneric și s'a rugat fierbinte. Apoi ridicându-se s'a dus către locul cela, s'a găsit în câmp mădulările împrăștiate. Le-a adunat in pânză s'a aplecat asupra lor cu lacrimi și le-a sărutat.

Vorbind cu dragoste și cu dulceață copilei ei moarte, nu știa ce să facă si cum să ducă de-acolo sfânta povară. Căci era singură si slabă și abia putea umbla sprijinindu-se in toiag.

Stând in intuneric și 'n loc pustiu, aștepta; și deodata a simțit pasi dinspre Cetate s'a auzit glasuri înăbușite: S'a văzut prin intunecime venind asupra ei oameni necunoscuți. Și cu nădejde și-a îndreptat spre ei chemarea, intrebându-i:

— Sunteti creștini?

www.dacoromanica.ro

— Credem în Hristos! au răspuns ei. Ș'au venit să dea ajutot.

Ș'au luat comoara cea de mult preț, trupul frumoasei și dulcei copile, și l-au dus într'un loc ocrotit, și cu cântări de laudă l-au pus în pământ.

CUVIOSUL ROMAN CEL SMERIT

www.dacoromanica.ro

Pe vremea împăratului Anastasie trăia la Constantinopol un neînsemnat și umilit rob al lui Dumnezeu, cu numele Roman. Locul său de naștere era în Siria, în cetatea Emesiei. Acolo se bucurase el întâi de lumina lumii. Cu inimă blândă crescuse între oameni și urmase învățăturile dreptei credințe; și din anii tinereței lui a plăcut foarte Domnului, și a trăit în feciorie și curăție.

Așa hotărînd el să-și petreacă scurta viață în slujba Bisericii, a fost întâi paraclisiarh în biserica Veritului. Și pornind apoi singur în lume a nimerit în scaunul împărăției Bizanțului și viețuia la biserica Maicei Domnului din Kiri. Acolo, plecat și mai mic decât toți, petrecea în post și

www.dacoromanica.ro

rugăciuni, îmbunătățindu-și sufletul și ostenindu-și trupul. In fiecare zi, cum cădea umbra serii, se ducea la Vlaherne, palatul împăraților, și acolo se nevoia toată noaptea în rugăciuni și priveghere. Și 'n zori, se 'ntorcea iar la Kiri, la slujba zilei. Iar mai apoi a fost rânduit paraclisiarh în biserica Sofiei, care era cel mai mare, mai slăvit și împodobit locaș al Domnului în cetatea Constantinopolei.

Și s'a întâmplat ca acest smerit om să nu știe carte. Insă era prea înțelept în lucrurile cele bune; și prin viața lui curată și deslegată de toate ale lumii, întrecea pe cei mai mari cărturari și pe toți care căutau înțelepciunea în zădărnicia veacului. Căci în singurătatea vieții lui, inima și-o scălda în puterea și mărirea lui Dumnezeu. Ș'această putere, ș'această mărire le vedea în rânduielile văzduhului ș'ale pământului, în zborul păsărilor și'n viața animalelor, și 'ntr'un strop de rouă și 'ntr'o rază de soare. In toate ale lumii vedea voința lui Dumnezeu ș'o slavă fără saman, și se simțea pulbere nevrednică, fericit a se osteni în fiecare clipă pentru lauda celui prea înalt. Despre unul ca dânsul a spus Apostolul: «Pre cele nebune ale lumii le-a ales Dumnezeu, ca pre cele înțelepte să le rușineze».

A aflat patriarhul Eftimie despre îmbunătățita viață a lui Roman. Și l-a chemat la el și l-a cercetat și i-au plăcut mult cuvintele lui. Și fiindu-i drag și văzându-i ostenelile în biserică, i-a hotărît parte dreaptă, asemenea cu ceilalți slujitori. De care lucru s'au înegrit de supărare clericii și cârteau asupra patriarhului, zicând:

— Pe prost, alături cu noi l-a așezat.

Și vorbeau între ei batjocorind pe omul cel blând, ș'au prins a-l urî. Și de câte ori găseau prilej îi făceau supărări. Il înspinau cu vorba, îl sminteau cu fapta; și-l

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

împresurau de batjocuri și răutăți. Iar el suferea toate cu blândeță și nimic nu-i tulbura smerenia și bunătatea. Atunci ceilalți clerici s'au umplut și de mai multă zavistie împotriva lui.

*

Așa, s'a întâmplat că odată, la vecernia praznicului Nașterii lui Hristos, a venit împăratul la biserica Sofia. Și era întru toată strălucirea lui, între curteni și ostași, și clerici mulți slujeau, și daruri multe erau aduse.

Iar Roman, după cum îi era rânduită slujba, umbla așezând lumânările. Și unii dintre cei care-l urau au ieșit deodată de după pilaștri și l-au apucat ș'au prins a-l trage către amvon. Și-i ziceau:

— La parte ești învrednicit asemenea cu noi, deci suie-te în amvon și cântă dacă poți, cași noi, sfântă cântare de laudă!

Cuviosul Roman, la aceste cuvinte, a plecat cu umilință fruntea, ca un neștiutor de carte ce era, iar clericii îl trăgeau, și-l înfruntau râzând, și-l defăimau cu otrăvit suflet înaintea împăratului ș'a norodului din biserică. Și lovit fiind astfel, a simțit adâncă rușine și umilire, și plângea cu amar.

Iar după ce s'au sfârșit cântările ș'au ieșit toți din biserică, s'a sculat și Roman din colțul unde se ascunsese ș'a venit înaintea Fecioarei ș'a îngenunchiat cu umilință, vărsând lacrimi pentru neștiința lui și pentru întunericul în care se afla. Și 'n tăcerea bisericii vorbea către sfânta Fecioară ș'o ruga să se îndure de el să depărteze răutatea și batjocura din jurul lui.

Și simțindu-se alinat de privirea cea blândă a Maic

www.dacoromanica.ro

Domnului, s'a sculat și s'a dus la chilioara lui. Și fiind încă moleșit de mâhnire și plâns, n'a pus în gură niciun pic de hrană. Ci sta singur cugetând cu înfrângere și umilință la pururea Fecioara dela care ceruse sprijin. Și 'ntr'o târzie vreme a nopții a adormit.

Și iată, i s'a arătat cuviosului Roman vis frumos. Prea Sfânta Născătoare de Dumnezeu, mângâierea mâhniților, venea către el în strălucire, zâmbindu-i. In mâna ei albă ținea o hârtiuță. Și i-a vorbit cu dulce graiu:

— Știu de ce ești mâhnit, umilitule Roman, căci ai plâns și mi-ai spus durerea ta... Iată am venit să te mângâiu. Deschide gura...

Plin de uimire și fericire, a deschis gura. Iar Maica Domnului i-a pus în gură hârtiuța și i-a spus iar:

— Mânânc'-o.

Iar Roman, cu inima bătând, a mestecat între fălci hârtia și-a înghițit-o. Ș'a simțit în el ca un vârtej. Și Maica lui Dumnezeu s'a înălțat în nour de lumină. Și s'a deșteptat umilitul Roman.

Și-și simțea sufletul plin de mângâiere și de negrăită dulceață,—și 'naintea ochilor îi plutea încă acea vedenie fericită. Și fără să-și dea sama cum, deodată a văzut curat în mintea sa că i-a venit înțelegerea slovei ș'a cărții. Ș'a fost asta ca 'ntr'o fulgerare, și umplându-se de cutremur, plângând, a îngenunchiat ridicând fierbinte rugă în inima lui către Sfânta Fecioară.

Și deslegându-i-se porțile deplinei înțelegeri, desfăcea cărțile și le cetea și simțea într'un ceas atâta învățătură cât nu pot dobândi alții în ani îndelungați.

Și s'a rugat cuviosul Roman toată ziua următoare, postind, iar când a venit vremea cântării celei de noapte,

www.dacoromanica.ro

s'a dus la biserica Sfintei Sofii și-și făcea slujba; și-i era inima ca o primăvară înfloritâ.

Și se află iarăși popor mult, și împăratul în toată slava curții lui. Și sosind ceasul cântării condacului, îl împingeau iarăși clericii cu batjocurile lor. Atunci el s'a suit în amvon—căci obiceiul era ca pe amvon să cânte un cleric condacul—și a cântat cu dulce glas cântare de laudă în mintea sa alcătuită, astfel zicând: «Fecioara astăzi pre cel mai presus de ființă naște și pământul peșteră celui neapropiat aduce».

Și deodată s'a făcut o tăcere mare în cuprinsul bisericii; și numai glasul lui Roman suna; și-l asculta cu uimire toată lumea adunată, și sufletele le erau pătrunse de fior dumnezeesc.

Când s'a coborît din amvon, îl împresurau toți și se minunau de schimbarea lui. Și l-a întrebat patriarhul Eftimie:

— Cine te-a învățat, o Roman, asemenea frumoasă cântare?

Iar el, cu umilință și bucurie, a mărturisit Patriarhului visul său. Și toți îl ascultau cu mirare, iar clericii, care obișnuiau a-l necăji s'a-l rușina, au simțit adâncă zdrobire și, pocăindu-se pentru răutatea lor, au căzut la picioarele lui Roman, cerându-i iertare.

Și chiar atunci, pe loc, Patriarhul l-a făcut diacon Și cânta cu frumusețâ nouă laude Domnului și Prea Sfintei Fecioare, și cei care îl înfruntaseră și se socoteau mai înțelepți decât el acuma veneau și-i cereau cu umilință învățătură. Și curgea din gura lui ca un râu înțelepciunea. S'a făcut mulțime de condace, peste o mie, la praznice împărătești și la cele ale Maicii Domnului. Și s'a smerit în cinstită și blândă viață, până ce i-a venit vremea să se mute la veșnicele lăcașuri.

www.dacoromanica.ro

SFÂNTUL LONGHIN SUTAȘUL

www.dacoromanica.ro

A cruntele patimi ale Mântuitorului, între ostașii care împresurau crucea, s'a întâmplat să fie față și Longhin sutașul. Până'n acel ceas, omul acesta nici nu cunoscuse, nici nu înțelesese pe Domnul. Dar deodată sufletul său a tresărit și ochii săi au văzut. Căci pe Cel bun și blând cei răi l-au prigonit și l-au încununat cu spini; și l-au pus, bătându-l și batjocorindu-l, să-și ducă lemnul crucii; și i-au țintuit palmele și picioarele în cuie de fier și l-au rădicat între tâlhari; când era ars de sete i-au dat oțet amar, — și Longhin însuși, după poruncă, l-a străpuns în coastă cu sulița. Și venind ceasul cel din veacuri hotărît, Domnul și-a plecat fruntea și și-a dat duhul; și s'a făcut întâi ca o înfricoșată tă-

www.dacoromanica.ro

cere a stihiilor; apoi deodată s'a simțit cutremur și soarele s'a învăluit în întuneric, și, frământându-se pământul, s'au despicat pietrele și s'au deschis lăcașurile morților; iar sufletul ostașilor s'a înfricoșat foarte și Longhin sutașul a murmurat către ei, cu teamă: «Cu adevărat fiul lui Dumnezeu a fost acesta!» — Și fiind îngropat făcătorul de viață trup al lui Hristos, Longhin iarăși a fost rânduit, din porunca lui Pilat, să străjuiască cu ostașii lui pre cel carele zăcea în mormânt. Și când s'a arătat lumina cea de fulgere și slavă și Îngerul lui Dumnezeu a prăvălit piatra de pe mormânt, oștenii au fost orbiți ș'au căzut cu frunțile în pulbere; și simțindu-și inima înfiorată de nou cutremur, sutașul a crezut desăvârșit în Domnul. Iar odată cu el au crezut și doi ostași ai lui și îndată au mărturisit adevărul, și s'au făcut propovăduitori ai învierii lui Hristos.

Fiind auzite cuvintele lor, arhiereii i-au chemat și i-au ispitit; și Longhin le-a spus:

— Ochiul meu a văzut minunea și sufletul meu adevărul...

Ținând sfat arhiereii cu bătrânii, s'au întors către sutaș și i-au vorbit astfel:

— Ceeace spui tu, oșteanule, a fost o părere înșelătoare. Ucenicii Nazarineanului au venit și l-au furat din mormânt, noaptea.

— Și eu și tovarășii aceștia ai mei, a răspuns Longhin, nu sântem orbi și nici n'am dormit, căci străjile Cezarului nu dorm niciodată. Nu putem tăinui ce-am văzut cu adevărat.

Arhiereii au cercat atunci să facă pe oșteni a tăinui minunea; și i-au ademenit cu bani.

www.dacoromanica.ro

— Adevărul e mai tare decât argintul vostru, a răspuns Longhin; deşarte sunt străduinţile voastre ca să întunecaţi ce-i mai luminos decât soarele; eu voiu mărturisi înainte învierea lui Hristos!

Auzind acestea, adunarea fariseilor s'a scârbit, şi a urît pe Longhin şi pe soţii săi, — şi toată mânia pe care o aveau mai înainte asupra lui Hristos au întors-o asupra sutaşului. Râdicându-se, s'au înfăţişat la Pilat şi au spus multe vorbe rele, împotriva oşteanului, şi au stârnit zavistie şi pândeau vreme cu prilej ca să-l piardă. Ci Longhin, ştiindu-se ostaş bătrân şi cunoscut al Cezarului, nu se înfricoşa de vorbele şi ameninţările lor. Cu limba slobodă vestea că Hristos este adevăratul Dumnezeu — şi moartea şi învierea dătătoare de viaţă chiar cu ochii săi le-a văzut.

Ci dela o vreme simţind atâta venin de ură în juru-i, a hotărît să-şi lepede slujba şi să se depărteze de lăcaşurile prigonitorilor săi. Lăsând haina împărătească şi brâul ostăşesc, a luat cu sine pe cei doi prietini ai săi, care aveau aceeaşi râvnă caşi dânsul pentru Hristos, — şi s'au depărtat de petrecerea norodului.

In curăţie şi viaţă nouă, se îndeletniceau cu credinţa în Hristos; au cunoscut pe apostoli şi au primit dela ei botezul; şi nu după multă vreme au părăsit Ierusalimul şi s'au dus în Capadochia. Acolo, Longhin sutaşul, ajutat de tovarăşii săi, a fost propovăduitor şi apostol al lui Hristos, şi a întors pre mulţi către Dumnezeu din noaptea rătăcirii. Lăsând apoi şi Capadochia, s'a tras către pământul părinţilor săi, în satul unde se născuse. Ş'acolo vieţuia fără

www.dacoromanica.ro

sgomot, în post și rugăciuni, mângâind pe cei în suferinți și având în inima sa pe Iisus.

Și s'a făcut zarvă mare în adunarea fariseilor din Ierusalim cum că sutașul a umplut toată Capadochia cu învățătura sa și cu mărturia lui pentru învierea lui Hristos. Drept aceea, bătrânii și arhiereii, umplându-se de mânie nouă, s'au înfățișat la Pilat cu multe daruri și l-au rugat să trimită pâră la Cezarul din Roma asupra lui Longhin că și-a lepădat dregătoria ostășească și a fugit, și s'a abătut dela stăpânirea romană, și tulbură poporul în Capadochia propovăduind alt împărat. Iar Pilat a primit darurile și a ascultat rugămintea; și a trimes către Cezarul Tiberie scrisoare care cuprindea clevetire și neadevăr asupra lui Longhin; și odată cu aceeași scrisoare a lui Pilat, au închinat Iudeii mult aur Cezarului, cumpărând astfel moartea sutașului.

Apoi n'a trecut vreme multă la mijloc și a căzut dela Roma răspuns, cu poruncă dela Cezar: Longhin să fie pedepsit cu moartea, ca protivnic al împărăției. Indată sculându-se Pilat, a rânduit ostași care să se ducă în Capadochia să împlinească porunca și s'aducă la Ierusalim capul sutașului. Ș'odată cu sutașul, a poruncit Pilat să fie tăiați și cei doi tovarăși, care lăsaseră împreună cu Longhin dregătoria ostășească și propovăduiau acolo cași dânsul pre Hristos.

*

Pornind trimișii stăpânirii au ajuns în părțile Capadochiei și cercetau despre Longhin întrebând unde trăiește. Și aflând că s'ar fi tras către satul părintesc, s'au sârguit să treacă spre acel sat. Și umblau în taină, căutând

www.dacoromanica.ro

pe Longhin și întrebând de el cași cum ar avea a-i duce vre-o veste de bogăție și de cinste. Așa, voința lui Dumnezeu a fost ca oștenii lui Pilat să întâlnească chiar pe Longhin în marginea satului; și el, plin de duh sfânt fiind, i-a cunoscut și i-a înțeles ce vor. Grăbindu-se a-i întâmpina, le-a grăit cu dragoste vorbe bune și s'a pus în slujba lor întrebându-i ce caută.

I-au vorbit oamenii lui Pilat:

— Poți să ne spui, cinstite omule, dacă trăiește aici un oarecare Longhin, care a fost sutaș împărătesc?

— Trăiește aici, le-a răspuns Longhin; dar ce treabă aveți cu el?

Au răspuns oștenii:

— Am auzit că este om bun și dorim să-l cercetăm; că noi sântem oșteni, iar el a fost sutaș de oșteni, și voim a-l cunoaște.

— Vă rog, domnii mei, le-a grăit Longhin, abateți-vă pe la casa mea și vă odihniți puțin de cale. Știu unde trăiește cel pe care-l căutați; am să-i trimit răspuns, și el singur va veni la voi, căci nu locuiește departe.

Iar oștenii foarte bucuroși au primit ospeția sutașului, — și Longhin i-a dus acasă la el, i-a poftit să intre și să se așeze și le-a întins masă mare. Astfel au stat acolo oștenii ș'au petrecut cu mâncări și vin până ce-a înserat. Atunci fiind prea veseli și deslegându-li-se limbile, s'au hotărît să încredințeze lui Longhin taina lor ca unui prietin; dar mai înainte de toate l-au legat cu jurământ ca nu cumva să spuie cuiva ce va afla, căci e o taină de moarte.

— Noi, a zis unul din ei, sântem trimiși aici ca să luăm capul lui Longhin și al celor doi tovarăși ai lui.

www.dacoromanica.ro

Așa a hotărît Cezarul dela Roma și Pilat ne-a trimis pe noi să împlinim porunca. Cată să nu afle, ca să nu fugă și să nu scape.

— Să n'aveți nici o grijă, bunii mei oaspeți, le-a grăit sutașul; Longhin se va înfățișa singur, și se vor găsi cu el și cei doi prietini ai săi.

Culcându-se ostașii și adormind, Longhin a trimes în grabă veste prietinilor săi ca să vie la dânsul; apoi a îngenunchiat și și-a înălțat inima cătră Dumnezeu rugându-se. Și, pregătindu-se de jertfă și de moarte curată, era senin. Și rugându-se și așteptând ceasul izbăvirii, a trecut noaptea în tăcere și i s'au arătat la răsărit cele din urmă zori pământești.

Sculându-se oștenii, se sârguiau gătindu-se de cale; și rugau pe Longhin să meargă cu ei să le arăte pe cel pe care-l căutau, după cum le făgăduise.

— Mai îngăduiți puțin, prietinilor, le-a răspuns Longhin; am trimis după el, și se va înfățișa aici fără zăbavă.

Și primind sutașul dela ai săi înștiințare că prietinii lui se văd venind, a ieșit din casă, i-a întâmpinat și i-a sărutat cu dragoste zicându-'e:

— Bucurați-vă, robi ai lui Hristos și ai mei prietini; bucurați-vă împreună cu mine, că ni se apropie veselia și a sosit vremea deslegării noastre din cătușele trupești. Că iată mult nu va trece și vom sta înaintea Domnului nostru, pe care l-am văzut răbdând patimi și înviind întru toată mărirea!

Astfel grăind Longhin cătră prietinii săi, le-a spus toate despre adunarea Iudeilor, despre porunca Cezarului și sosirea oștenilor.

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

— Cei care au venit să ne ia capetele sunt aici, a zis el; să intrăm la ei.

Auzind prietinii cuvintele lui, s'au bucurat că s'au învrednicit și ei de ceasul cununei mucenicești. Și au intrat cu sutașul în casă. Și a vorbit astfel Longhin:

— Iată, se înfățișează înaintea voastră, prietinilor, cel pe care-l căutați, împreună cu cei doi tovarăși ai săi.

— Unde-i Longhin? a întrebat cu mirare mai-marele oștenilor; și care sunt tovarășii săi?

— Eu sânt Longhin, a spus sutașul, și aceștia îmi sunt tovarășii.

— Gluma aceasta, cinstite omule, a strigat oșteanul râzând, noi nu vrem s'o credem. Du-ne la cel osândit, căci trebuie să îndeplinim porunca.

— Noi sântem cei pe care îi căutați, a vorbit cu blândeță și cu tărie sutașul. Faceți cum vi s'a poruncit de cei ce v'au trimis!

Au stat oștenii cu mare uimire, privindu-i. Și nu le venea a crede, și se rușinau, și stăteau la îndoială dacă trebuiau să supuie morții pe cel care-i primise și găzduise și-i ospătase ca pe niște frați.

— O dragii mei, îi îndemna Longhin, nu pregetați, căci numai așa îmi puteți plăti dragostea ce v'am arătat. Împliniți mai curând porunca, căci de mult doresc să văd pe Domnul meu!

Apoi s'a îmbrăcat în straie albe de îngropare și a chemat în juru-i pe casnicii săi și le-a arătat cu mâna spre o colină verde, umbrită de palmieri. Ș'a zis:

— Acolo să-mi puneți, iubiților, trupul, alături de tovarășii mei întru Hristos. Voi rămâneți cu bine, credeți

www.dacoromanica.ro

în învățătura cea bună și veniți de-mi dați cea din urmă sărutare.

Și îmbrățișând pe toți, a îngenunchiat alături de prietinii săi și și-a plecat capul subt sabie.

Cu sufletele cutremurate, oștenii au îndeplinit porunca și au lovit. Apoi luând cu dânșii capul sfântului Longhin l-au dus la Ierusalim. Iar casnicii, plângând, au îngropat trupurile mucenicilor cu cinste pe colina cea verde, subt umbra palmierilor.

Cinstitul cap al sutașului oștenii l-au înfățișat lui Pilat drept dovadă a morții. Și cei înveninați încă de ură au rânduit să-l arunce afară din cetate în gunoiu. Și a rămas capul aruncat și părăsit dincolo de ziduri, până ce l-au acoperit cu totul pulberile și gunoaiele cetății.

*

Iar în acea vreme s'a întâmplat că o femeie văduvă din Capadochia, cu numele Ana, s'a îmbolnăvit de amândoi ochii și a orbit. Și multă vreme s'a căutat cu doctori umblând la Cezareea și la alte orașe, dar niciun folos n'a câștigat. Atunci s'a gândit să meargă la Ierusalim, să se închine la acele locuri sfinte și la acel mormânt despre care omul cel blând, cu numele Longhin, vorbise odinioară noroadelor din Capadochia, sămănând în sufletele lor adevărul: acolo să caute ajutorul lui Dumnezeu pentru ochii săi orbiți. Deci luând pe fiul său unul-născut a pornit pe cale și s'a coborît dela munți către miazăzi; și'a dus-o copilul, purtând-o de mână, până la Ierusalim. Și ajungând la sfintele locuri, fiul văduvei s'a îmbolnăvit și în puține zile a murit. Iar femeia oarbă plângea nestânse lacrimi, zdrobită de mâhnire. «Căci, zicea ea, acuma am pierdut a

www.dacoromanica.ro

doua oară lumina ochilor mei!» Şi nu mai găsea mângâiere şi se tânguia cu amar, singură între zidurile Ierusalimului, ca'ntr'o pustie.

Ci iată, în noaptea ei de durere, i s'a arătat în vedenie sfântul Longhin şi a mângâiat-o.

— Sărmană mamă, nu mai plânge, i-a zis el cu bunătate, căci îţi voiu arăta unde sălăşlueşte fiul tău, întru slavă, şi vei dobândi iară lumină ochilor. Adă-ţi aminte de toate câte am vorbit eu odată de Hristos răscumpărătorul, de patimile şi învierea lui, pe care eu cu ochii mei le-am văzut; şi să ştii că fiul tău lângă Iisus se află. Şi să mai ştii că şi eu am fost prigonit de duşmanii adevărului, şi am fost tăiat împreună cu cei doi prietinii ai mei, — şi capul meu zace în gunoiu, dincolo de ziduri. Du-te şi-l caută; şi găsindu-l, se va face iar ziuă pentru ochii tăi şi-l vei vedea!

Când s'a întunecat vedenia ei s'a stâns glasul, Femeia s'a sculat din locul ei cu înfiorare şi nădejde şi a pornit către asfinţit, de unde venea vântul mării, cu mirosul gunoaielor; şi se ruga de trecători s'o ajute şi s'o îndrepte spre locul unde-şi varsă cetatea necurăţeniile. «Duceţi-mă unde sunt gunoaie multe», zicea ea, — şi lămurea celor ce-o duceau aşezarea locului, aşa cum i se arătase în vedenie. Ajungând acolo, a pipăit locul şi l-a cunoscut— şi a început a scormoni cu mânile. Şi când a simţit subt degetele ei ceeace căuta, deodată i s'a risipit negura şi'n lumina soarelui a văzut capul blândului apostol din Capadochia.

Cu plângeri de bucurie a dat atunci slavă lui Dumnezeu şi luând în braţe capul sutaşului l-a sărutat şi l-a dus la casa în care găzduia. Acolo, spălându-l, l-a uns cu

www.dacoromanica.ro

mirezme, — și simțea în sine înaltă bucurie, biruitoare a durerilor ei. Iar în noaptea următoare văduva a văzut iarăși pe sfântul Longhin în lumină mare și haine strălucite și-i aducea de mână pe copilul ei în straie de nuntă, — și sfântul l-a cuprins îmbrățișându-l, iar copilul zâmbea fericit. «Iată, femeie, i-a zis vedenia, unde se află fiul tău. Bucură-te, căci aici e împărăția cea fără de moarte. Ridică-te; pune capul meu și trupul fiului tău în aceeași raclă și du-le în pământul unde am propovăduit cuvântul Domnului».

Grabnic s'a sculat femeia și a făcut întocmai după aceste cuvinte. Și luând într'o raclă trupul fiului său și capul sutașului le-a dus în patria sa, dincolo de munți, și le-a îngropat într'un loc de tăcere și de tihnă, aproape de săraca-i locuință.

www.dacoromanica.ro

CUVIOASA PELAGHIA
CARE A FOST INTÂI DESFRANATĂ

www.dacoromanica.ro

Acestea a vorbit Iacov, ucenicul fericitului Non: Preasfințitul arhiepiscop al cetății Antiohia, pentru nevoile bisericii, a chemat la sine, dela cetățile dimprejur, opt episcopi, între care se afla și omul lui Dumnezeu, Non, episcopul meu. Cum a primit cuvânt, a pornit dela Iliopoli și m'a luat și pe mine cu dânsul. Minunat și desăvârșit călugăr era fericitul Non, și anii vieții lui îmbunătățite începuseră la mănăstirea care se numește Tavenisiot, în pustie.

Când au ajuns la Antiohia, s'au adunat episcopii în biserica sfântului mucenic Iulian, și cu toții au dorit să audă dela Non cuvânt de învățătură. Și stăteau lângă ușile bi-

www.dacoromanica.ro

sericii, în pridvor, iar Non a prins a vorbi ș'a învăța cu minunate cuvinte.

Cum stăteau toți și-l ascultau, iată că s'a apropiat în trecere pe lângă ușile bisericii o femeie din cei necredincioși, care era vestită în toată Antiohia ca desfrânată. Și era îmbrăcată cu haine de mult preț, împodobită cu aur, cu pietre scumpe și cu mărgăritare. Iar împrejurul ei mergeau mulțime de fecioare și de tineri, îmbrăcați strălucit și purtând brățări de aur. Și femeia aceea era atât de frumoasă, încât oamenii mireni nu puteau să-și satureze vederea de frumusețea ei. Și când a trecut pe lângă noi a umplut tot văzduhul de bună mireazmă de aromate.

Văzând-o episcopii cum mergea fără rușine, cu capul neacoperit și pieptul gol, au suspinat și și-au închis ochii, întorcându-și cinstitele fețe ca de un păcat mare.

Ci numai fericitul Non o privea neclintit și țintă: ș'a urmărit-o cu ochii până n'a mai văzut-o. Apoi s'a întors către episcopi și a întrebat:

— Nu cumva vă place frumusețea acelei femei?

Neprimind dela nimeni răspuns, Non și-a plecat fruntea și a început a plânge. Și adunându-și în basmăluță lacrimile, își uda pieptul. Apoi, suspinând din adâncul inimii, iarăși a întrebat pe episcopi:

— Oare nu v'ați îndulcit cumva, privind frumusețea ei?

Episcopii tăceau. Iar Non a vorbit iar:

— Cu adevărat, eu am învățat mult dela dânsa. Căci pe femeia aceasta Domnul o va pune la înfricoșata sa judecată și cu dânsa ne va judeca pre noi. Căci nu vă gândiți oare câte ceasuri a zăbovit ea în cămara sa, spălându-se, îmbrăcându-se și împodobindu-se; uitându-se în oglindă și având toată grija ca să se arate mai frumoasă decât

www.dacoromanica.ro

toate înaintea ochilor vremelnici? Iar noi, având în ceruri pre Mirele cel fără de moarte, nu ne îngrijim ca să ne împodobim ticălosul suflet, care e cu totul prihănit, gol și plin de rușine; nu ne sârguim ca să-l spălăm cu lacrimile pocăinții și să-l îmbrăcăm cu podoaba faptelor bune, ca să se arate ochilor lui Dumnezeu plăcut și să nu fie rușinat și lepădat la nunta Mirelui!

După ce a rostit această învățătură, fericitul Non m'a luat pe mine, nevrednicul său diacon, și amândoi ne-am dus la chilia ce ne era dată, lângă biserica sfântului Iulian. Ș'acolo, intrând în camera sa, episcopul meu s'a aruncat cu fața la pământ și plângea iarăși, zicând:

— Doamne Iisuse Hristoase, iartă-mă pe mine păcătosul; căci femeia aceea, cu grija pentru podoabe trupești a întrecut toată râvna mea sufletească. Ea-și pune atâta sârguință ca să fie frumoasă, iar eu nu mă silesc să-ți fiu plăcut, ci petrec în lenevire și neîngrijire. Vai mie, gol sânt, nepăzind poruncile tale! Și n'am nădejde în faptele mele, ci în mila ta!

Astfel grăia fericitul Non și se tânguia, și se ruga și pentru femeia aceea desfrânată, zicând:

— Doamne, nu pierde zidirea mâinilor tale, ca să nu slujească demonilor așa frumusețí, ci o întoarce la tine, să se mărească printr'însa numele tău cel sfânt. Căci Ție toate-ți sunt cu putință!

Într'un târziu, contenindu-și suspinele, s'a liniștit. Ș'a trecut ziua aceea. Iar Duminică noaptea, după săvârșirea utreniei, fericitul Non, învățătorul meu, a grăit către mine astfel:

— Frate Iacove, ascultă ce vis mi s'a arătat în noaptea asta. Mi se părea că stau într'un colț al sfântului

www.dacoromanica.ro

altar, săvârșind slujba. Și dintr'o dată văd o porumbiță neagră și murdară, care zbura împrejurul meu: și nu puteam suferi necurăția ei. Iar când diaconul a rostit: «Câți sânteți chemați, ieșiți», porumbița s'a mistuit în umbră și n'am mai văzut-o până la sfârșitul leturghiei. Dar ieșind din biserică, iar o văd, și iar bătea din aripi în juru-mi. Ci eu, tinzând mâna, am prins-o și am aruncat-o în apa care era în pridvorul bisericii. Și zbătându-se acolo și spălându-se de toată necurăția, a ieșit în zbor, curată și albă ca neaua. Și înălțându-se în văzduh, s'a făcut nevăzută.

Vorbindu-mi și povestindu-mi astfel, fericitul Non, am pornit către sobor. Acolo ne-am întâlnit cu episcopii ceilalți. Sărutând cu toții pe arhipăstor, am îmbrăcat odăjdiile și am săvârșit sfânta slujbă. Iar la urmă arhiepiscopul Antiohiei a poruncit învățătorului meu ca să grăiască învățătură către popor.

Iar Non deschizându-și gura, după duhul lui Dumnezeu care sălășluia într'însul, a început a vorbi și a învăța. Și graiul lui nu era meșteșugit și de mai înainte pregătit, ci ușor și curat, curgând ca izvorul. Și vorbind el despre înfricoșatul județ dela țărmul veacurilor și despre plata drepților și răilor în veșnicie, tot norodul care era de față se smerea și se umilea și uda pământul cu lacrămi.

Pe când cuvânta el, s'a întâmplat, după o rânduială neînțeleasă de oameni, ca desfrânata aceea, care trecea pe drum, să se oprească și să intre în biserică. Piciorul ei niciodată nu călcase în sfântul lăcaș și păcatele ce săvârșise, niciodată nu puseseră umbră peste sufletul său. Totuși s'a oprit și s'a hotărît să intre. Și pășind încet, urmată de două slugi ale sale, a pătruns în mulțime ș'a început s'asculte cuvântul fericitului Non.

www.dacoromanica.ro

Incet-încet inima ei împietrită s'a încălzit și s'a făcut ca ceara; și înțelegerea măririi lui Dumnezeu, a zădărniciei acestei vieți și a păcatelor sale a străbătut-o ca fulgerul; și plecând adânc fruntea a suspinat ș'a prins a plânge amar. Ș'a ascultat umilită și plângând, până la sfârșit, pe cuvântăreț; apoi, pe când poporul ieșea, ea s'a ferit lângă un pilastru ș'a chemat la ea pe cele două slugi cu care venise:

— Așteptați aici, le-a poruncit ea, și băgați de samă când va ieși bărbatul acela sfânt, care a vorbit. Luați-vă după dânsul și vedeți unde găzduiește. Și să veniți să-mi spuneți.

Apoi, cu inima înfrântă, a intrat în cetate. Iar cei doi tineri, slujitorii ei, i-au îndeplinit porunca și i-au adus știrea. Și ea pe loc s'a așezat și, luând pana, a scris către fericitul Non această scrisoare:

«Sfântului ucenic al lui Hristos scriu eu păcătoasa și ucenica Diavolului. Am auzit despre Dumnezeul tău că a plecat cerurile și s'a pogorît pe pământ, nu pentru cei drepți, ci ca să mântuiască pe păcătoși. Și atât de mult s'a umilit, încât a mâncat și cu vameșii, ș'a locuit cu păcătoșii ș'a vorbit cu desfrânatele. Deci, domnul meu, dacă ești adevărat rob al lui Hristos, precum aud dela creștini, nu mă lepăda, căci prin tine vreau să cunosc pre Mântuitorul lumii».

Adjcând slujitorii scrisoarea aceasta, Non a cetit-o; apoi, întrebând, a înțeles ușor de cine era scrisă. Și 'ndoindu-se de gândul desfrânatei, i-a răspuns:

«Orice gând vei avea,—să știi că lui Dumnezeu nu-l poți ascunde. Și să nu mă ispitești, căci eu păcătosul sânt slujitorul lui Dumnezeu. De ai cu adevărat bunăvoie, ca

www.dacoromanica.ro

să crezi în Dumnezeul meu și dorești să mă vezi pentru asta, vină și mă vei găsi cu ceilalți episcopi. Iar de voiu fi singur, nu vei putea să mă vezi».

*

Cetind păcătoasa aceste vorbe, i s'au luminat ochii de bucurie. Și ridicându-se, și-a pus văl pe cap, ș'a eșit în grabă, alergând la biserica sfântului Iulian. Acolo a trimes știre fericitului Non despte venirea ei. Și pe când ea aștepta cu umilință afară, învățătorul meu a chemat la sine pe ceilalți șapte episcopi. Apoi a trimes cuvânt femeii că poate să se înfățișeze.

Intrând în chilie, numai o clipă și-a înălțat ochii asupra soborului; apoi s'a aruncat la pământ plângând ș'a sărutat picioarele lui Non, zicând:

— Te rog, domnul meu, urmează pilda învățătorului Hristos: arată-mi darul tău și fă-mă creștină. Căci eu sânt marea păcatelor și adâncul fără-de-legilor. Curăță-mă prin botez.

Și era atâta durere și înfrângere în vorbele ei, încât episcopii și clericii care erau de față își scăldau fețele în lacrimi. Și Non, plecându-se, a cuprins-o și abia a putut s'o ridice dela picioarele sale. Și i-a vorbit:

— Pravila poruncește a nu boteza pe o desfrânată, fără chezași, ca nu cumva să se întoarcă iarăși la viața ei de mai 'nainte.

Auzind aceste vorbe ea a căzut din nou cu obrazul la pământ și, ca odinioară păcătoasa din Evanghelie cu Hristos, vărsa lacrimi și spăla cu ele picioarele lui Non și le ștergea cu părul capului. Și striga plângând:

— Dacă nu mă botezi astăzi, vei da samă lui Dumnezeu

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

pentru sufletul meu! Din mânile tale să ceară Dumnezeu sufletul meu și asupra ta să cadă faptele mele cele rele! De nu mă depărtezi acum dela rău și nu mă curăți, mă întorc iarăși la desfrâu și la idoli. Dacă nu mă faci acuma mireasa lui Hristos și nu mă aduci la Dumnezeul tău, să nu te primească cu dânsul și cu sfinții Lui!

Stăteau toți și priveau cu uimire atâta aprindere și râvnă, — și preamăreau în sufletele lor pe iubitorul de oameni Dumnezeu. Și întorcându-se fericitul Non către mine, smeritul Iacov, m'a trimes la Arhiepiscop ca să-i spun toate cele întâmplate. Și grăbind, m'am dus și i-am spus. Iar el, ascultându-mă, s'a umplut de bucurie și a poruncit slujitorilor să aducă pe cuvioasa Romana, care era întâia diaconiță bisericească. Și i-a rânduit să meargă cu mine. Și mi-a dat astfel răspuns pentru învățătorul meu:

— Spune-i așa lui Non: «Cucernice părinte, pe tine te aștepta lucrul acesta, pentrucă ești gura lui Dumnezeu care a zis: «de vei scoate cinstit din nevrednic, ca gura mea vei fi».

*

M'am întors cu Romana diaconița, la adunarea episcopilor; ș'am găsit pe Pelaghia zăcând tot la pământ, la picioarele fericitului Non. Și ascultând răspunsul arhiepiscopului, învățătorul meu s'a aplecat cu blândeță către păcătoasă ș'a ridicat-o, zicându-i:

— Scoală-te, fiică, să 'nveți cele de trebuință pentru botez.

Ea s'a înălțat, cu umilință și fierbinte bucurie. Și aștepta cu grumazul aplecat.

A grăit Non către dânsa:

www.dacoromanica.ro

— Mărturisește-ți întâi păcatele!

Ea a răspuns cu lacrimi nouă:

— De-mi voiu cerceta cugetul, nimic bun nu voiu afla în el. Iar păcatele mele sunt mai multe decât nisipul mării. Și apa mării nu ajunge pentru spălarea faptelor mele necurate. Nădăjduiesc însă în Dumnezeul tău că va privi spre mine cu milă!

— Care-ți este numele? a întrebat-o episcopul.

— Părinții mei mi-au pus numele Pelaghia, a rostit ea; iar cetățenii Antiohiei îmi zic Margareta, pentru podoabele multe și de mare preț cu care m'au împrumuțat păcatele mele.

Episcopul atunci a început s'o învețe credința. Iar ea îl ascultă cu înfrângere și umilire și i se umplea de lumină sufletul. Și fiindu-i maică duhovnicească Romana diaconița, au botezat-o în numele Tatălui, al Fiului ș'al Sfântului Duh. Și fericitul Non a uns-o cu sfântul mir și a împărtășit-o cu trupul și sângele Domnului. Apoi, după ce au îmbrăcat-o în straie albe, au dus-o în locul unde ședeam noi, la catechumenie. Ș'acolo, învățătorul meu a zis către ceilalți episcopi:

— Veniți la ospăț, fraților, să ne bucurăm cu îngerii, că am găsit oaia cea pierdută. Și să gustăm untdelemn și vin cu veselie duhovnicească.

Așezându-se toți în jurul mesei, au ospătat cu cea botezată. Și vorbeau cu bucurie lucruri bune, și Pelaghia asculta și privea cu alt suflet, împodobită c'o nouă frumusețe.

Iar pe când erau ei la acea curată desfătare, diavolul a început a se tângui și urechile lor îi auzeau cuvântul. Și țipa cu glas omenesc și blestema pe învățătorul meu: «Că mi-ai răpit treizeci de mii de Saracini și i-ai botezat! Și

www.dacoromanica.ro

cetatea Iliopoli care trăia după rânduielile mele ai întors-o către Dumnezeul tău! Ş'acuma iar trebuie să rabd viclesugurile tale, călugăr cu năravuri rău. Blăstămată să fie ziua în care te-ai născut, căci pâraiele lacrimilor tale mi-au risipit şi mi-au pustiit casa!»

Şi striga şi către Pelaghia: «Aşa-mi faci tu, doamnă? Mă vinzi şi te întovărăşeşti cu duşmanii mei!»

Văzând-o tulburată, învăţătorul meu i-a poruncit să se întărească cu semnul crucii. Iar ea şi-a înălţat frumoşii ochi şi a făcut semnul izbăvirii. Ş'a tăcut diavolul ş'a fugit, ş'a căzut unelteala lui.

*

Dar după două zile, pe când Pelaghia dormea în chilia cuvioasei Romana, a simţit asupra ei duh necurat. Ş'un glas desmierdător o mustra şi-i amintea de lume şi de viaţa de-altădată, şi de podoabe şi boganii, şi de toate desfătările. Iar ea înţelegând că s'a întors iarăşi asupra ei Demonul, a făcut semnul izbăvitor şi s'a întărit, murmurând:

«Cel ce m'a scos din ghiarele tale şi m'a făcut mireasă a cereştii sale cămări — să te depărteze şi să te-alunge dela mine!» Şi 'ntinzând braţul a deşteptat pe cuvioasa Romana. Şi stând amândouă treze în lumina candelei, Pelaghia îi povestea cum a venit asupra ei valul întunericului. Şi-i ceru ajutorul rugăciunii:

— Roagă-te pentru mine, maică, căci mă supără vicleanul.

— Fiică, să nu te înfricoşezi de dânsul, i-a răspuns diaconiţa, căci acuma el se cutremură şi de umbra ta!

Şi fiind pace în jurul lor, le-a cuprins iar umbra somnului.

www.dacoromanica.ro

Dimineața Pelaghia a chemat pe sluga ei de credință și i-a zis:

— Du-te acasă și fă izvod de toate câte sunt în lăzile mele cu aur. Și toate podoabele și toate ale mele să le aduci aici.

Implinindu-și sluga porunca, Pelaghia a chemat pe fericitul Non. Și luând bogățiile și podoabele i le-a pus la picioare, zicând:

— Iată bogăția Satanei. O dau în sfintele tale mâni. Eu mă îndrept spre alte bogății, ale Domnului meu Iisus.

Și fericitul Non primind darul, a chemat pe economul bisericii. Și'naintea tuturor celor de față i-a dat averea Pelaghiei. Și i-a vorbit astfel:

— Te jur în numele Treimii să nu duci în episcopie nimic din aurul acesta, nici în biserică, nici în casa ta, și nici să dai din el la vre-un cleric. Tot ce vezi să împarți orfanilor, săracilor și neputincioșilor: că așa se cuvine, ca cele rău adunate să se împartă bine; și bogăția păcatului să se facă bogăție a dreptății. De vei călca jurământul acesta, anatema să fie casa ta; și partea ta să fie cu cei ce-au răstignit pe Domnul!

Iar Pelaghia, dând tot, s'a veselit. Ș'a chemat în juru-i pe toți slujitorii și slujnicele ce avea și i-a împărtășit c'o parte din aur și argint. Și le-a zis:

— Fraților, vă liberez din vremelnicele slujbe. Ci voi sârguiți ca să vă liberați din robia deșartă a păcătoasei lumi. Și precum în lumea aceasta am petrecut împreună, așa să ne învrednicim a fi la un loc și în viața cea fericită.

Și îmbrățișându-i, le-a dat drumul. Și ei s'au dus cu lacrimi. Iar ea plângea de bucurie.

Iar când a fost a opta zi, trebuia, după obiceiul

www.dacoromanica.ro

celor din nou botezați, să-și scoată hainele albe primite la botez. Era într'o Duminică, și Pelaghia s'a sculat foarte de dimineață. Și-a scos vălurile și pânzele albe, ș'a luat pe ea o tunică aspră de păr. Punând de-asupra o haină veche a fericitului Non, a ieșit în taină din mănăstire. Nimeni n'a știut încotro a apucat, și nimic nu s'a mai aflat de dânsa.

*

Nu după multe zile, arhiepiscopul ne-a dat drumul. Și pe când ne pregăteam de plecare, învățătorul meu a văzut pe cuvioasa Romana plângând.

— Plângi oare după copila ta sufletească? a întrebat-o Non. Nu mai plânge, ci te bucură; căci Pelaghia, cași Maria, și-a ales partea cea bună.

Și ne-am întors la Iliopoli, în cetatea noastră.

Iar după trei ani mi-a venit dor să mă duc la Ierusalim, ca să mă închin la mormântul Domnului. Și m'am rugat la fericitul Non să-mi dea voie. Și el mi-a pus mâna pe frunte, m'a binecuvântat și mi-a zis:

— Du-te, frate Iacove. Iar când vei ajunge la sfintele locuri, să cercetezi și să cauți pe un călugăr cu numele Pelaghie. Să știi că este famen și locuiește într'un loc ascuns. Iar aflându-l, să vorbești cu el, pentrucă vei folosi mult. E adevărat rob al lui Hristos și călugăr desăvârșit.

Pregătindu-mă, m'am sculat ș'am purces la locurile sfinte. Și ajungând cu bine, m'am închinat sfintei Invieri a Domnului și cinstitei cruci. Iar a-doua-zi mi-am adus aminte de cuvântul fericitului Non și am pornit întrebând și căutând pe monahul Pelaghie. Ș'am aflat sihăstria lui în muntele Eleonului; unde Izbăvitoriul se ruga odinioară. Acolo

www.dacoromanica.ro

trăia într'o chilie fără uşă, pentrucă zidise toate ieşirile. Numai o ferestruică joasă rămăsese în păretele de stâncă privind spre lume. Acolo am bătut.

S'a întins o mână uscată şi'a deschis ferestruica. Şi'am văzut chip de aschet, stors de înfrânări, ars de vegheri, cu ochii mari lucind de focul credinţei. I-am cerut binecuvântarea, şi el s'a uitat la mine lung şi'a zâmbit uşor.

— Frate, mi-a zis, nu eşti tu Iacov diaconul fericitului Non?

Eu m'am mirat mult că mă cunoaşte şi mi-a spus pe nume. Şi'am răspuns:

— Da, părinte, eu sânt.

Şi mi-a vorbit iar, cu glas dulce:

— Să spui episcopului tău să se roage pentru mine.

A tăcut puţin; apoi mi-a vorbit din nou:

— Şi tu, frate, să te rogi pentru sufletul meu.

Şi mai privindu-mă o clipă, a închis ferestruica şi'a început a ceti ceasul al treilea.

Stând lângă chilie, în singurătate, am înălţat rugăciune. Apoi cugetând la vederea minunată a unui asemenea schivnic şi la glasul lui cel blând şi pătrunzător, am coborît cărarea înfloritä spre mănăstirile din văi. Şi umblând în celelalte zile şi cercetând sfinte lăcaşuri, vorbeam cu călugări despre famenul Pelaghie. Şi toţi îl lăudau şi se minunau de viaţa lui.

Ci înainte de a mă întoarce la locul meu, m'a cuprins dorinţă vie să văd iar chilia din muntele Eleonului şi să mai vorbesc odată cu schivnicul Pelaghie. Suind deci poteca aspră, m'am oprit sus şi'am bătut în ferestruie.

Nu mi-a deschis.

Am îndrăznit atunci a-l striga pe nume.

www.dacoromanica.ro

— Deschide, avo Pelaghie!

Nu mi-a răspuns.

Crezând că-i îngenunchiat la rugăciunile lui, am mai așteptat o vreme. Apoi iar am bătut în ferestruică și l-am rugat să se arăte. Neprimind nici de data asta răspuns, m'am hotărît s'aștept până ce se va arăta. Ș'am așteptat multă vreme, căci doream fierbinte să-l mai văd odată și să-i primesc binecuvântarea. Am așteptat ziua aceea toată și încă două zile. Și el nu se arăta. Atunci m'am gândit: «Ori s'a dus din chilia asta aiurea: ori a murit.»

Ș'am îndrăznit să deschid în silă ferestruia. Și vârînd capul, am văzut în umbra peșterei pe schivnic zăcând mort la pământ, cu fața în sus. M'am înfricoșat. Ș'am plâns că nu m'am învrednicit să dobândesc binecuvântarea lui cea de pe urmă.

Închizând ferestruia, am coborît grabnic în vale ș'am intrat în Ierusalim ș'am vestit acolo la mănăstiri pe sfinții părinți că ava Pelaghie, famenul, a murit. Și îndată a străbătut vestea prin toată cetatea cum că sfântul Pelaghie, monahul cel purtător de semne, a adormit întru Domnul.

Și s'au strâns monahi din toate mănăstirile din Ierusalim și dela Ierihon și de pe țărmul cellalt al Iordanului; și mare mulțime de popor s'a adunat; și s'au suit în munte pentru îngroparea sfintelor moaște. Și spărgând ferestruia chiliei au făcut intrare ca pentru un om, ș'au pătruns înăuntru bărbați cucernici, ș'au scos la lumină pe Pelaghie. Și s'a nevoit pe poteca muntelui până sus și Patriarhul Ierusalimului, înconjurat de alți mulți părinți. Ș'au început a face rugăciuni și pregătiri de înmormântare.

www.dacoromanica.ro

Jncepând, după obiceiu, a unge trupul mort cu aro-mate, cu mare uimire văzură că schivnicul era femeie. Ş'atunci m'a fulgerat înţelegerea vorbelor învăţătorului meu la ple-care, şi mi-am adus aminte de glasul cel dulce, ş'am înţeles că înaintea mea doarme aceea căreia-i zisese Margareta în cetatea Antiohiei.

Iar părinţii, slăvind voinţa lui Dumnezeu care are pe pământ sfinţi ascunşi nu numai bărbaţi, ci şi femei, au cercat să ţie taină faţă de norod. Dar nu s'a putut, căci vestea a răscolit mulţimea ca vântul ierburile. Şi s'a umplut mun-tele şi de alţi oameni, şi veneau şi alţii iarăşi de pretu-tindeni; ş'au sosit şi călugăriţe cu lumânări şi cu tămâie.

Cu viers de psalmi au luat pe braţe trupul şi cu cinste l-au îngropat în chilia de piatră, în lăcaşul umilinţii, zdrobirii şi răscumpărării. — Iar eu m'am întors la Iliopoli şi cu lacrimi am povestit fericitului Non cele ce văzusem.

www.dacoromanica.ro

SFÂNTUL MUCENIC ALEXANDRU CĂRBUNARUL

www.dacoromanica.ro

Pe vremea când peste părțile Pontului era mai mare Filip, în veacul al treilea după nașterea Mântuitorului, credincioșii din Comane s'a întâmplat să rămână fără episcop. Și hotărînd să-și aleagă alt păstor sufletesc, au trimis răspuns sfântului Grigorie, făcătorul de minuni, care trăia în Neocesareea Pontului, să vie în mijlocul lor să le pue episcop. Grăbind sfântul a îndeplini dorința credincioșilor, s'a sculat și a venit în cetatea Comane, și aici a rânduit adunare mare și sfat. Și 'n acel sobor s'au ridicat bărbați cu vază și cu dragoste de biserică și, cuvântând, au arătat cum s'ar cuveni să fie păstorul lor. Ar trebui să fie, ziceau unii, un om cu vază, care să se bucure de cinste, un om din neam ales, pe care toți

www.dacoromanica.ro

l-ar cunoaște și către care toți s'ar pleca. alții arătau că s'ar cuveni să aibă păstorul lor, pe lângă alte daruri, și bogăție, ca să poată alina pe sărmani și să împodobească biserica. Ci alții cereau episcopului să fie ales la stat, cinstit la chip și să cuvinteze frumos. Și toți vorbeau cu pătrundere; iar sfântul Grigorie, stând în scaunul lui, îi asculta, — și vedea și pe cei bogați, și pe cei de bun neam, și pe cei cu darul cuvântului, și-i cântărea în inima sa și sta gânditor.

Iar dela o vreme, văzându-l că nu se hotărăște, a grăit unul dintre cetățenii cei mai cu vază:

— Prea cinstite părinte, noi socotim că ai în acest sobor destui bărbați dintre care să poți alege.

— Intr'adevăr, a răspuns sfântul, biserica dela Comane o văd frumos împodobită.

— Atuncea te rugăm să nu întârzii și să alegi pe cel vrednic de cinstea arhieriei.

— Il voiu alege, a răspuns Grigorie, aștept însă un semn dela Cel ce toate le vede și toate le știe. Este scris în cărțile legii vechi, când Dumnezeu a ales pe David să păstorească în Israel, — că Iese a adus lui Samuel prorocul pe Eliav fiul său cel mai mare, — și prorocul a întrebat pe Domnul: «Acesta este?» — iar Domnul a răspuns: «Să nu cauți în fața lui, nici la mărirea lui...». Așa ni se cade și nouă, a urmat a grăi sfântul Grigorie, să nu căutăm la cele din afară pentru a alege păstor acestei cetăți, ci să așteptăm pe cel gătit de Dumnezeu. Căci lucrul omenesc este să caute la față, pe când Dumnezeu caută la inimă. Iar pe omul cel dinlăuntru numai Domnul îl cunoaște.

Atunci din nou credincioșii au început a-i înfățișa pe

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

cei mai vrednici, iar Grigorie, făcătorul de minuni, tăcea. Și dela o vreme s'a iscat tulburare și cârtire în sobor. Și cineva s'a ridicat și a strigat râzând:

— Dacă la alegerea episcopului nostru nu trebuie să ținem seamă de cele văzute, și dacă cinstea, averea, neamul și portul sunt nevrednice lucruri, atuncea să punem episcop pe Alexandru Cărbunarul!

Toată adunarea a pornit a râde la aceste cuvinte. Atunci sfântul Grigorie a înălțat fruntea, simțind că pomenirea acestui nume a fost un semn. S'a vorbit:

— O frații mei, vă văd prea veseli auzind numele acesta. Spuneți-mi și mie cine este omul acesta căruia îi zice Cărbunarul, ca să mă veselesc și eu.

— Cuvântul arată cine-i, a răspuns cel ce pomenise numele. Dacă vrei să-l vezi, cinstite părinte, ți-l putem înfățișa. Il avem în slujbă; ne păzește caii. E de minune cum asemenea mișei pot să-și mai târâe viața pe lume.

— Doresc să-l văd... a răspuns sfântul Grigorie; iar cei de față se priveau unul pe altul; și tot soborul păru și mai fericit, ca la o petrecere aleasă.

*

Unul dintre cetățeni s'a îndepărtat puțin, și 'n curând aduse pe acela despre care era vorba și-l împinse către scaunul sfântului Grigorie.

Iar soborul făcând roată în jur, râdea și fremăta,— și ridicând ochii Grigorie, văzu un cărbunar cu hainele zdrențe și petice, cu obrazul nins de pulberea tăciunilor. Părea un Harap: cel mai sărac și mai murdar. Era omul de care se țineau cu larmă și râs copiii pe ulițile cetății,

www.dacoromanica.ro

când cobora dela pădure cu sarcinile de mangal încărcate pe asin. Era un om liniștit și blând, care trecea tăcut prin îmbulzeala cetății și tăcut se întorcea în umbra singurătății lui. Pe când soborul se veselea, el ridică fruntea și privi cu blândețe și liniște la sfântul Grigorie. Ci făcătorul de minuni îl ațintì lung. Și adunarea văzându-l că nici zâmbește, a tăcut. Ș'a întrebat Grigorie:

— Omule, care este numele tău, și de unde vii!

— Mă chiamă Alexandru, vorbi Cărbunarul. Ș'am venit aici din depărtate locuri.

— Cunoști credința cea adevărată?

— Am cunoscut ș'am urmat învățătura lui Hristos.

La sunetul acestui glas, pe care oamenii cetății nu-l cunoșteau, se făcu deplină tăcere. Iar Grigorie, ridicându-se din scaunul lui, îi zise c'un glas care pătrunse în toate inimile:

— Frate, vreau să vorbesc cu tine; să rămânem singuri.

Soborul se trase și lăsă loc. Și sfântul Grigorie, luând la o parte pe cărbunar, îi vorbi cu blândețe și'n taină:

— Te jur cu numele lui Dumnezeu, i-a spus el, să-mi răspunzi cine ești cu-adevărat. Căci tu nu pari cărbunar de meserie. Ș'ai venit în aceste locuri, pentrucă n'ai mai vrut să mai trăiești în pământul părinților tăi.

Omul cel negru tăcea. Apoi gândindu-se la jurământ și simțind în suflet ca o lumină, se hotărî să mărturisească:

— Părinte, șopti el, într'adevăr viața mea a fost alta. Părinții mei au fost bogați și m'am născut în bielșug. Ș'am învățat la școlile elinești toată filosofia ș'am cunoscut toată deșertăciunea. Primind însă lumina unei învățături mai bune, m'am depărtat de ai mei, am părăsit averea și slava,

www.dacoromanica.ro

— ș'am venit aici, ca să cunosc liniștea în singurătate și să pot fi mai aproape de Acela care a răscumpărat lumea jertfindu-se și suferind pe cruce.

Ascultând această mărturisire, Grigorie slăvea în inima sa pe Dumnezeu care-i arătase pe cel ales. Și urmând a vorbi ș'a întreba pe omul acela din singurătate, în vremea asta soborul aștepta și se uimea. Chemând apoi sfântul Grigorie pe unii din oamenii să-i, le-a poruncit să ducă pe cărbunar la gazda sa, să-l curețe și să-l îmbrace. Și Alexandru, plecând fruntea, a primit această rânduire.

Iar Grigorie, având din nou în jurul său adunarea, vorbea dumnezeești și frumoase cuvinte. Ș'a vorbit până ce slujitorii săi au adus pe cărbunar în mijlocul Soborului, spălat și primenit în haine luminoase. Și cei care râdeau mai înainte de dânsul, acuma aproape să nu-l cunoască. Și se uitau la el cu uimire. Iar sfântul Grigorie îndreptându-se către el, a prins a-i pune întrebări din dumnezeiasca scriptură, — iar el, în auzul tuturora, răspundea așa de înțelept, încât cei ce petrecuseră privind mai nainte zdrențele cele pline de tăciune, acuma se întrebau cum de-au avut așa aproape de ei o comoară și n'au putut-o cunoaște. Pe omul cel singuratic și trist îl defăimau și-l numeau nebun, și râdeau de dânsul, iar el purta în inima sa pe Dumnezeu.

Ci, făcându-se o clipă de tăcere în sală, sfântul Grigorie a grăit zâmbind:

— S'a adeverit deci că omul caută la față, iar Dumnezeu la inimă!

Iar tot soborul, cașicum de mai nainte ar fi fost înțeles, într'un glas s'a ridicat ș'a cerut episcop pe cărbunar.

— Al vostru este și vi-l dau, a răspuns Grigorie, făcătorul de minuni.

www.dacoromanica.ro

Și ducându-l pe fericitul Alexandru în biserică, l-a hirotonisit mai întâi preot, — apoi l-a așezat episcop. Și, binecuvântându-l, i-a poruncit să rostească poporului cuvânt de învățătură. Și când a început a rosti cuvânt, toți ascultau pătrunși de uimire, căci prin gura lui curgea ca un râu duhul sfânt. Și mare bucurie și veselie a fost în toată cetatea, pentru asemenea păstor, și toată inima slăvea pe Dumnezeu.

Iar sfântul Grigorie, după aceea, s'a întors la Neocesareea; și Alexandru a rămas a paște turma lui Hristos în Comane. Iar cuvântul lui de învățătură totdeauna era blând și simplu, și fapta sa era dumnezeiască și curată cași sufletu-i.

*

S'a întâmplat, în vremea acestui arhiereu, să vie dela Atena în cetatea Comane un filosof tânăr de ani. Și auzind acel filosof cuvintele către popor ale lui Alexandru, râdea: căci nu învață poporul cu vorbe ritoricești și înflorite, ci cu vorbe proaste, pe înțelesul celor mulți. Și nu înțelegea cum de primește lumea aceste cuvinte cu atâta dragoste și atâta pătrundere. Iar într'un rând, ascultând acel tânăr ritor învățătura cea bună, a avut o vedenie: i s'a năzărit un stol de porumbei albi, jucând sub cer și lucind în lumină ca niște fulgi de zăpadă nemuritoare... Și inima lui a tresărit, parcă a înălțat cuvânt către ritoriceasca lui minte: «Să știi că aceste sunt cuvintele episcopului Alexandru, de care tu ai râs!» — Și deșteptându-se, s'a sculat și s'a apropiat de arhiereu cu umilință și i-a cerut iertare. Și l-a înțeles: căci cuvintele cele bune n'au nevoie de podoabă ca să ajungă la inima omului.

www.dacoromanica.ro

Tot în acele vremi s'a iscat iară prigoană în împărăția lui Diocliția, și păgânii prindeau pe creștini și-i ucideau în chinuri. Ș'a fost prins și Alexandru episcopul și silit spre închinare idolească. Ci el, mărturisind senin și neclintit pe Hristos, — și-a săvârșit mucenicia în flacări, biruind cu inima focul și vremelnica deșertăciune omenească.

www.dacoromanica.ro

SFINTELE AMINTIRI

www.dacoromanica.ro

Era în cele dintâi vremuri creștinești, când apostolii, în urma morții Izbăvitorului, propovăduiau în lume învățăturile bune. Unii rămăseseră în locurile sfinte, în Israel; alții se risipiseră în cele patru vânturi, către toate limbile pământului. Și așa s'a întâmplat că, într'o zi din acelea, veneau pe căi deosebite înspre cetatea Ierapole din Frigia, călători osteniți. Drumurile erau pline de pulbere și arșița bătuse cu putere. Acuma soarele începea să se aplece spre asfințit, în depărtările mării, și din două părți drumeții străini ajungeau către o fântână, nu departe de cetate, lângă livezi de portocali.

Apa murmura lin, licărind într'un jghiab de marmură,

www.dacoromanica.ro

și deasupra se boltea umbră prietinoasă de finic. Cei trei călători care ajunseseră întâi acolo, venind de către miazăzi, se opriră o clipă și se întoarseră în rugăciune spre răsărit. Stătură fără cuvinte, cu ochii înălțați. Erau doi bărbați cărunți și blânzi la chip și o femeie în straie cernite.

Când își coborîră ochii pe pământ din visul rugăciunii lor, văzură pe calălalt călător, care venea dela răsărit către ei, împovărat de aceiași trudă, însă liniștit și senin și având un chip cunoscut.

Cel mai în vârstă din cei doi bărbați zise cu bucurie:

— Frate Vartolomeu, ochii mei nu se înșală. Astăzi Dumnezeu ne trimete dar. Cel ce vine spre noi e Ioan, fratele Domnului.

Cel ce venea era într'adevăr Ioan, cuvântătorul de Dumnezeu, ucenicul cel mai tânăr și mai iubit al lui Hristos. Și cum se apropie de fântâna de subt fântâna de subt finici, cunoscu și el îndată pe Filip apostolul, pe Vartolomeu și pe Mariam fecioara, sora lui Filip.

Pe obrazul lui frumos, deși ars de soarele ș' vânturile pustiilor, a înflorit atunci zâmbet sfânt și, înălțând brațele, a grăit cu mare prietenie, oprindu-se:

— Pace vouă, fraților! Domnul a voit să ne întâlnim aici și să ne bucurăm.

Ceilalți trei, pășind către el, l-au îmbrățișat și s'au sărutat; apoi au mers la izvor, și-au răcorit fețele în apa limpede și și-au astâmpărat setea. După aceea s'au așezat pe iarbă și au pus între ei desagii cu merinde sărace și puțină. Privindu-se cu frățească plăcere, n'au tulburat cu hrană pacea acelui ceas; ci au prins a vorbi despre drumurile și ostenelile lor între necredincioși pentru a împrăștia

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

cuvintele marelui învățător. Viața lor era închinată numai adevărului și zilele lor erau lumini pribegind în întuneric.

Soarele coborîse în asfințit și din răsărit se arăta lună plină, vărsând abur argintiu în livezile din preajmă. Rodul portocalilor atârna neclintit și auriu împrăștiind dulce mireazmă.

— Fraților iubiți, zicea Ioan, de când ne-am despărțit de cea din urmă oară, eu m'am învrednicit a merge la Parți. Și pătrunzând până la țărmul Caspiei, am găsit răutatea și rătăcirea stăpânind între sărmanii oameni, și am cercat a pune între ei bunătatea mielului. M'am întors apoi către miazăzi ș'am ajuns până la limanul cel mare în care curg Tigru și Eufratul, ș'am spus cuvinte bune în numele învățătorului. Am fost și 'n alte părți, căci noi nu trebuie să cunoaștem hodină. Am pogorît până la marea grecească și am venit îndărăt spre pustiile cele dinlăuntru,—și acuma Domnul m'a îndreptat aici, către voi, ca să ni se bucure sufletele și să vorbim de El.

— Da, frate Ioane, a răspuns cu tulburare Filip ; ca să ni se bucure sufletele și să vorbim de El. Și noi am fost în multe părți de lume, în numele Lui, învățând dragostea și primind în schimb ura. Stăruind necontenit, am izbutit s'o biruim în multe locuri. Ne-am luptat deseori cu ea ca și cu un balaur înfricoșat, până ce și-a plecat grumazul subt tălpile noastre. Am fost la Antiohia și la Cesareea și în alte părți; și poposind acuma lângă acest izvor, înțeleg că împlinim o poruncă a Stăpânitorului și trebuie s'așteptăm să se deschidă o taină pe care noi încă n'o cunoaștem.

— Intr'adevăr, a cuvântat cu sfială fecioara Mariam, astănoapte mi-a venit în vis Mântuitorul și mi-a arătat a-

www.dacoromanica.ro

cest drum, acest izvor și această cetate. Acum înțeleg că El a voit să ne 'ntâlnim.]

Astfel au început a vorbi iarăși, ca și 'n alte rânduri, de anii când a ieșit Dumnezeu pe pământ. Și mai ales Filip își aducea aminte cu cutremur de credință. Și vorbea ca și cum ar fi fost singur cu inima sa. Dar în inima sa erau toți cei de lângă el.

— Am fost și eu ca și alți ucenici pescar la Vitsaida, casa vânătorilor. Și vânam pești în marea Galileei cu frații mei Petru și Andrei. Dar, deși eram pescar sărac, aș-teptam pe Mesia și-l cunoșteam din cărțile prorocilor pe care le învățasem în tinerețe. Eu nu știam că Mântuitorul a coborît între oameni, dar inima mea îl simțea. Când s'a arătat înainte-mi și mi-a vorbit, l-am cunoscut și m'am plecat lui. Mi-a spus: «vină după mine», și l-am urmat. El a venit să cumințească nebunia oamenilor și să răscum-pere păcatul lumii. Și, cutoatecă era Dumnezeu și ar fi putut fulgera și sdrobi lumea, s'a arătat blând și umilit, vrând să sufere pentru oameni. L-am urmat și eu, sărac și desculț, și am fost fericit întru inima mea, ascultând și înțelegându-l. Iar într'un rând, vorbind prietinului meu Natanail despre Mesia, Natanail a râs și nu m'a crezut. Ci când l-am adus către Iisus, atunci Domnul, care ispi-tește inimile și rărunchii, văzându-l că se apropie a spus: «Iată cu adevărat Israilitean întru care nu este viclesug». Auzind aceste cuvinte, Natanail s'a minunat foarte și a zis către Domnul: «De unde mă cunoști? căci nici tu nu m'ai văzut pe mine cândva, nici eu te-am văzut pe tine; deci de unde ai cunoștința aceasta?» — Domnul i-a răspuns: «Mai înainte, până a nu vorbi tu cu Filip, când erai subt smochin, te-am văzut...» — Iar Natanail știa că

www.dacoromanica.ro

a stat subt smochin, în grădina lui, cugetând la Dumnezeu și la Mesia. Și cu lacrimi fierbinți și cu inimă înfrântă se ruga să se împlinească făgăduința din veac. Și în acele cuvinte ale Domnului a înțeles minunea. Căci nu-l văzuse și nu-l auzise om, ci numai Dumnezeu îi știa inima. S'a umplut de uimire și a crezut. Ș'a zis către Iisus: «Tu ești fiul lui Dumnezeu; tu ești împăratul lui Israel!...» — Am ascultat cu lacrimi aceste vorbe ale lui Natanail, și am fost fericit ca niciodată în zilele de pe pământ... Și am urmat cu frații mei și cu alți ucenici pe Domnul și i-am auzit învățăturile, — și ni se desfătau inimile lângă dânsul. Iar odată, când am trecut cu toții dincolo de marea Tiberiadei, și a săturat mulțimea cu cinci pâni și doi pești, eu am avut întâi îndoială că s'ar putea face aceasta... Ci văzând minunea nouă, am înțeles iarăși că-i mai presus de oameni și una cu Dumnezeu. Și nu l-am mai putut privi fără sfială... Iar într'o noapte eram în luntre singuri ucenicii — și furtuna frământa valuri în juru-ne, cât ne-am înfricoșat foarte... Și deodată a prins a se domoli răsvrătirea și am văzut pe Iisus plutind pe ape, în abur de lumină.

Acuma văd înțelesul acelui semn. Că noi umblăm necontenit pe ape tulburi, și chipul Lui îl avem statornic înaintea noastră....

Filip tăcu, iar sora Mariam suspină și lacrimile îi luciră în lumina lunii.

— O, frate, a grăit apoi Vartolomeu, mai vorbește despre cele ce-au fost cât a stat El între oameni.

— Dragilor mei, șopti Ioan cu înflăcărare, nimene dintre pământeni, din veacurile vechi și din cele viitoare, nu s'a bucurat și nu se va bucura de fericirea vremii noastre. Peste noi s'a coborît Dumnezeu. L-am văzut; l-am

www.dacoromanica.ro

auzit. A trecut subt ochii noștri ca nevinovata floare a pomilor primăverii. Și-mi pare că nu ne-am umilit și nu l-am iubit îndestul. Orice-am face, ca să-l cunoască nea-murile, e prea puțin, căci suntem muritori...

Ochii lui Filip păreau că visează în aburul lunii. La cele din urmă cuvinte ale lui, Ioan tresări.

— Da, încuviință el încet, e prea puțin, căci sântem muritori. Am dori să trăim mai mult — dar în noi stăpânește și dorul să-l găsim iar, într'altă lume, de lumină și de pace. După voința Lui s'au îndreptat pașii noștri spre Ierapolea Frigiei; — luna Lui ne luminează, și izvorul Lui cântă lângă noi. Și aducându-mi aminte cât de sărman am fost și cât de puțin am lucrat în via Mântuitorului — urechea mea a auzit dela tine, frate Ioane, cuvântul morții. Înțeleg că 'n această cetate, mâne se vor împlini zilele vieții mele, și sufletul meu se veselește...

Mariam îl privi pe fratele său cu lacrimi și Ioan cu-vântătorul de Dumnezeu tăcu. Vartolomeu, tovarășul pri-begiilor lui Filip, își plecă fruntea pe cotul mânii stângi...

Așa stătură singuri, subt cortul Domnului, în noaptea albă. N'ajungea până la ei svonul cetății, și nici un pas omenesc nu tulbura calea pustie. Numai șipotul cânta așa de moale, încât și el părea tăcere. Tăcere păreau și zu-zuirile line și fără istov ale gâzelor multe din câmpii și livezi. Drumeții se găseau așa de aproape de Dumnezeu, într'o noapte fără pereche în veacuri, — încât prorocirea lui Filip parcă era în firea lucrurilor.

Ca 'ntr'un priveghiu sfânt stătură deștepți lângă iz-vorul de subt finici. Și urmară a trezi amintiri despre Iisus. Vorbeau de El, cașicum l-ar fi avut acolo. Și sufletele lor erau pline de ființa Lui, ca noaptea, ca pământul și ca iz-

www.dacoromanica.ro

vorul. Îi rosteau cuvintele de blândeță și de pace și-l urmăreau pe drumurile Galileei, — dela întâlnirea cu Ioan Botezătorul până la cina cea de taină și zilele patimilor. Și suspinau dorindu-l, simțindu-se singuratici pe pământ. Cu toate acestea și ei trebuiau să-și facă datoria, de vreme ce Dumnezeu însuși s'a coborît între oameni. Lumea-i bântuită încă de atâta întuneric și răutate și-i așa de robită trupului, — încât ucenicii ucenicilor vor mai striga în multe veacuri pustii. Vor birui necontenit pe balaurii răutății, — și alți balauri vor naște pretutindeni, până ce va veni alinarea drepților în veacul cel de apoi.

Astfel au priveghiat în acea noapte minunată Ioan Evanghelistul și Filip pescarul și Vartolomeu și Mariam sora lui Filip. Și venind ziua hotărîtă de Dumnezeu, s'au ridicat când a răsărit soarele și au intrat în cetatea Ierapole.

— Această cetate și acest norod sunt ale tale Filipe... a zis Ioan. Și îmbrățișându-și tovarășii, i-a lăsat. Și a purces pe alte căi ale Domnului.

Iar cei trei, după cum povestesc cărțile, au intrat în norodul cetății ca să-l izbăvească de necredință. Și au găsit în cetate pe un om drept, cu numele Stahie, care de patruzeci de ani era orb. Acestui Stahie sfinții i-au deschis întâi ochii trupești, — apoi ochii sufletului. Și svonindu-se de minunea aceea, a năvălit poporul cetății ca să vadă pe Stahie și pe oamenii credinței celei nouă. Pe când sfinții propovăduiau, — le-a trimes veste și rugare, pentru o suferință veche a ei, și Nicanora, soția antipatului cetății. Și, după porunca sfinților, aducând-o slugile sale la casa lui Stahie, a întins Filip asupra ei mâinile și a vindecat-o în numele Dumnezeului celui adevărat. Și casi

www.dacoromanica.ro

în alte cetăți și în alți ani, mulțimea a ascultat învățăturile cele scumpe, și mulți au crezut. Iar alții au stăruit în noaptea necredinții și au strigat către antipat împotriva tulburătorilor de rânduieli și hulitorilor de idoli. Și venind ostași ca să-i prindă, Filip a zis zâmbind către soții săi:

— Iată vedenia din noaptea aceea a lui Dumnezeu. Voi veți duce mai departe cuvântul meu, iară trupu-mi va rămânea aici, ca să-mi rodească învățăturile din sângele meu.

— Rămânem și noi, frate, cu tine, a strigat Mariam.

— Vartolomeu și cu tine veți merge mai departe, în Alvan și Licaonia... a răspuns cu blândeță Filip apostolul. Și soldații i-au luat și i-au dus la scaunul de judecată al antipatului.

Filip a murit pe cruce în fața maimarelui cetății, precum a văzut, noaptea, lângă izvorul de subt finici.

Și din sângele lui a crescut o viță de vie; iar credința a crescut în norod ca și acea viță, cu putere nebiruită. Vartolomeu și fecioara Mariam n'au murit atunci, în muncile dela Ierapole, ci, după ce-au îngropat cu cinste trupul lui Filip, au trecut mai departe. Și Vartolomeu a murit răstignit în cetatea Alvanului, în Armenia cea mare. Iar fecioara Mariam a ajuns până în Licaonia, unde a adormit cu pace. Și toate le văzuse Filip în noaptea cea frumoasă a sfintelor amintiri.

www.dacoromanica.ro

MINUNEA TEOCTISTEI LESVIANCA

www.dacoromanica.ro

Se află în marea Ehgee — ce se mai numește și Arhipelagos — un ostrov cu numele Paros. In vechi vremuri acest loc s'a fost pustiit, și pe el nu mai vieţuiau oameni, ci numai fiare. Iar din trecerea credincioșilor pe acest pământ al mării, rămăsese o biserică zidită în numele Prea Curatei Maici a lui Dumnezeu. Și sta acest lăcaș al Domnului singur subt cer, în pustie și 'ntre apele mării.

S'a întâmplat odată că niște vânători de pe coastă s'au suit într'o corabie și s'au dus în ostrovul cel pustiit ca să vâneze cerbi și căprioare sălbatice, căci în pădurile și huceagurile singurătății fiarele se înmulțiseră și hălăduiau în voie.

www.dacoromanica.ro

Ajungând acolo, vânătorii au lăsat corabia în ancoră și au intrat în ostrov, cu arcurile și cânii. Ci între dânșii se găsea unu Ioan, temător de Dumnezeu, care întâi de toate cugeta să se îngrijească de sufletul său. Acesta s'a despărțit de tovarășii și umbla singur prin pustie până ce-a dat de lăcașul Domnului într'o vălcică, ascuns între dumbrăvi de sicomori. Intrând în biserică, ca un neștiutor de carte ce se afla, a prins a se ruga, după putința lui, smerindu-se și cugetând la lumina învățăturii lui Hristos.

Pe când sta el în genunchi, în fața altarului, o dungă de soare care pătrundea prin ferestrele înguste mutându-se, a lucit un ochiu de apă adunată într'un steiu mic de piatră, între lespezile din față. Privind mai cu luare-aminte, a zărit în apa aceea limpede și o grămăgioară de grăunțe din floarea care se chiamă iliotropion. Și omul a cugetat în sine cu mirare: «flori de acestea am văzut în drumul meu prin ostrov pretutindeni, prin câmpii și 'n poeni. Trebuie să se găsească în singurătatea asta un rob al lui Dumnezeu care le-a adus aici și se hrănește cu ele».

Cândindu-se astfel s'a ridicat și a ieșit din sfânta biserică, căci vremea era târzie. Și luându-se după lătratul cânilor, s'a apropiat de tovarășii săi și s'a întâlnit cu ei, petrecând cu toții în ostrovul acela mai multe zile, vânând cerbi și căprioare cât au vroit. Iar în ceasul când se 'ntorceau la corabie, împovărați cu mult vânat, smeritul Ioan, iarăși s'a despărțit de vânători și a venit la biserică, să fie singur și să se roage. Și în cugetul lui avea o nădejde ascunsă că poate că va vedea acolo pe robul lui Dumnezeu, cel ce muiase grăunțele de iliotropion în apă.

Pe când se ruga, stând în mijlocul bisericii, i s'a

www.dacoromanica.ro

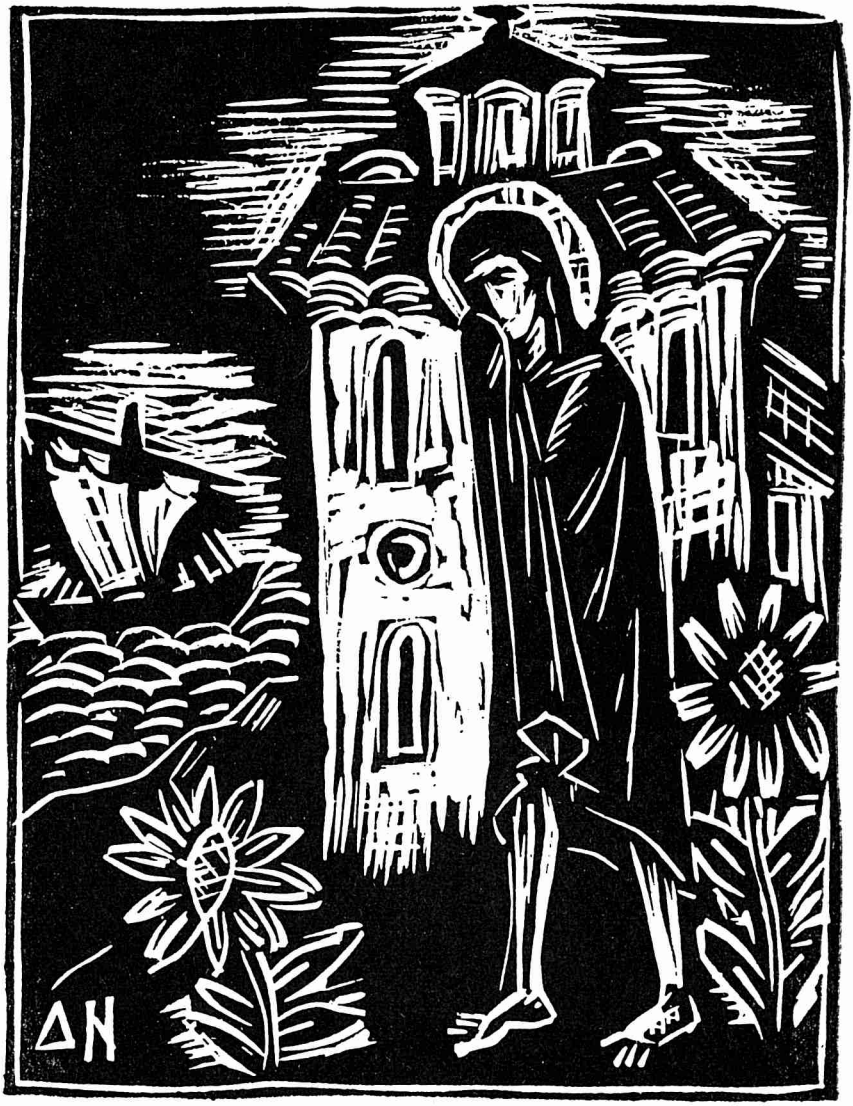

www.dacoromanica.ro

părut că zărește în dreapta sfintei mese ca o ceață înfiorată de vânt; și, privind mai cu luare-aminte, a văzut cu adevărat o mreaja de painjen din boltă până la lespezi; iar după mreaja aceia se clătina o umbră nelămurită. In lumina de amurg a bisericii nu putea înțelege ce este; și a păsit ca să rupă țesătura. Ci îndată a auzit un glas plin de spaimă și întristare: «Stăi omule, nu te apropia de mine; mi-i rușine, sânt goală».

Auzind acel glas, vânătorul s'a cutremurat și s'a întors să fugă; puterea spaimei îl ținuia însă pe loc tremurându-i picioarele, și părul din cap făcându-i-se ca spinii. Viindu-și cu toate acestea în sine, a îndrăznit să întrebe:

— Cine ești tu cea ce grăești și cum viețuești în această pustietate?

Și iarăși a auzit cuvânt de după mreaja de painjen:

— Rogu-te, om al lui Dumnezeu, aruncă-mi o haină; și după ce-mi voiu acoperi goliciunea, dacă Dumnezeu îmi va îngădui, îți voiu spune ce vrei să știi.

Iar vânătorul trăgându-și veșmântul de pe de-asupra, l-a lăsat pe lespezile de piatră și a ieșit din biserică. A așteptat puțin afară privind cerul albastru și când a socotit că femeia aceea s'a îmbrăcat cu haina lui, s'a întors subt naos. Și apropiindu-se, a văzut-o în locul unde era și mai 'naînte. Și a cunoscut o ființă care nu mai avea asemănare de om. Trupul ei, numai piele și oase, părea al unei moarte. Obrazul negru, încununat cu păr alb, cu ochii adânc cufundați și plini de întuneric, părea ieșit din pământ. Răsuflarea-i era puțină și glasul moale. O arătare ca aceea văzând vânătorul, s'a umplut iarăși de spaimă și căzând pe piatră, și-a plecat fruntea cerând dela umbră binecuvântare, fără s'o privească. Iar ea întorcându-se

www.dacoromanica.ro

spre răsărit ş'a ridicat mâinile subţiri şi se ruga. Insă Ioan nu putea să-i audă cuvintele, ajungea până la el glasul rugăciunii numai ca un murmur lin suind spre Dumnezeu.

Târziu, întorcându-se spre vânător, a zis:

— Omule, Domnul să te miluiască. Spune pentru care pricină ai venit în această pustie?

— Am venit, răspunse Ioan, cu tovarăşi la vânătoare şi am nimerit în lăcaşul acesta al lui Dumnezeu.

— Cel a-Tot-Puternic a îndreptat spre mine paşii tăi, a grăit femeia. Deaceea îţi voiu mărturisi întâmplările vieţii mele. Află deci, a urmat ea, că patria mea este Lesvia şi m'am născut în cetatea Mitimnei, iar numele îmi este Teoctista. Incă de pe când eram copilă, am rămas orfană de părinţi, iar rudele mele m'au dat într'o mănăstire de fecioare. Când aveam optsprezece ani, în ziua unui praznic al învierii lui Hristos, am luat binecuvântare ca să ies din mănăstire la un sat, nu departe, spre a cerceta pe o soră a mea care trăia acolo cu bărbatul său, şi am rămas sara la dânşii. Iar la miez de noapte au năvălit asupra ţinutului Ismailitenii, cărora le era căpitenie Nisir cel vestit întru răutate. Sfărmând totul, ca furtuna, au aprins satele şi m'au robit şi pe mine împreună cu alţii. Apoi, făcându-se ziuă, ne-au dus la corăbiile lor, au ridicat pânzele şi am plutit pe mare. Către amurg necredincioşii au ajuns la ostrov. Scoţând pe robi la ţărm, le luau sama, puindu-le preţ pentru a vedea ce foloase vor putea trage vânzându-i. Fiind şi eu acolo, între ceilalţi prinşi, am văzut aproape o luncă şi m'am îndreptat întâi domol spre ea. Apoi îndrăznind, am început a fugi cât am putut mai iute. La vederea aceasta, păgânii au prins a scoate răcnete şi s'au luat în goană după mine alungându-mă ca pe-o fiară.

www.dacoromanica.ro

Fugeam pe cărări întortochiate și Dumnezeu acoperindu-mă m'a apărat de mânile celor ce mă vânau. Am pătruns adânc în lăuntrul ostrovului, fugind cu răsuflarea înecată. Mi-am sângerat picioarele în spini și în pietrele cele colțuroase și am căzut într'un târziu îmbrățișând pământul. Iar țărâna s'a umplut de sânge subt mine. Am petrecut astfel noaptea întreagă în mari dureri și, când s'a luminat dimineața, rădicând ochii, am văzut cerul albastru ș'am mulțămit lui Dumnezeu că m'a păzit, să mor mai bine fecioară în pustia aceasta decât să trăiesc în mijlocul lumii pierzându-mi curăția închinată lui Hristos. Înțelegând că păgânii s'au dus dela țărmul ostrovului, m'am bucurat și am uitat de durerile trupului. Am rămas de-atuncea singură și trăiesc de treizeci-și-șase de ani în pustietatea asta. Aici mă îndestulez cu semințe de iliotropion, dar mai ales cu cuvântul lui Dumnezeu. Cântările și rugăciunile pe care le-am deprins în mănăstire, până astăzi nu le-am uitat și cu ele mă mângâiu hrănindu-mi sufletul. Iar haina mea în scurtă vreme s'a rupt și am rămas goală, numai mila lui Dumnezeu având-o acoperemânt...

Acestea vorbind Teoctista, și-a înălțat iar mânile spre cer, întinzându-și fruntea spre veșnica milă. Întorcându-se într'un târziu spre vânător, a mai zis:

— Iată, omule, acuma știi tot ce voiai; cer însă dela tine un lucru. Dumnezeu vrea ca, într'un an, să vii iar la vânătoare în ostrov, cu soții tăi. Și, când vei veni, ia într'un vas o părticică din preacuratele taine și adu-mi-le aici, — pentrucă de când viețuiesc în pustie nu m'am învrednicit a mă împărtăși din sfintele daruri. Și-acuma mergi cu bine la tovarășii tăi și nu spune nimănui nimica din ce-ai auzit.

www.dacoromanica.ro

Vânătorul a ascultat până la capăt cuvântul ei și i-a făgăduit că va urma întocmai. Apoi, închinându-se acelei statornice luptătoare a lui Hristos, a primit dela ea binecuvântare, a ieșit și s'a întors la țărm cu sufletul veselit de minunea văzută. Acolo și-a găsit soții, care-l așteptau fiind triști de zăbava lui, căci socoteau că s'a rătăcit prin ascunzișurile ostrovului. El i-a îmbrățișat și a intrat în corabie; și nu le-a spus nimica din ceeace i se întâmplase, păstrând în el taina ca pe o piatră scumpă.

A așteptat apoi Ioan vânătorul să treacă un an; și sfătuindu-se cu tovarășii lui, au hotărît să meargă iarăși la ostrovul acela să vâneze. Și ajungând în ziua hotărîtă, cu mare bucurie a intrat în corabie, având la sine într'o cutioară curată, o părticică din dumnezeeștile taine, luate dela un preot, precum îi poruncise fericita Teoctistă.

Indată ce-a coborît la țărmul ostrovului, s'a dus cu preacuratele taine la biserica din singurătate având cu el și câțiva tovarăși care însă nu știau nimica. Au găsit biserica goală și pustie și s'au îndreptat înspre corabie. Ioan însă, bănuind pricina pentru care nu găsise pe Teoctista, a așteptat prilej să se despartă iară de soții săi și s'a întors cu grăbire spre biserică, singur.

Intrând cu sfială, a văzut iar mreaja de paînjen și steiul cu apă limpede și umbra Teoctistei în același loc.

— Binecuvântează-mă, fericită fecioară, a zis el, îngenunchind; și iartă-mă că te-am căutat întâi cu tovarășii mei. Iată, ți-am adus ce mi-ai poruncit!

— Omule, a răspuns fecioara plângând, nu se cuvine să îngenunchi, căci ai asupra ta neprețuitele taine!

Și păsind spre vânător, l-a prins de haină și l-a râ-

www.dacoromanica.ro

dicat de jos. Apoi, primind cutia sfântă, a căzut pe lespezi ținând-o înaintea ei, în palme; și vărsa lacrimi suspinând cu umilință:

— Acum slobozește pe roaba ta, stăpâne, pentrucă am primit iertarea: și de-acuma mă voiu duce unde va hotărî bunătatea poruncii tale.

După aceste cuvinte a stat îndelung îngenunchiată și buzele ei uscate îi murmurau cântările sufletului.

Apoi și-a întors ochii adânciți spre vânător ș'a zis:

— Frate, lasă-mă cu Dumnezeu și întoarce-te la ai tăi...

Ascultându-i iarăși cuvântul, Ioan a părăsit biserica și s'a întâlnit cu tovarășii săi, în pădurile ostrovului. Inainte de-a pleca, însă, inima i s'a umplut de dor și, despărțindu-se pe furiș de vânători, a venit încă odată la biserică să ceară binecuvântare dela fecioara cea singuratică.

Intrând, n'a mai văzut lumina ochiului de apă. Și umbra din dosul perdelei de painjen rămase neclintită subt privirile sale.

A îndrăznit atunci să cheme:

— Unde ești, fericită Teoctistă?

Nu i-a răspuns nimeni.

Pășind spre colțul știut, s'a oprit tresărind cu înfricoșare. Fecioara sta întinsă pe lespezi, neclintită și dreaptă, cu fața către boltă, cu ochii deschiși, cu mânile pe piept. Înțelegând că sufletul ei nu mai este acolo, vânătorul și-a plecat spre ea fruntea, udând cu lacrimi sfintele moaște.

Ridicându-se, s'a grăbit înspre prietenii săi. I-a găsit la țărm, gata de plecare, și le-a povestit ca pe-o taină dumnezeiască întâmplarea lui și viața Teoctistei Lesvianca.

Aflând minunea, vânătorii aceia s'au scoborît cu toții

www.dacoromanica.ro

părăsind corabia și au venit cu grabă înspre biserica din pustie. Au pătruns în lăuntru cu înfrângere și sfială, dar în umbră, după mreaja ruptă de painjen, n'au mai aflat trupul fericitei. Cu mirare și spaimă l-au căutat pretutindeni, însă nu l-au găsit nici în câmpia din preajmă, nici în dumbravă, și nicăiri subt cer, între țărmurile ostrovului.

www.dacoromanica.ro

FERICITA CECILIE

www.dacoromanica.ro

Sfânta Cecilie a înflorit în lume pe vremea împăratului Alexandru Sever. Creștinii, deși erau încă prigoniți cu putere în cetatea Romei ca și'n toată împărăția, se înmulțeau necontenit și creșteau ca valurile mării. Lumina sfintei credințe a străbătut și'n sufletul fecioarei acesteia, deși părinții ei, patricieni bogați, rămăseseră păgâni. Erau însă oameni blânzi și-și iubeau copilul; și o lăsau slobodă pe Cecilia să se ducă deseori în adunările creștinilor, în locuri tainice subt pământ, în criptele sfinte din Calea Apiană, lângă mormintele martirilor. Acolo, la lumina făcliilor, cu mulțimea credincioșilor, fecioara vedea pe Urban, păstorul creștinilor din Roma, și-i asculta cuvântul curat și alb casi bătrânețele lui.

www.dacoromanica.ro

Vorbea despre învățăturile Izbăvitorului și umplea de pace și nădejde sufletele mulțimii care asculta. Cântau cu toții psalmi și rugăciuni, și pământul suna în adâncuri înfiorându-se ca de o putere care va să izbucnească la soare.

Intărită în dreapta credință, Cecilia a hotărît, întru dragostea inimii sale pentru Hristos, să nu puie pe fruntea sa cununa nunții, ci curată să-și păzească fecioria până la mormânt. Dar părinții săi, legați de lume și de vremelnicele lucruri, închinători de idoli și trăindu-și cu îmbelșugare viața, n'au înțeles puterea ce era într'însa și-au hotărît-o lumii. I-au ales logodnic de bun neam, însă necredincios cași ei, cu numele Valerian, ș'au grăbit ziua nunții. Plângerile copilei le-au nesocotit și le-au crezut trecătoare; iar la poruncile lor Cecilia a plecat smerită fruntea, nădăjduind ajutor din altă parte. Pe logodnicul ei, Valerian, îl primea cu fața tristă. Și subt hainele de mare preț ce i le aducea el drept dar, și subt podoabele de aur, purta pe trupul său straiu aspru de păr și 'n inimă pe Dumnezeu.

Sosind ziua nunții, s'au adunat în palatul părinților săi mulțime de patricieni, și, în săli și grădini, au pornit desfătări, danțuri și cântări de organe muzicești. Preoți păgâni s'au înfățișat. In jurul ei ardeau mirezme rare și sclipeau daruri de preț; și Valerian, mirele, a cuprins-o cu gingășie de mână și a socotit-o soția sa. Iar Cecilia, ascultând veselia și cântările din juru-i și privind la tânărul de lângă dânsa cu întristare, ofta în inima sa, murmurând cuvinte neauzite: «Fie sufletul meu fără prihană întru îndreptările tale, ca să nu mă rușinez».

După lucitoare desfătări și după ospățul din triclinium, a venit ceasul când mirii au trebuit să se retragă

www.dacoromanica.ro

în cămara lor. In noaptea luminoasă de-afară se mai auzeau cântările și lumea încă petrecea cu danț și ospăț. Iar Cecilia, stând dreaptă și fără zâmbet în fața lui Valerian, și-a scos podoabele de pe frunte și de pe piept și a grăit astfel, cu blândă hotărîre:

— Iubite tinere, vteau să nu mai fii nedumerit de tăcerea mea și de purtările mele. Poate ai înțeles că m'am supus părinților fără voie. In astă sară însă vreau să-ți descopăr taina inimii mele.

Glasul ei era așa de fraged și plin de atâta bunătate sfântă, încât Valerian s'a simțit adânc mișcat și tulburat.

— Ce este? — a întrebat el cu sfială. Spune-mi, iubita mea Cecilie, și eu te voiu asculta.

Ea i-a cuprins mânile și a privit într'o parte, cu ochii plini de lacrimi.

— Află, Valerian, că sufletul meu a primit lumină nouă dela un Dumnezeu pe care tu încă nu-l cunoști. In lumea de răutăți și de sburdăciuni, de patimi și de rele, Dumnezeul acesta, unul și stăpânitor a toate, ne îndeamnă spre un liman curat, de dreptate și frăție, de milă și de iertare. Lumea trebuie schimbată, și, ca să-i răscumpărăm păcatele, trebuie să călcăm în picioare tcate cele ce par născute pentru plăcere și bucurie. Deci eu, urmând calea acestei sfinte învățături, mi-am închinat ei fecioria și am hotărît să rămân neîntinată, ca să slujesc numai pe Dumnezeu. Ci tu nu îndrăzni a te atinge de mine, căci între noi s'a pus o putere pe care tu niciodată n'o vei putea birui.

Valerian o asculta cu uimire. Înțelegea nelămurit că în tovarășa lui este ceva peste care nu poate trece. Mai înțelegea că, deși el e lângă dânsa, ea e în lumină și el în

www.dacoromanica.ro

întuneric, și sufletul său deodată dori cunoștința adevărului.

— Spune-mi, doamna mea, zise el blând, care este Dumnezeul despre care-mi vorbești, care este lumina nouă către care mă chemi?

Atunci Cecilia, ațintindu-l pentru întâia oară cu frumoșii săi ochi, a început a-i vorbi despre Mântuitor, despre învățăturile-i nemuritoare, despre patimi și răscumpărare, despre domnia păcii și înfrățirea neamurilor. Fericiți cei blânzi, fericiți cei milostivi, fericiți cei ce sufăr, fericiți făcătorii de pace...

Și era ceas târziu, când în grădinile palatului nu mai sunau cântări și ospețele se sfârșiseră și dănțurile conteniseră; iar în cămara lor, cei doi tineri stăteau încă vorbind, ca niște frați curați, despre dulcea învățătură a lui Hristos.

— O prietenă bună, zicea Valerian către soața sa, spune-mi la cine să mă îndrept ca să mă pot curăți de păcat.

Fecioara a răspuns:

— Se află în această cetate a noastră un bătrân episcop, cu numele Urban. Acela spală pe necredincioși prin sfântul botez și el te poate pregăti pentru Dumnezeul cel drept, mult mai bine decât mine. După ce te vei curăți și vei învăța cuvântul cel bun, întoarce-te aici. Vei vedea atunci o lumină pe care acuma n'o vezi și vom fi fericiți întru Hristos.

— O, Cecilie, a grăit Valerian cu glas mișcat, spune-mi unde pot găsi pe Urban episcopul?

— Mergi pe Calea Apiană, i-a răspuns fecioara, până aproape de țintirimul lui Pretextat. Acolo, la marginea drumului, ai să vezi niște cerșitori sărmani. Nu te feri de

www.dacoromanica.ro

dânșii, ci apropie-te și întreabă-i care-i drumul către episcopul Urban, căci ești trimes la dânsul c'o taină, de sora lor Cecilia. Și ei te vor duce.

*

Fără a întârzia, Valerian s'a ridicat, și, înclinându-și fruntea către mâinile soației sale, a ieșit din palat pe furiș, printre cele din urmă strălucири ale nunții, și s'a îndreptat cu râvnă înspre Calea Apiană. Se arătau în răsărit zori nouă, ca niște trandafiri minunați ai cerului. Și el mergea singur prin Vavilonul adormit și în inimă îi cântau cuvintele iubitei sale Cecilia.

Când a ajuns în locuri triste și umilite, către capătul cetății, soarele răsărise. Și la marginea Căii Apiane, ședeau cerșitori în sdrențe, bucurându-se de lumină și așteptând mila lui Dumnezeu. Vorbeau încet și blând; iar când au văzut pe bogatul în haine scumpe că s'apropie de ei, au tăcut și l-au privit cu sfială.

Valerian i-a salutat și le-a vorbit:

— Știu că voi sânteți ucenicii lui Hristos. Aflați că sânt trimes de Cecilia, la bătrânul Urban episcopul. Trebuie deci să-mi arătați calea.

Sărmanii l-au cercetat cu luare-aminte, până ce unul din ei a zâmbit:

— Dacă te-a trimes binefăcătoarea noastră Cecilia, atunci vom fi slujitorii tăi. Te-am sluji chiar dac'ai fi străin și dușman, căci noi am învățat să nu facem rău nimănui.

— Sânt trimes de sora voastră Cecilia, — a vorbit iarăș Valerian.

Ei s'au închinat și cel mai în vârstă, sculându-se, a zis:

www.dacoromanica.ro

— Frate, urmează-mă.

Valerian nu s'a supărat pentru acest cuvânt și a văzut în ochii tovarășilor săi o lucire pe care nu o aveau oamenii în lumea cu care trăise până atunci.

Au pornit pe uliți înguste și strâmbe, în acea margine de cetate. Și pătrunzând prin furnicarul sărac care se deștepta, au intrat într'o căsuță sărmană, într'un fund de ulicioară. In ferestrele deschise, râdeau flori în ghiveciuri de lut și pe ușă răsbăteau murmure ușoare de cântări. Când au intrat, glasurile au tăcut. Capete de femei s'au arătat o clipă în stânga lor. Ii priviră zâmbind curat și prietinos. Cerșitorul cel bătrân arătă lui Valerian ușa din dreapta, îl îndemnă să intre, și el se opri în prag cu fruntea plecată și cu mânile încrucișate pe piept.

Tânărul păși în odăița scundă, luminată de soarele dimineții. Văzu un bătrân alb, în haină neagră, care sta întors spre răsărit, pierdut ca 'ntr'o visare, cu ochii ațintiți asupra crucii Răscumpărătorului.

A întors fruntea și a văzut pe străin. Fără să se tulbure, a rostit blând:

— Pace ție, tinere. Fii binevenit la mine.

Valerian și-a simțit deodată sufletul plin de un abur de bunătate.

— Eu sânt Valerian, soțul Ceciliei, a răspuns el cu tulburare. Dar îi sânt soț fără de păcat și ea m'a îndreptat aici, ca să mă înveți credința cea nouă și să mă curăți prin botez.

Bătrânul Urban l-a privit țintă în tăcere.

— Ieri a fost sărbătoarea nunții voastre, a vorbit el încet. Spune-mi ce s'a petrecut, căci înțeleg că Dumnezeu pregătește fapte mari acestei cetăți.

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

Atunci Valerian i-a mărturisit tot ce s'a petrecut în noaptea nunții, între el și sora sa sufletească. După care bătrânul Urban, plin de mare bucurie, plecându-și genunchii la pământ și mâinile rădicându-le la cer a zis cu lacrimi:

— O, Doamne Iisuse! Tu vrei ca roaba ta Cecilia să fie ca o albină fără trudă care aduce miere bisericii tale. Căci iată pe tânărul acesta l-a primit ca pe un leu în cămara sa, iar către mine l-a trimes ca un miel. De n'ar fi înțeles inima ei, nu l-ași vedea acuma la mine. Deci îndură-te și-i deschide prin robul tău poarta adevărului.

Intorcându-se în tăcută rugăciune iarăși spre răsărit, Urban episcopul a rămas o vreme neclintit, iar în pieptul lui Valerian bătea inima cu sbucium; până ce, în liniștea chiliei și'n tăcere, s'a arătat ochilor tânărului un bătrân cinstit, cu veșminte ca de zăpadă. In mâni purta o carte; și stând înaintea lui Valerian i-a deschis-o, ca să cetească în ea. Infricoșat, Valerian a căzut în genunchi, apoi înălțând fruntea a cetit în cartea întinsă lui, aceste vorbe, scrise cu slove de lumină:

„Un domn, o credință, un botez; un Dumnezeu, părinte al tuturor, care este preste toți și prin toți și între noi toți. Amin".

— Crezi? — i-a sunat în urechi un glas încet și moale.

— Cred! a răspuns cu înfiorare tânărul, și vedenia albă topindu-se, Valerian a văzut iar înainte-i pe Episcop, privindu-l cu bunătate și zâmbindu-i.

Intr'acel ceas, Valerian s'a pătruns de învățăturile episcopului, a cunoscut pe Hristos-Dumnezeu și lumea nouă în care intra. In juru-i nu vedea strălucire și aur, nici bogății și fală. Creștinii acelei vremi trăiau la marginea cetății, în locuri sărace și'ntr'ascuns, ca să nu fie cunos-

www.dacoromanica.ro

cuți de prigonitori. Și erau umiliții și obijduiții vieții aceștia, împărțindu-și puținele lor bunuri și trăind întru frăție și dreptate. Mulți erau dintre robii cetății, alții dintre meșteșugari; erau și foarte multe femei din acelea care sufăr și caută mângâiere; erau cerșitori și beteqi; era durerea lumii pentru care răsărise soarele Mântuitorului.

*

In mijlocul tuturor acestora s'a văzut Valerian și a primit taina botezului și s'a umilit și a îngenunchiat și el înaintea crucii, la leturghiile subpământene, în preajma altarelor ascunse în catacombe, departe de viață și aproape de cei morți. Asculta cântările psalmilor pe care mulțimea le îngâna cu înfiorare și cu dulceață; și în jurul lui ardeau făclii, iar în fund, ca'ntr'un nour trandafiriu, subt boltă, zărea crucea și imaginea Răscumpărătorului răstignit. Și-și simțea, între umiliții și necăjiții lumii, inima plină de blândețâ și de înfrângere; și înțelegea că-i altul, cașicum s'ar fi născut din nou.

Din ziua dintâi se întorsese la palatul său și la Cecilia; și nimeni dintre cunoscuți nu înțelegea ce schimbare adâncă intrase în viața lor și că ei unul pentru altul nu erau decât tovarăși întru aceiași credință. Iar într'o sară, în catacombe, în luminile făcliilor, găsindu-se alături amândoi, Valerian a înțeles mai deplin și mai pătrunzător viața cea nouă; și cuprinzând mânile soției, a stat lângă ea în tăcere și cu cutremur, între cântările sfinte și subt crucea lui Hristos.

Pe când ieșeau singuri pe ganguri negre, către noaptea de-afară, Valerian zise:

www.dacoromanica.ro

— O, Cecilie! îți mulțămesc din nou pentru comoara pe care-ai pus-o în inima mea.

Ea i-a zâmbit cu fericire; și, ajungând la fața pământului s'au oprit subt lumina lunii la marginea cetății și amândoi priviră înspre furnicarul lumii rătăcite care fremăta și se sbuciuma în palate și grădini, în temple bogate și uliți largi.

— Ei nu cunosc cuvântul cel nou și nu știu cât sunt de nefericiți, grăi tovarășului său Cecilia. Trebuie, iubitul meu Valerian, să încercăm a schimba soarta Vavilonului.

Hotorîndu-se astfel să cheme către Dumnezeu pe rătăciții din lumea în care trăiseră până atunci, cei doi soți au ajuns acasă. Și acolo, în cămările lor, au găsit pe Tivurtie, fratele lui Valerian, venit ca să ospăteze cu ei.

Era și acest Tivurtie om tânăr, frumos și bogat, dintre nobilii cetății.

— Am venit la voi, zise el fratelui său, ca să mă ospătați și să mă bucur de fericirea voastră.

— O frate! — i-a răspuns Cecilia, noi te-am putea ospăta cu tot ce-avem mai bun, numai să primești tu.

— Vă văd, răspunse Tivurtie, veseli și fericiți. Vă văd venind singuri, cașicum ați fi fost în locașul zeiței iubirii, ca să-i închinați jertfe. Iar în aceste cămări ale voastre simt împrăștiată o bună mireazmă de trandafiri și de crini, încât mă minunez de unde iese așa de plăcută de-mi îndulcește și-mi înnoește sufletul.

Valerian s'a apropiat de fratele său și i-a pus mânile pe umeri privindu-l în ochi:

— Da, frate, i-a zis el, ai mirosit bună mireazmă, căci și eu și Cecilia, venind pe cale din locuri iubite nouă, am vorbit despre tine și am rugat pe Dumnezeu ca să te

www.dacoromanica.ro

învrednicești și tu cununii celei nevestejite și să iubești pe Acela al căruia sânge este roșu ca trandafirul, iar trupul alb ca crinul.

Tivurtie nu înțelegea și a făcut doi pași îndărăt cu uimire. A zis:

— Oare în vis aud eu acestea sau adevărat grăești, frate?

Valerian a răspuns:

— Până acum c'an somn am viețuit închinându-ne idolilor, iar acuma umblăm pe drumul lui Dumnezeu, întru adevăr.

— Cine te-a învățat pe tine acestea? — a vorbit cu grabă Tivurtie.

Cecilia, zâmbind, a venit în fața lui:

— Frate Tivurtie, a zis ea, mie mi-a hotărît Dumnezeu această datorie dulce. Și cum a înțeles Valerian adevărul, eu știu că-l vei înțelege și tu, că și inima ta este bună și pregătită pentru aceasta. Lasă rătăcirea veacului nostru și crede întru unul singur Dumnezeu al bunătății și al dreptății.

Și pe loc fecioara, plină de dar sfânt, a început a vorbi și a lămuri lui Tivurtie învățătura cea bună. Iar pe măsură ce-i vorbea, mila lui Dumnezeu intra în sufletul lui.

— O, fraților, a strigat el, înțeleg că sunteți creștini și, dacă astfel este Dumnezeul vostru și acestea sunt învățăturile voastre, atuncea cred și eu și sânt gata să slujesc legii nouă!

Auzind acest cuvânt, fecioara s'a umplut de multă bucurie și, din nou înflăcărându-se, i-a vorbit despre întruparea fiului lui Dumnezeu, despre minunile lui, despre

www.dacoromanica.ro

patima și moartea cea de bunăvoie pe care le-a îndurat pentru dragostea către neamul omenesc.

Iar Tivurtie, urmând a asculta asemenea cuvinte, se scobora din mândria lumii sale, se umilea cu inima și se aprindea de dragostea Domnului. Până ce fecioara văzând într'însul credința arzând, i-a zis:

— Dacă crezi în Hristos, apoi du-te împreună cu fratele tău la episcopul nostru creștinesc și curăță-te prin botez.

Tivurtie, întorcându-se spre Valerian, l-a întrebat:

— Unde mă duci? Către cine mergem?

— Mergem la Urban, omul lui Dumnezeu, a răspuns Valerian.

— Despre care Urban vorbești? — a întrebat Tivurtie. Nu cumva este acela care a fost osândit la moarte de două ori? Dacă mergem la dânsul, apoi cei ce-l caută pre el să-l ucidă, găsindu-ne acolo, ne vor ucide și pe noi.

— O Tivurtie! — a strigat Cecilia, ce este pentru noi viața aceasta care-i fulger între două veșnicii? Ce este pentru noi această viață dacă n'o vom închina adevărului? Ce este pentru noi viața, dacă n'o jertfim lui Hristos?

Înțelegând, Tivurtie a tresărit cu aprindere:

— Să mergem, frate, a cuvântat el, ca să câștigăm altă viață mai bună.

Astfel s'au înfățișat cei doi frați la episcopul Urban, în locurile ascunse și umilite din fundul Căii Apiane. Iar bătrânul s'a bucurat nespus de întoarcerea lui Tivurtie și, primindu-l cu dragoste, l-a botezat și l-a ținut la dânsul șapte zile până când l-a învățat desăvârșit tainele sfintei credințe. Și îndată după botez s'a învrednicit Tivurtie deatâta dar, încât adesea vedea pe sfinții îngeri și vorbea

www.dacoromanica.ro

cu dânșii și toate câte le cerea dela Dumnezeu, le primea. Și multe minuni făcea, împreună cu fratele său, tămăduind bolnavii și ușurând pe cei neputincioși. Iar într'o zi, sculându-se amândoi, au început a-și împărți averile la creștinii săraci, la orfani și văduve. Și răscumpărau pe cei de prin închisori. Și îngropau cu cinste trupurile sfinților mucenici care pe vremea aceea sângerau și cădeau pentru Hristos.

*

Atunci a început a se face svoană mare in cetate. Rudele lor și cei bogați i-au împresurat pe-amândoi frații și pe Cecilia sfătuindu-i să se întoarcă spre idoli; și-i certau cu asprime pentru amestecul lor cu cerșitorii și robii, pentru umilirea în care se coborau și pentru risipa averilor lor. Ci ei au ascultat zâmbind mustrări și amenințări, și, despărțindu-se de toți, au rămas cu Dumnezeu.

Auzind despre toate acestea prefectul cetății, cu numele Almahie, și cercetând și plângerile rudelor, a hotărît să cheme la scaunul său pe răsvrătitori. Era într'un răstimp, când împăratul Alexandru Sever se afla între oștile sale, departe de Roma, și neamurile celor doi frați îl știau pe Almahie mai aspru și mai crâncen decât împăratul pentru credința cea nouă.

— Au hotărît să ne piardă, a zis Tivurtie către fratele său și către Cecilia.

— Mergeți pe drumul cel drept și fiți fericiți până la sfârșit, i-a mângâiat Cecilia îmbrățișându-i.

Și 'ndată au și venit dregători și soldați dela palatul lui Almahie și au ridicat pe amândoi frații.

Era adunat la scaunul prefectului mult popor și mai ales stăteau în jurul lui Almahie patricieni din neamurile

www.dacoromanica.ro

cele mai de sus ale cetății, rudenii și prietini cu cei doi prinși.

Sculându-se întru toată strălucirea sa lumească, Almahie a așteptat până ce frații au fost aduși înaintea sa. I-a privit încruntat și le-a vorbit astfel:

— O, tineri aleși, cum ați îndrăznit să batjocoriți neamul vostru și să vă coborîți între ticăloșii lumii acestia? Cum ați îndrăznit să călcați poruncile împăratului și legile strămoșilor noștri? Răspundeți!

Tivurtie și Valerian au înălțat spre judecător și spre lumea din juru-le priviri pline de blândeță. Și au tăcut.

— Răspundeți! — a vorbit iar cu întărâtare Almahie. Până astăzi, de obiceiu am avut în fața mea, la judecată, numai săraci și nemernici, străini din marginele împărăției, ori robi. Iată acum prihănit ș'un neam dintre cele mai alese ale noastre. Răspundeți!

Valerian s'a întors domol către Tivurtie, care era mai în vârstă, și l-a rugat cu liniște:

— Vorbește tu, frate.

— O, Almahie! — a cuvântat blând Tivurtie, robii și sărmanii sunt tot făpturi ale lui Dumnezeu și noi ne simțim prea fericiți că bunătatea cea fără de sfârșit s'a întins și peste noi, care până ieri ne-am desfătat în lumeștile deșertăciuni. Noi cu nimica nu ne simțim vinovați, pentrucă nimănui n'am făcut niciun rău.

— Cum nu sânteți vinovați, a strigat Almachie, când risipiți ca nebunii bunurile voastre?

— Noi, Almahie, credem în alte bunuri care nu sunt trecătoare.

— Și cum nu sânteți vinovați, a strigat iar prefectul

www.dacoromanica.ro

cetății, când îngropați pe aceia pe care porunca împărătească îi ucide pentru fărădelegile lor?

— Fărădelegea lor, o Almahie, este numai una: că sânt creștini. Iar noi sântem creștini și frați ai lor. Și am vrea să ne învrednicim și noi de jertfa acelora care-au lepădat ceeace pare a fi și nu este și au aflat ceeace părea a nu fi și este!

— Ce vorbe sunt acestea? — a grăit prefectul așezându-se în scaun. Nebunia voastră e fără de sfârșit!

— Almahie, a răspuns Tivurtie, te plâng că stai în întuneric și nu 'nțelegi. Nebunia aceasta înseamnă că noi disprețuim toate ale lumii de-o zi și credem într'o viață veșnică a altei lumi. Ne despărțim de zădărnicia veacului și ne pregătim pentru călătorie pe-o mare lină, înspre limanul mântuirii. Lepădăm cele vremelnice, pentru cele eterne. Credem în umilință și 'n bunătate și ne-am întors de către minciuna idolilor. Dacă pentru asta ne osândiți, sântem gata a primi cu bucurie moartea.

Cei doi frați, zâmbind, si-au cuprins mânile și au privit senin în jurul lor. Iar în popor s'a pornit murmur adânc.

Și Almahie a tăcut o vreme cu mânie și uimire.

— Indrăzniți a defăima pe dumnezeii noștri?

— Credem într'un Dumnezeu adevărat, a răspuns Tivurtie.

— Indrăsniți a nu jertfi?

— Nu vom jertfi niciunui dumnezeu mincIunos.

— Atunci voiu pune să vă pedepsească; să vă bată și să vă schingiuiască.

— Fă, Almahie, cum crezi, și noi te iertăm de mai 'nainte. Iar voi, cetățeni ai Romei, care credeți în Hristos, nu

www.dacoromanica.ro

slăbiți văzând muncile noastre, ci fiți tari și credeți în adevărul veșnic pentru care noi murim.

La aceste cuvinte, Almahie a poruncit oștenilor să bată pe cei doi frați, cu toiege, și să-i chinuiască în fața mulțimii. Pe când slujitorii îndeplineau porunca, un sfetnic al Prefectului, cu numele Tarvinie, s'a apropiat de el, vorbindu-i în taină:

— Orice sfaturi și orice pedepse pentru ei sunt zadarnice. Trebuie să le rădici viața, altfel averea lor și-o vor împărți deplin mișeilor și vor împrăștia în popor și mai mult blestemata credință.

Pe loc prefectul a făcut semn să înceteze muncile și i-a hotărît morții. A chemat un sutaș și, încredințându-i pe osândiți, i-a poruncit să-i ducă la locul ce se chema Pag, lângă capișteа lui Die. Și-acolo, după ce îi va mai îndemna odată să jertfească idolilor, dacă vor urma a se împotrivi, să le deie jos capetele. Cu sutașii, cu oștenii și cu privitorii, a trimes pe un slujitor al său de credință, cu numele Maxim, ca subt a lui purtare de grijă, întocmai după poruncă, să se săvârșească tăierea mucenicilor.

Mergând cu cei doi frați împreună, Maxim îi privea cu inima muiată de milă, gândindu-se la chinurile pe care le îndurasără și la moartea ce-i aștepta. Îi vedea strălucind de putere și de tinereță, îi știa de bun neam, cărturari luminați și suflete nobile, și găsea în cugetul lui nedreaptă și neînțeleasă peste fire asemenea moarte năprasnică.

Vorbind cu ei, încerca să înțeleagă ce putere îi ține așa de răbdători și de tari.

— O, flori scumpe ale tinerețelor! — zicea el cu mâhnire. O, legătură a dragostei frățești! O, frumoasă păreche de tineri și de neam ales și cinstit! Pentru ce

www.dacoromanica.ro

de bună voie vă grăbiți a merge la moarte, ca spre un ospăț?

Atunci frații, cu blândețe și cu dragoste înturnându-se spre el, i-au lămurit ce era în sufletul lor, zădărnicia acestei vieți, lumina altei lumi și marea învățătură a lui Hristos.

— Trupul nostru, o Maxime, i-a zis Valerian, nu piere decât vremelnic; ci să știi, că vom învia ca pasarea Fenix,— care, după ce arde pe rug, se naște iarăși din cenușa ei.

Și cum vorbeau, Maxim se uimea de cuvintele lor, și sufletul i se încălzea la un soare nou pentru care până atuncea ochii lui fuseseră orbi.

— O, fraților, zise el cu pătrundere, acuma vă înțeleg. Și m'așî lepăda și eu de vremelnicie dacă m'așî putea încredința că pot ajunge la lumina cea adevărată.

I-a răspuns Valerian:

— Frate, de adevărul despre care vorbim te vei încredința ușor. Și vei veni către Dumnezeul cel propovăduit de noi și ți se vor deschide deplin ochii, când vor cădea capetele noastre și vom trece dincolo.

— Se va face asta?—a întrebat cu mare tulburare Maxim.

— Se va face! a răspuns Valerian. Ci înainte de a ajunge la locul osândei, poruncește să ne oprim o clipă la casa ta care-i în drumul nostru, și subt acoperișul tău ne vom sârgui a chema la tine pe cineva care va aduce lumină deplină sufletului tău. Și așa se vor împlini cele făgăduite de noi, când nu vom mai fi.

Fără a sta mult la îndoială, Maxim a poruncit oștenilor să ocolească din cale și'a îndreptat convoiul înspre locuința lui. Intrând acolo, în cămările și în grădinile lui Maxim, cei doi frați au început a vorbi despre credința

www.dacoromanica.ro

lor. Și adunându-se în juru-le toată casa dregătorului, împreună cu slujbașii și oștenii care veniseră odată cu ei și tot poporul care se alăturase lor, Tivurtie și apoi Valerian au împrăștiat lumină din inima lor, și cuvintele le erau ca o rouă sfântă pentru câmpii arse de secetă. Așa de pătrunzătoare erau glasurile lor, încât nimeni dintre oșteni și slujbași n'a îndrăsnit a rădica cuvânt; iar apoi și cei mai îndărătnici și-au plecat frunțile și-au crezut în învățăturile Mântuitorului. Și făcându-se sară, iată că în grădini și cămări au intrat alți oaspeți. Erau bătrâni cu bărbi albe, în haine cernite, și între ei se afla fecioara Cecilia. Când s'au arătat acolo unde erau frații, norodul le-a făcut loc și Cecilia, pășind înainte, s'a oprit în fața lor și-a zis:,

— Bine te-am găsit, o frate al meu Tivurtie. Fericit îmi este sufletul, o, Valerian, soțul meu, căci pe amândoi vă văd în lumină lucrând pentru izbăvirea rătăciților. Se apropie ceasul când pe frunțile voastre vor străluci cununile biruinții. Vreau să mai fim o clipă alături în această viață.

Valerian și Tivurtie s'au apropiat de ea și au sărutat-o în tăcere pe frunte. Și stând așa, în mijlocul mulțimii uimite, a lucit între ei ca o lumină în afară de viață și de lume.

Iar fecioara, întorcându-se spre popor, a vorbit cu blândețe și cu înflăcărare, câștigând pentru Hristos și cele din urmă inimi. Și pe loc Maxim și ai lui, mulți ostași și slujitori, și străini aflători acolo, au dorit botezul și l-au primit dela bătrânii cerniți, crezând în Hristos.

Aprinzându-se făclii, au făcut apoi cu toții lungă privighere cu rugăciuni și cântări. Iar când a răsărit lu-

www.dacoromanica.ro

ceafărul de ziuă, Cecilia a zis către Valerian și Tivurtie:

— Iată întunericul trece și naște lumina spre care mergeți. Duceți-vă să luați cununile dreptății.

*

Pornind mulțimea, cu sfinții în mijlocul ei, au ieșit din cetate la locul care se chema Pag, către capișteа lui Die. Și acolo i-au întâmpinat cu strigăte preoții păgâni, cerând jertfă pentru dumnezeul lor, cum era porunca și rânduiala față cu orice trecător.

Atunci mulțimea ferind în laturi, cei doi frați s'au oprit și-au zis către acei preoți:

— Departe de noi!

Și cerând oștenilor să-și facă datoria, au îngenunchiat și și-au plecat capetele în țărână.

Mulțimea a văzut cu mare cutremur căzând săbiile. Iar ochilor lui Maxim s'au arătat chipurile celor uciși înălțându-se în nouri de lumină către cer, după cum le fusese cuvântul. Și a strigat rădicând brațele:

— Văd și cred! — și-a îngenunchiat lângă sângele mucenicilor.

Pe loc călăreți răpeziți de preoții lui Die, au înștiințat pe Almahie, în scaunul său, despre faptele și vorbele lui Maxim. Și 'ntr'același ceas s'a întors și pentru el porunca morții. Și și-a vărsat și el sângele lângă Tivurtie și Valerian, și sufletul i s'a dus către Domnul. Iar trupurile celor trei mucenici le-a rădicat sfânta fecioară Cecilia și le-a îngropat în loc curat. A pus lespezi de piatră cu slove scrise, peste moaște, și chipul paserii Fenix cioplit în marmură, deasupra mormântului lui Maxim.

A ieșit după aceea aspră poruncă dela stăpânitor

www.dacoromanica.ro

ca să se cerceteze averile lui Tivurtie și Valerian; dar nimene dintre dregători nu le-a mai putut afla. Sfânta Cecilie pornise aurul și pietrele scumpe pe drumul mângâerii și al alinării, către văduve și orfani, către durerea neistovită a lumii aceștia. Și cunoscându-și și ea sfârșitul, a chemat în juru-i pe toți ai săi și le-a zis:

— Iată, cu sânt cea vinovată în fața legilor lumii. Luați-mă și duceți-mă lui Almahie, ca să pot trece din această viață vremelnică în alta mai bună și fără de sfârșit.

Auzind-o slujitorii și oamenii ei, plângeau și o jeleau pentru pierderea tinereților și frumusețelor ei. Și ea răspunzându-le, le-a vorbit fără trudă și cu dragoste până ce și cei din urmă, care nu cunoșteau încă lumina credinții, au fost luminați și-au crezut. Și luându-i cu sine pe toți, i-a dus la episcopul Urban ca să primească botezul, subt pământ, în tainițile cetății.

Ascultând apoi cea din urmă leturghie și cele din urmă cântări, sub bolțile de piatră și 'n luminile făcliilor, a îngenunchiat și a luat binecuvântare dela episcop.

— Simțesc, părinte, a suspinat ea, că a venit ceasul să mă duc să găsesc pe Valerian și alți frați iubiți.

Și ieșind, s'a dus și ea către jertfă, la scaunul păgânilor, într'o zi strălucită a anului 230, pe când erau pretutindeni înflorite grădinile Romei. Iar creștinii cei umiliți din marginile sărace ale cetății i-au îngropat moaștele lângă iubiții săi, subt aripile paserii Fenix.

www.dacoromanica.ro

ISTORIA SFINȚILOR VARLAAM ȘI IOSAF DELA INDIA

www.dacoromanica.ro

Ea răsărit departe, dincolo de hotarele Persiei, i se întinde între mări țara Indiei, cea cu largi hotare, cu mari mulțimi de oameni și bogății neistovite. Până acolo drumurile sunt prea depărtate și primejdioase și multă vreme noroadele acelor cuprinsuri au trăit fără să fie bine cunoscute de oamenii din ținuturile noastre. Ci târziu s'au deschis într'acolo căile apelor și ale uscaturilor; și caravanele au prins a aduce fildeș și aur, diamante și mărgăritare, fructe rare și alte bogății ale acelui pământ. Căci acolo soarele e totdeauna în putere și iarnă nu-i niciodată; iar vânturile și ploile sunt astfel rânduite, încât bogăția holdelor, a pădurilor și a livezilor nicăiri în altă parte de pământ nu-i mai îmbelșugată. Și sunt și

www.dacoromanica.ro

animale și fiare de tot felul și mulți șerpi veninoși. Iar oamenii se arată frumoși la chip și voinici, însă mai smoliți decât pe la noi. Și n'au cunoscut pe adevăratul Dumnezeu până ce-a pătruns între ei Toma apostolul, împrăștiind acolo sămânța învățăturilor celor bune. Dintru'ntâi sămânătura lui a dat bună roadă și bogată; dar apoi spinii și buruienile cele rele sporind, credința s'a împuținat și ucenicii lui Hristos, câți mai rămăseseră, au prins a suferi amar.

Intr'acel timp, pe când era în țara Indiei mai mult popor necredincios de cât credincios, s'a rădicat un împărat slăvit, cu numele Avenir. Foarte mare era puterea lui și avea bogății fără număr, însă era sărac cu sufletul. Căci fiind păgân, slujea idolilor și se închina pietrelor, iar pe cei ce credeau în Hristos îi prigonea crâncen. Și mai vârtos alunga pe preoți și pe călugări. Iar unii din boierii lui cunoscând deșertăciunea lumii și fiind dreptcredincioși, au fost lăsat toate, călugărindu-se și intrând în pustie. Pentru această pricină mai ales s'a aprins de mare mânie acel împărat. Și trimețând oșteni a prins pe mulți din acei călugări și i-a sdrobit în chinuri. Apoi a trimes crainici și scrisori în toate laturile de subt stăpânirea lui, poruncind ca orice om să jertfească idolilor, iar cei ce se vor împotrivi să cadă subt sabie.

Drept aceea unii dintre credincioși s'au clătinat cu gândul și, înfricoșându-se de munci, au părăsit învățătura lui Hristos. Alții se jertfeau singuri pătimind pentru Domnul. Iar cei mai mulți, tăinuindu-și credința lor cea scumpă ca pe-un olmaz de preț, slujeau lui Iisus într'ascuns, păzind poruncile lui cele sfinte. Și-au fost o samă care au fugit în pustii, mai ales călugării, vieţuind prin munți și singu-

www.dacoromanica.ro

RĂTĂȚI, AȘA CĂ PÂNĂ LA EI NU PUTEA AJUNGE RĂUTATEA LUMII ȘI GROAZA ÎMPĂRATULUI.

*

S'A ÎNTÂMPLAT CĂ ÎN PALATELE LUI AVENIR UNA D'N NEVESTE I-A NĂSCUT UN PRUNC DE O FRUMUSEȚĂ NESPUSĂ, CĂRUIA I S'A DAT NUMELE IOSAF. ȘI FOARTE BUCURÂNDU-SE ÎMPĂRATUL, A PORUNCIT SĂ SE ADUNE LA LEAGĂNUL DE AUR AL PRUNCULUI MULȚI VRĂJITORI ȘI CETITORI ÎN STELE. ȘI DUPĂ CE S'AU ADUNAT, ÎMPĂRATUL S'A AȘEZAT ÎN SCAUN ȘI I-A ÎNTREBAT:

— SPUNEȚI-MI VOI MIE, O VRACI ȘI CETITORI ÎN STELE, CE VA FI PRUNCUL ACESTA CÂND VA AJUNGE ÎN VÂRSTA BĂRBĂȚIEI?

IAR ÎNVĂȚAȚII ÎMPĂRĂȚIEI ȘI-AU ÎNTORS UNUL CĂTRĂ ALTUL BĂRBILE ȘI S'AU SFĂTUIT ȘI N'AU PUTUT SPUNE DECÂT VORBE OBIȘNUITE CARE SĂ PLACĂ URECHILOR ÎMPĂRATULUI. NUMAI UNUL DINTRE ZODIERI, PRIN VOINȚA LUI DUMNEZEU, VENIND CĂTRĂ SCAUNUL ÎMPĂRATULUI, S'A ÎNCHINAT ȘI A VORBIT ASTFEL:

— PREA SLĂVITE STĂPÂNE, CÂND AM AUZIT VESTEA CĂ ȚI-A TRIMES DUMNEZEU COCON, EU AM AȘTEPTAT CEASUL POTRIVIT, NOAPTEA, ȘI AM CETIT STELELE. Ș'AM CUNOSCUT DIN ÎNSEMNAREA LOR, IAR MAI ALES DIN VOINȚA LUI DUMNEZEU CEL MARE, CĂ PRUNCUL CE ȚI S'A NĂSCUT NU VA TRĂI ÎN ÎMPĂRĂȚIA TA, CI ÎNTR'ALTA MAI BUNĂ ȘI FĂRĂ HOTARE, CĂCI VA PRIMI CREDINȚA CREȘTINEASCĂ PE CARE TU O PRIGONEȘTI. ȘI PROROCIREA MEA SĂ ȘTII CĂ NU SE VA DESMINȚI.

LA ACESTE VORBE, AVENIR-ÎMPĂRAT A STAT CUGETÂND CU UIMIRE ȘI ÎNTRISTARE. PRIVIND ÎN JURU-I A VĂZUT PE SLUJITORI AȘTEPTÂND ÎN TĂCERE; IAR PROROCUL CEL BĂTRÂN PLECASE CU VRACII ȘI CU CEILALȚI ÎNVĂȚAȚI.

— LUAȚI COPILUL, A ZIS ÎMPĂRATUL, ȘI-L DUCEȚI MAMEI LUI. IAR VOI, SFETNICILOR CREDINCIOȘI, VENIȚI ÎMPREJURUL MEU

www.dacoromanica.ro

să ne sfătuim ce este de făcut ca să apărăm copilul de o primejdie ca aceasta.

S'au așezat în scaun dregătorii cei mai de credință ai împăratului și'au stat multă vreme sfătuind până ce împăratul a hotărît astfel:

— Să se adune robi, a zis el, și'n ostrovul Lebedelor, între ape line, să se clădească palat pentru fiul meu. Să se strângă meșterii cei mai iscusiți și să se aducă marmură în toate fețele și aur și pietre nestimate și purpură și lemn scump. Și zi și noapte să lucreze robii subt biciu, până vor înălța un palat cum n'a mai fost altul. Să-l zugrăvească zugravi, să-l împodobească țesători și să fie luminat de licurici în globuri de cristal. Și să răsădească grădinarii portocali și chitri, curmali și banani, și alți pomi aduși de peste mări. Și să samene flori pe răzoare. Să țâșnească în văzduh fântâni cu murmur lin și sălbătăciuni îmblânzite să umble prin grădini: păuni și papagali, califari și pasărea raiului, și momiți de multe feluri, ca să se veselească ochii și să se bucure inima. Iar când va fi coconul către vârsta înțelegerii, să se trezească acolo, departe de lume, și să fie fericit. Să aibă slujitori și învățători tineri, să nu cunoască ticăloșiile vieții, nici credința lui Hristos. Să fie precum spun eu și să nu-mi pierd copilul.

Astfel a grăit Avenir. Și sfetnicii s'au închinat adânc și au ieșit ca să împlinească chiar din acel ceas porunca marelui împărat.

*

Când Iosaf a început a crește și a veni întru înțelegere, s'a trezit în acel palat pe care împăratul îl socotea al fericirii, în ostrovul Lebedelor. In jurul lui umblau

www.dacoromanica.ro

robi și slujitoți tineri și ftumoși la chip. Avea și învățători iscusiți care l-au deprins scrierea și legea. Zilele și le petrecea la jocuri și vânători. Dădea cu arcul, svârlea sulița, alerga în carăle ușoare cu două roți, la care erau înhămați harmasari focoși. Intra la vânătoare în pădurile dese ori în poenile singurătății și urmărea tigri și pardoși, săgeta antilope și oi sălbatice. Pe subt cedri și bananî cânii urmăreau cerbii. Iar de pe lacuri line, dintre flori de lotus și nelumbo se înălțau stoluri de gâște felurite și de rațe sburând pe deasupra dumbrăvilor. Fazani strălucițî și porumbei vineți, ghionoi și colibri și toate păsările acelor țărmuri calde îi încântau ochii. Iar în grădini vedea păuni și cocori domesticiți, sgripsori și păsări a raiului și asculta murmurul apei căzând în havuzuri albe de marmură. Și 'n nopți luminoase, subt cununile de trandafiri care împodobeau foișoarele, îi venea pe adierea vântului mugetul inorogului, din pustie. Atât auzea, căci alte sgomote din lumea oamenilor nu răsbăteau până la el. Știa că este ceva ce nu cunoaște, dinco'o de zidurile înalte ale palatului și dincolo de apele care împresurau ostrovul. De cele ce nu știa el însă, nimeni nu-i spunea nimic. De-acolo veneau arareori tatăl său ori maică-sa. Și-i vorbeau zâmbind fericit. Veste despre o altă lume însă nu afla, căci de câte ori întreba, gura lor rămânea mută.

Se petreceau în jurul lui, în acel palat, și alte lucruri ciudate. Din când în când dintre slugi și tovarășii săi pierea câte unul, fără urmă, fără știre. Când întreba el ce s'a făcut, nimenea nu-i putea da nici un răspuns.

Și astfel dela o vreme zilele singurătății lui începură să fie triste, căci cugetul îi stătea treaz întrebând taina întru care se afla.

www.dacoromanica.ro

părătul te-a adus aici, ca să stai departe de lume. Căci dincolo de ziduri și de ape, trăesc oameni în cetăți și sate și peste ei domnește tatăl tău.

Iosaf a tresărit și l-a întrebat despre lume și despre oameni și despre pricinile pentru care a fost închis în ostrov. Despre lume și oameni Iamun i-a vorbit puțin, iar adevărul asupra nașterii lui i l-a povestit în amănunt.

— Părintele meu deci se teme să nu mă fac creștin? a întrebat cu mirare Iosaf. Cine sunt creștinii?

— Nu-i cunosc, stăpâne, a răspuns slujitorul; trebuie să fie oameni răi, de vreme ce împăratul îi prigonește. Chiar acum de curând, aflând că 'n pământul lui se mai află rămași unii din călugări, s'a umplut de mânie și a trimis degrabă în toate laturile propovăduitori și oșteni, ca să-i depărteze ori să-i taie.

— Vor fi fiind într'adevăr făcători de rele, a încuviințat Iosaf, și prorocirea de care-mi vorbești n'o înțeleg. Iar dorința de lume și de ceea ce nu știu a crescut în sufletul meu.

Mulțumind lui Iamun și dăruindu-l pentru destăinuirile lui, Iosaf l-a încredințat că despre vorba lor împăratul nu va ști nimica. Și'ntr'adevăr, toate cele aflate, tânărul le-a ținut închise în inima lui, ca 'ntr'o raclă.

Au trecut astfel mai multe zile, și împăratul a venit în ostrov, în luntrea lui cu cort de aclaz roș, ca să vadă pe fiul său. L-a găsit mai mâhnit decât în alte dăți și s'a tulburat, căci avea nespusă dragoste către Iosaf.

Îmbrățișându-l i-a pus întrebare:

— Spune-mi, fiule mult iubite, ce mâhnire te cuprinde și de grabă mă voiu sârgui să-ți aduc bucurie.

— Părinte, i-a răspuns tânărul, de multe ori am vrut

www.dacoromanica.ro

să cunosc și altceva decât ce mă înconjoară și de la nimeni n'am putut afla nimic. De ce n'ai vrut, tată, niciodată să-mi spui pentru ce m'ai închis în acest ostrov?

I-a răspuns împăratul cu tulburare:

— N-am voit, copile, să vezi nimica din cele ce pot să-ți întristeze inima și să-ți răpească veselia.

Iosaf a zis:

— Vezi însă, părintele meu, că această închisoare nu-mi aduce ce dorești tu. Sufletu-mi râvnește să cunoască toate cele ce sunt în afară de porți. Deci, dacă nu vrei să pier de mâhnire, dă-mi drumul să ies ori unde voiu voi și să mă îndulcesc de vederea lucrurilor pe care încă nu le cunosc.

La aceste vorbe împăratul Avenir s'a întristat foarte. Apoi a cumpănit în mintea sa, că nu poate să-și oprească fec'orul de-a ieși în lume; căci dacă-l oprește, primejdia-i mai mare. Rădicându-se și îmbrățișându-l, i-a spus:

— Să fie, copile, după dorința ta.

Chemând apoi la dânsul, fără știrea lui Iosaf, pe slujitorii din ostrov și pe dregători, le-a făcut cunoscută hotărîrea lui și le-a poruncit ca astfel să fie alcătuite plimbările fiului său încât să nu-i arate nimic supărător ochilor, și urechea lui să nu audă nimica neplăcut. Ca toată lumea să fie vestită a arăta fețe vesele. Durerea și boala să fie înlăturate din calea sa și pretutindeni să sune cântece și să se facă danțuri, ca tot ce nu cunoaște Iosaf, să-i pară fericire și desfătare.

*

Cu asemenea rânduială și petrecere a ieșit într'un rând feciorul împăratului. Toată lumea din calea lui, de mai

www.dacoromanica.ro

'naînte vestită, îi ieșea înainte cu flori și zâmbete. Sunau timbale și gonguri, dobe și surle, și dănțuiau fecioare. Pe la răspântii cară cu roți de piatră, cu boi albi încununați cu flori, treceau încărcate de roduri și de oameni fericiți, în straie de sărbătoare. Pretutindeni stropeau ape amestecate cu aromate și nicăirea Iosaf nu vedea decât râsul acestei vieți. Deodată, la o cotitură, fără ca nimeni să înțeleagă cum și de unde, doi oameni în sdrențe năvăliră în mijlocul drumului. Unul era orb; celălalt, purtând clopoțel la gât, era lepros, și carnea-i bolnavă arăta prin straie răni și puroiu, iar fața-i grozavă, ca o floare putredă a morții, se îndrepta spre Iosaf scheunând, cerând milă și îndurare. Leprosul trăgea după el pe cel orb, care se poticnea la fiecare pas cu ochii încremeniți, ca albușuri coapte de ou, în dosul cărora era noapte fără sfârșit.

După o clipă de uimire, slujitorii s'au repezit asupra lor ca să-i înlăture. Dar feciorul împăratului a făcut un semn și a zis:

— Lăsați-i!

Și privind la suferința dinaintea sa, s'a cutremurat S'a întors spre Iamun și l-a întrebat:

— Ce este? Ce fel de ființe sunt acestea?

Iar Iamun, ne mai putând tăinui, a răspuns:

— Stăpâne, aceștia sunt oameni, dar boalele și slăbiciunile trupului i-au făcut astfel.

— Sunt oameni? a întrebat cu uimire tânărul. Și li se mai întâmplă asemenea lucru și altora?

— Da, stăpâne, nu însă tuturor, ci numai celor cărora li se vatămă sănătatea.

Iosaf a stat puțin cugetând:

www.dacoromanica.ro

— Şi cei care cad în boală şi suferinţă, a urmat el a întreba, ştiu oare asta de mai 'naînte?

— Nu, stăpâne, căci nimeni dintre oameni nu poate ştie cele ce au să vie.

A tăcut fiul Împăratului şi-a încetat de-a mai întreba. Slujitorii înlăturaseră pe lepros şi pe orb, iar muzicile şi danţurile porniseră iar. Dar toate sunau zadarnic, şi Iosaf nu mai vedea florile şi zâmbetele din juru-i, căci se coborîse în sine, în fundul întristării şi al cugetului, cel ce roade ca un vierme neadormit.

Nu mult după aceea, la altă plimbare, ca şi cum ar fi fost o hotărîre mai presus de oameni, s'a arătat ochilor lui Iosaf un om bătrân, care venea împotriva sa şovăind cu picioare slăbănoage, gârbov şi clătinând din cap, cu faţa sbârcită şi dinţii căzuţi. Ridicând cârjea în care se sprijinea, a înălţat câteva cuvinte spre fiul împăratului, dar glasul îi era încurcat şi gângav. Şi toată înfăţişarea lui a înfricoşat pe Iosaf.

— Lăsaţi-l să vie aproape de mine, a poruncit el cu tulburare, slujitorilor.

Când i l-au adus, tânărul l-a privit de-aproape, i-a ascultat glasul slăbit, apoi s'a uitat cum se depărta, ca o umbră a morţii.

— Şi-acesta este om? — a întrebat el pe Iamun.

— Da, stăpâne. Insă trăind ani mulţi, vârtutea i-a scăzut puţin câte puţin, şi slăbindu-i mădulările, a ajuns precum îl vezi. Aceasta este bătrâneţea.

— Şi de-acum înainte ce va mai face, Iamun?

— Nimic, stăpâne. In curând va trebui să moară. Adică îi va înceta viaţa şi nu va mai fi. Va arde pe rug ori va putrezi în pământ.

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

— Aceasta este moartea și asta i se va întâmpla?— a murmurat pe gânduri Iosaf. Spune-mi, Iamun, dacă bătrânețea și moartea ajung și pe alți oameni?

— Bătrânețea și moartea sunt ale tuturora, stăpâne. Nu iartă pe nimeni.

— Și nu este nici un meșteșug prin care să scape omul de moarte? Nu pot scăpa nici cei tari, nici cei mari, nici cei bogați?

— Nu, stăpâne, toți oamenii mor.

Și Iosaf a înțeles că va muri și el.

Intorcându-se în singurătatea lui din ostrovul Lebedelor, a stat mult cugetând asupra soartei omului pe pământ și asupra zădărniciei acestei vieți. Și înțelegând că omul poate muri și înainte de bătrâneță și împlinirea anilor, era și mai întristat. Dacă toți oamenii mor dintru început și vor muri necontenit, până la istovirea veacurilor, dacă mor și buni și răi și fericiți și nefericiți, atuncea de ce va fi venit omul în lume și pe pământ? Au nu este după viața aceasta și după moarte o altă lume ș'o altă viață?

Și era turburat de multe și amare gânduri.

Și vorbi lui Iamun:

— Nu este oare nimeni ca să-mi deslege întrebările ce s'au născut în mine?

— Stăpâne, i-a răspuns Iamun, în lumea și în împărăția noastră oamenii nu cugetă la asemenea lucruri. Și nici măria sa împăratul n'ar putea să ți le lămurească. Au fost în țară, precum ți-am spus, unii pustnici înțelepți care se îndeletniceau cu asemenea cugete adânci despre viață și despre moarte, însă împăratul i-a izgonit, i-a omorît și i-a alungat; și acuma nu știu să mai fi rămas vreunul în hotarele acestea.

www.dacoromanica.ro

Iar Iosaf s'a întristat mai mult după aceste cuvinte și, disprețuind tot ce vedea în juru-i, i se părea că viețuește într'un întuneric din care nu va mai putea ieși.

*

Într'una din zile, pe când Iosaf sta cugetând în odaia sa cu frumoase podoabe de aur, fildeș și onix, a intrat la el Iamun și s'a oprit cașicum voia să-i spuie o veste.

— Ce este, Iamun? a întrebat tânărul.

— Slăvite stăpâne, i-a răspuns slujitorul; sunt prea uimit de o întâmplare pe care-am avut-o astăzi. Pe când mă întorceam din cetate și voiam să intru în luntre, ca să trec aici în ostrov, iată m'a întâmpinat un bătrân, cu înțișare cinstită, în straie de negustător, și mi-a zis: „Vreau să știi, prietine, că eu vin dintr'o țară depărtată și port cu mine o piatră scumpă căreia alta asemeni n'a fost și nu este pe lume. Și aici, până acuma, nimănui n'am arătat-o. Îți vorbesc însă ție despre ea, căci te știu bărbat înțelept, care trăești lângă fiul împăratului. Vestea despre viața și curăția acestui fecior împărătesc a ajuns până în depărtate ținuturi. Și către el m'am îndreptat și vin, ca să-i aduc această piatră rară al cărei preț nimeni nu-l poate socoti. Acest odor covârșește toate lucrurile frumoase, căci orbilor le dă vederea, surzilor auz, munților graiu. Pe demoni îi izgonește din oameni, celor neputincioși dă sănătate, pe cei fără minte îi înțelepțește. Și toate cele bune și dorite le aduce celui ce-o are". — M'am uitat la el și nu mi s'a părut nici nebun, nici înșelător. „Te văd om bătrân, i-am răspuns: cu toate acestea vorbele tale arată o laudă fără măsură; căci eu multe pietre scumpe și mărgăritare de mare preț am văzut, dar de asemenea

www.dacoromanica.ro

piatră, cum spui tu, n'am auzit pomenindu-se. Arată-mi-o și, dacă va fi precum zici, degrabă te voiu duce la fiul împăratului și te vei învrednici de la dânsul de cinste luând și bună plată". — Atunci negustătorul mi-a răspuns: „Te cred: n'ai văzut nici n'ai auzit de o piatră ca asta. Să știi însă că nici nu mă laud, nici nu mint la bătrânețele mele, ci adevărul grăesc și acea piatră o am. Trebuie să-ți mai spun însă încă o taină a ei. Nu poate s'o vadă decât om cu ochii sănătoși și cu trupul cu totul curat. Căci dacă altul ar privi-o, și-ar pierde și ochii și mintea. Uitându-mă la tine și înțelegând că ochii tăi nu sunt sănătoși, mă tem să-ți arăt odorul pe care-l port. Ci despre Iosaf, fiul împăratului, am auzit că are ochi buni și luminați, și lui pot să-i înfățișez piatra scumpă; iar tu să nu-l lipsești pe domnul tău de-o asemenea comoară". Aceasta mi s'a întâmplat astăzi, stăpâne, și m'am grăbit să vin la tine ca să-ți spun totul și să primesc poruncile tale.

Iosaf a ascultat pe slujitorul său cu mare luare-aminte și a simțit în suflet fără să înțeleagă de ce, o bucurie ascunsă. A poruncit îndată lui Iamun să-i aducă pe negustătorul străin.

Când la văzut înaintând spre el și închinându-i-se adânc, inima a început să-i bată. Negustătorul i-a spus câteva cuvinte de laudă și firitisire cu un glas prea blând și apoi a tăcut smerit și cu fruntea plecată.

— Lasă-ne, Iamun, a zis Iosaf.

După ce-au rămas singuri, s'a îndreptat înspre bătrân, întrebându-l:

— Prea cinstite bătrânule, spune-mi de unde ești și care-i numele tău?

www.dacoromanica.ro

Bătrânul a răspuns:

— Măria Ta, numele meu este Varlaam, și vin dintr'un loc prea depărtat pe care nu-l cunoști și care se chiamă pustia Sinaridului.

— Ai într'adevăr la tine o piatră așa de rară și de scumpă, după cum mi-a vorbit slujitorul meu?

— Da, măria ta, am o piatră rară și foarte scumpă.

— Și cu ea se pot îndeplini minunile despre care ai pomenit?

— Fără îndoială, mărite fecior de împărat.

— Atunci, arată-mi-o!

— Da, măria ta. Insă înainte de a ți-o arăta, trebuie să mă pătrund bine de gândul tău, după cuvintele stăpânului pe care-l am și care-a zis: „Iată, a ieșit semănătorul să-și samene sămânța. Și când sămăna, unele semințe au căzut lângă cale și păsările cerului le-au mâncat; iar altele au căzut pe piatră și răsărind s'au uscat, pentrucă n'au avut umezeală; altele au căzut în spini ș'au fost înnăbușite, iar altele au căzut în pământ bun și au rodit însutit". — De voiu afla deci, stăpâne, în inima ta pământul bun și roditor, nu mă voiu lenevi a sămăna în ea dumnezeiască sămânță și a-ți arăta taina cea mare. Iar de va fi în tine pământ pietros și plin de spini, sau pământ de lângă drum, călcat de trecători, atunci mai bine este a nu sămăna. Și piatra prețioasă să rămâie la mine și necunoscută. Ci nădăjduesc, prea înălțate, că voiu afla întru tine pământ roditor, în cât și sămânța cuvântului bun vei primi și piatra cea prețioasă vei vedea. Căci pentru tine mult m'am ostenit și multă cale am străbătut, după porunca Domnului meu.

— Cinstite bătrâne, a răspuns Iosaf, sufletul meu de

www.dacoromanica.ro

mult e cuprins de negrăită dorință pentru cuvinte nouă și bune, iar în inima mea arde focul năzuinței de-a cunoaște. Până acuma n'am aflat om care să răspundă întrebărilor ce mă tulbură. De l-aș afla să-mi dea răspunsuri și să mă povățuiască, apoi cuvintele auzite dela dânsul nu le-aș da păsărilor, nici dobitoacelor, nici n'aș fi pietros și plin de spini, ci le-aș primi în inima mea ca'ntr'un pământ bun. Dacă știi ceeace sufletul meu cere, atunci vorbește. Eu te voiu asculta și te voiu înțelege. Glasul tău îmi sună plăcut la auz, ochii tăi îi simțesc în mine cu bunătate și, de vreme ce-ai venit de pe depărtate tărâmuri ca să mă găsești, înțeleg că rânduirea aceasta este a unei puteri mai mari decât a oamenilor.

Atunci Varlaam, deschizând gura plină de darul sfântului duh, a început a-i spune despre unul Dumnezeu și despre toate câte le-a săvârșit dintru începutul lumii. Despre păcatul lui Adam, despre strămoși și despre proroci. Apoi despre întruparea fiului lui Dumnezeu din Preacurata fecioară, despre patimile lui cele de bună voie și înviere, despre toate tainele credinței și sfintele învățături. Căci Varlaam pustnicul era prea înțelept și iscusit în sfânta Scriptură. Și ce spunea, întărea cu pilde și asemănări frumoase. Și dulce sfătuindu-l, i-a muiat ca ceara inima lui Iosaf.

Iar după ce i-a vorbit de bunătate și de milă, de sărăcia acestei vieți și de lumina vieții viitoare în veacuri nesfârșite, fiul împăratului s'a sculat din scaunul său, s'a apropiat și l-a îmbrățișat cu bucurie.

— O, prea cinstite între oameni, i-a zis; după cât văd aceasta este piatra cea fără de preț pe care nu vrai s'o arăți decât celor vrednici. Iată, cum au intrat în mine

www.dacoromanica.ro

cuvintele tale, inima mi s'a luminat și negura întru care zăceam s'a risipit. Mai învață-mă, căci știu că încă n'ai isprăvit.

— Mărite stăpâne, i-a răspuns pusnicul, îți voiu mai vorbi, căci sunt fericit că inima nu m'a înșelat și Dumnezeu mi-a binecuvântat fapta. Ți-am spus despre viața îmbunătățită, despre moartea cea bună și cea rea, despre învierea cea de obște în veșnicie, despre răsplata drepților și muncile păcătoșilor. Aș vrea să-ți mai adaug, stăpâne, despre deșertăciunea și nestatornicia lumii aceștia. Zis-am râsului: ești nebun, și bucuriei: ce folosești? Căci toate sunt deșertăciune și vânare de vânt câte sunt subt soare. Și ce folos are omul din toată truda sa pe pământ? Ce duce omul vieții celei veșnice, dacă s'a îmbuibat de cele trupești, și cele ale sufletului le-a lăsat uitate? Și să știi, o mărite, că suntem unii oameni care primind cu aprindere și înfrângere învățătura Mântuitorului, am hotărît a lepăda de la noi cele ale lumii și ale trupului, spre a ne putea rădica cu sufletul către cel care a răscumpărat, jertfindu-se, păcatul lumii. Trăgându-ne din cetăți și dintre oameni, trăim întru lepădare de sine și curăție, pregătindu-ne pentru viața cea din veacurile fără de sfârșit. Dintru asemenea pusnici și disprețuitori ai celor lumești am venit eu către tine.

Și așa fel a urmat a vorbi înțeleptul Varlaam, iar Iosaf se lega de el cu o prietinie tot mai mare și cuvintele cele bune le primea ca pe niște mărgăritare în visteria inimii sale. Așa iubire a crescut în el pentru învățător, încât dorea să nu se mai despartă de dânsul. Și întreba despre viața pusnicească, de hrană și îmbrăcăminte:

— Ce fel este hrana ta și a celor ca tine, învățătorule? De unde aveți haine și cum vă îmbrăcați?

www.dacoromanica.ro

Iar Varlaam a răspuns:

— Hrana o găsim în rodurile copacilor și în verdețurile ce cresc în pustie. Dacă cineva dintre credincioșii ne aduce puțină pâne, noi o primim ca pe un dar al lui Dumnezeu. Iar hainele noastre sunt sărace, din piei și păr de oaie și capră, și vara și iarna tot de un fel. Acum am pe mine un straiu de împrumut, ca să pot pătrunde aici; dar haina singurătății mele n'am lepădat-o, căci n'o părăsesc niciodată.

Și Iosaf mirându-se, a rugat pe Varlaam să-i arăte veștmintele de schivnic. Atunci Varlaam, desbrăcând haina împrumutată, a arătat tânărului trupu-i uscat și înnegrit de arșița soarelui, numai piele și oase, și îmbrăcămintea aspră de păr.

La o asemenea vedere Iosaf s'a înspăimântat ș'a început a plânge. Și înțelegând că înfrângerea cărnii duce înspre o cale înfloritâ, suspina și ruga pe bătrân să-l ia și pe el împreună cu sine la viața aceea pusnicească.

— O fiule, i-a răspuns Varlaam, nu pofti aceasta acum, ca să nu vie asupra fraților noștri răutăți și asupriri din partea tatălui tău; ci primește botezul și rămâi aici; iar eu mă voiu duce singur. Și, când va voi Domnul, vei veni tu la mine ca să viețuim împreună și'n veacul acesta și'n acel ce va să vie.

— Dacă astfel este voia Domnului Dumnezeu, așa să fie, a răspuns Iosaf lăcrămând. Să-mi dai sfântul botez și să primești dela mine mult aur să duci fraților tăi ce sunt în pustie ca să le fie de hrană și îmbrăcăminte.

— Nu, fiule, cei săraci nu pot da nimica celor bogați. Tu fiind deci sărac, n'ai ce ne da nouă; pentrucă cel mai

www.dacoromanica.ro

sărac dintre noi este cu mult mai bogat decât tine și de cât toți împărații. Iar când, peste puțină vreme, vei fi și tu bogat ca noi, vei fi scump și nedarnic. Iar aurul tău este ca un șarpe al păcatului pe care noi l-am călcat în picioare.

Astfel a fost învățătura acelei zile. Și de a doua zi Varlaam a început să pregătească pe fiul împăratului pentru sfântul botez.

Luând rând cu rând toate scripturile și rânduelile sfintei și dreptei biserici a lui Hristos, l-a învățat cu deamănuntul despre Tatăl, Fiul și Sfântul Duh, despre sfânta fecioară, despre petrecerea Domnului Iisus pe acest pământ, despre judecata cea din veacurile viitoare și despre toate. Și după ce l-a întărit deplin întru adevăr, l-a curățit botezându-l într'un havuz de apă limpede, dintr'un loc tainic al grădinii, unde pluteau lebede albe subt cununi de trandafiri acățători. Intorcându-se în cămările lui Iosaf, bătrânul a săvârșit dumnezeiasca leturghie și l-a împărtășit cu prea curatele și de viață făcătoarele taine; și s'au bucurat cu duhul amândoi, dând Domnului slavă.

Deci pusnicul învățându-l pe Iosaf cum se cuvine a vieții după botez, s'a dus către gazda sa. Atunci, maimarele peste păzitorii ostrovului, Zardan, a îndrăznit a cere intrare la fiul împărătesc, și îngenunchind, a așteptat învoire să vorbească. L-a întrebat cu blândețe Iosaf:

— Spune-mi, Zardane, ce dorință ai?

— Prea luminate stăpâne, a răspuns căpetenia slujitorilor, îndură-te a-mi îngădui să-ți spun că dela o vreme mă simt cuprins de mare neliniște și frică, căci și eu și oamenii de subt mâna mea am băgat de samă că intră prea des în ostrov un bătrân negustător pe care nu-l cunosc.

www.dacoromanica.ro

— Să știi, Zardane, a răspuns tânărul, că acel negustător intră din porunca celui cu care vorbești.

— Da, Prea-Slăvite, însă fără știrea mea și călcându-se poruncile marelui împărat. Întâmplându-se aceasta, mă simt în mare neliniște, căci sabia primejdiei stă deasupra grumazului meu.

— Să nu te înfricoșezi, Zardane, a zis prințul, căci ești lângă mine.

— O slăvite stăpâne, știu că bunătatea ta este nemărginită; mânia împăratului însă este ca trăsnetul.

Iosaf a privit la el zâmbind, apoi cugetând puțin i-a poruncit astfel:

— Mâne, când va veni acel negustător bătrân, tu să stai în dosul perdelei de colc și să-l asculți ce vorbește. Și vei fi încredințat că n'ai a te teme de nimic.

A-doua-zi, Zardan s'a așezat în dosul perdelei, după cum i se poruncise, și-avea în el nădejdea că grija care-l chinuise era fără temeiu. Ascultând însă cuvintele lui Varlaam s'a înfricoșat iarăș de moarte și după ce-a plecat pusnicul, ieșind din ascunzătoare și îngenunchind, se tânguia cu lacrimi.

— Ai auzit, Zardane, l-a întrebat Iosaf, cuvintele și învățăturile mincinoase pe care le rostea înaintea mea acel negustător bătrân?

— Vai, milostive stăpâne, a strigat slujitorul, nu mă ispiti, căci am înțeles că trebuie să mă pregătesc de moarte. Văd că bătrânul acela este creștin și învățăturile lui au câștigat inima ta. Văd că prigoana pe care a rădicat-o împăratul împotriva credinței aceștia n'a folosit nimica, de vreme ce unul din slujitorii ei a izbutit a pătrunde în taina acestui ostrov. Eu mă plec și mă închin unei voințe mai

www.dacoromanica.ro

presus de noi, dar neputând căuta spre viața aspră și ostenitoare de care vorbea bătrânul acela, îmi simt inima tremurând de mânia împărătească ce m'așteaptă. Ce voiu răspunde eu stăpânului că am lăsat pe bătrânul acela să intre la tine?

I-a răspuns tânărul:

— Eu, pentru dragostea ta cea mare ce ai pentru mine și pentru credința slujbei tale, am vrut să te răsplătesc, făcându-te s'asculți învățăturile bătrânului aceluia. Am socotit că vei cunoaște astfel pe Dumnezeu.cel adevărat și vei urma alăturea de mine învățătura cea bună. Dar văd că sufletul tău e piatră și te întorci de către adevăr. Te las în întunericul tău, însă te rog să nu spui nimica tatălui meu până ce va veni vremea, căci nu vei face altceva decât să-i aduci cumplită supărare.

Chiar a-doua-zi, Varlaam pusnicul venind din ostrov a vorbit lui Iosaf despre plecarea sa. Iar fiul împăratului s'a întristat și ochii i s'au umplut de lacrimi.

— Învățătorule, ce mă voiu face fără tine? a suspinat el.

Iar pusnicul luându-i o mână între palmele sale aspre l-a mângâiat întărindu-l în credință și prorocindu-i astfel:

— Nu trebuie să plângi, ci s'aștepți rânduiala lui Dumnezeu. Să știi că nu după multă vreme ne vom întâlni iarăș și ne vom uni pentru totdeauna.

Iar Iosaf cugetând și temându-se ca Zardan să nu descopere ceva împăratului, s'a îndueplecat oftând.

— Părintele meu, a zis el, de vreme ce hotărăști ca eu să rămân într-această deșertăciune, iar tu să te duci la locul odihnei tale duhovnicești, nu îndrăsnesc a te mai opri. Mergi subt paza lui Dumnezeu și nu mă uita în ru-

www.dacoromanica.ro

găciunile tale, ca să putem ajunge ceasul când vom fi totdeauna împreună. Iar spre aducere aminte de învățăturile cele bune și de viața ta spre care râvnesc, te rog ai dragoste de-mi lasă mantia ta cea ruptă și aspră.

Indeplinindu-i rugămintea, Varlaam a lăsat lui Iosaf rassa pe care o purta pe dedesupt. Ingenunchind și rugându-se, l-a încredințat apoi lui Dumnezeu. S'a rădicat, l-a sărutat și i-a zis:

— Fiule al părintelui ceresc, pace ție și mântuire veșnică.

Și după asta a ieșit din palat și s'a dus drum lung spre depărtata pustie.

*

In urma lui, fericitul Iosaf a început a se sârgui spre rugăciune și viață aspră, lucru pe care îl priveau cu mare uimire slujitorii. Ci numai Iamun și Zardan cunoșteau taina. Și acesta din urmă înfricoșându-se și neștiind ce hotărîre să ia, s'a prefăcut dintr'odată bolnav în locuința sa. Primind împăratul veste despre boala slujitorului său, a trimes la dânsul pe doftorul cel mai iscusit ca să-l tămăduiască. Iar doftorul luând sama bine asupra suferinței, s'a întors la împărat, zicând:

— Mărite stăpâne, eu n'am putut afla la omul acela nici o boală, decât numai o supărare cu care rănindu-și sufletul, acuma bolește.

— Ce poate să fie? s'a mirat Avenir. Nu cumva fiul meu s'a mâniat asupra lui Zardan? Asta trebuie să fie, căci spui că dintr'o mare mâhnire i se trage suferința.

— Se poate, măria ta, a răspuns doftorul.

— Atunci cată să mă duc eu însu-mi să-l văd, căci puține slugi cu credință ca acesta, am.

www.dacoromanica.ro

Slujitorii din preajma împăratului au auzit aceste cuvinte și îndată ele au ajuns și la urechile lui Zardan. Deci pe loc s'a sculat din pat și s'a grăbit a veni el singur la împăratul. Și intrând la stăpânul său a căzut în genunchi bătând adâncă metanie și gemând:

— Slăvite stăpâne, am venit să-mi primesc pedeapsa, căci nu mai sunt vrednic de mila ta.

— Ce este, Zardane? a întrebat împăratul. Ce am a-ți ierta, căci te știu cu credință.

— Vai mie, slăvite stăpâne, nu-i vinovată inima mea, ci vinovați sunt ochii aceștia care n'au văzut destul de bine și urechile care n'au auzit strecurându-se șarpele. Căci iată, cu toată paza noastră de zi și de noapte, un străin înșelător a intrat în ostrov și a vorbit măritului tău fiu despre credința creștinească!

Împăratul a rămas așa de uimit la aceste vorbe, încât a stat fără glas și fără mișcare. Iar Zardan i-a povestit în grabă tot ce știa despre Varlaam, apoi s'a plecat sdrobit la picioarele împăratului.

Răcnetul de mânie al lui Avenir a fost ca al pardosului. Palatul întreg s'a cutremurat și Zardan și-a socotit viața sfârșită. Dar apoi dela mânia cea cumplită împăratul a trecut la mare mâhnire, s'a lăsat în scaunul lui și a poruncit slujitorilor care-l înconjurau să-i aducă numaidecât pe Arahie, cel mai mare și de credință dintre boierii lui.

— Duceți-vă și mă lăsați, a zis el, și a rămas singur întru întristarea sa.

Iar Arahie, pătrunzând la dânsul și aflând toate cele întâmplate, a cugetat o vreme, apoi a început a mângâia pe bătrânul stăpânitor.

— Fii fără supărare, o împărate, i-a zis el, căci nu

www.dacoromanica.ro

mi se pare greu a întoarce pe fiul tău dela credința creștinilor.

Trebuie numai să prindem pe Varlaam. Iar de nu-l vom afla, apoi știu eu pe un alt bătrân, de credința noastră, cu numele Nahor, carele viețuiește în pustie și se îndeletnicește cu cetirea în stele. Îl cunosc prea bine, căci întru această știință a fost învățătorul meu. Și lucru de mirare este că samănă prea bine cu acel Varlaam, pe care de asemenea-l cunosc, căci l-am văzut odinioară. M'am gândit stăpâne, să chem pe Nahor din pustie. Îi vom porunci să se prefacă că este Varlaam și ne vom întreba cu dânsul din credință, față fiind și fiul tău. Iar el va arăta învățătura creștinească minciunoasă lăsându-se a fi biruit,— așa încât copilul tău împărătesc se va întoarce iarăși la dumnezeii noștri.

Împăratului, părându-i-se bun sfatul lui Arahie, i s'a domolit supărarea.

— Sfatul tău, o credinciosule sfetnic,—spuse Avenir— îl găsesc prea bun. Deci ia subt mâna ta ostași cât de mulți și, răscolind împărăția, caută întâi pe Varlaam.

Făcând întocmai după această poruncă, Arahie a luat oșteni mulți, a încălicat și a pornit cu ei întru căutarea pusnicului. Fără zăbavă și fără trudă au cutreerat multe părți ale împărăției străbătând toate căile, până ce au ajuns la pustia Sinaridului. Acolo au pătruns în locuri fără drumuri, în munți și prăpăstii, pe unde se rătăceau numai pașii fiarelor sălbatice. Pe urma fiare or, răsbătuseră în singurătăți și oameni ai lui Dumnezeu, câțiva pusnici care locuiau acolo subt un munte, la marginea pădurilor.

Arahie a ajuns până la ei și i-a prins. Poruncind oștenilor să-i aducă pe toți înaintea sa, a văzut între acei

www.dacoromanica.ro

singuratici pe unul care părea între ei mai mare și care ducea un sac de păr plin de oasele sfinților părinți adormiți. Purta această sarcină în toate ceasurile zilelor lui, pentru ca totdeauna să-și aducă aminte de moarte. L-a întrebat Arahie:

— Unde este înșelătorul, care a amăgit pe fiul împăratelui?

Iar cel ce purta sacul de păr a răspuns:

— Nu-i la noi, căci puterea lui Hristos îl alungă dintre credincioșii cei drepți; ci între voi își are petrecerea sa.

— Îl știi? a întrebat Arahie. Spune-mi cine este?

— Îl știu, a răspuns pustnicul și-ți voiu spune. Înșelătorul acela este diavolul; locuește între voi, iară voi faceți cele plăcute lui.

Arahie s'a stăpânit la aceste vorbe ș'a cercetat și mai departe cu întrebările:

— Eu, bătrânule, vreau să aflu de Varlaam și despre el te întreb.

— Dacă vrei să știi de Varlaam, a grăit pustnicul, atunci trebuia să întrebi de cel care a întors de la înșelăciune pe fiul împăratului. Acela într'adevăr este fratele nostru și împreună părtaș al vieții noastre monahicești. Acuma însă de multe zile nu mai este cu noi și nu l-am văzut.

— Arătați-mi atunci locuința lui, a cerut Arahie.

Pustnicul a răspuns:

— Cunoaștem chilia sa aici în pustie, însă nu-ți vom spune unde-i și nu ți-o vom arăta.

Umplându-se de mânie, sfetnicul împăratului a strigat

www.dacoromanica.ro

oștenilor să tragă săbiile; și intorcându-se spre pusnici, i-a îngrozit cu moartea.

Auzind ei de moarte li s'au luminat fețele și s'au bucurat. Iar Arahie cu cruntă mânie, a poruncit bătăi și pedepse cumplite, cerând cu glas mare să-i fie arătat Varlaam.

Pusnicii au îndurat loviturile și muncile în tăcere. Ostenind brațele oștenilor, sfetnicul împărătesc și-a văzut mânia neputincioasă și a hotărît să ducă la scaunul împărătesc pe cei prinși. I-a dus pe jos, prin arșiță și pulbere, cu multă suferință pentru ei; și starețul mergea înaintea tovarășilor săi ducând în spate povara de oase. Erau la număr șaptesprezece bătrâni și pe toți i-a înfățișat Arahie împăratului. Și la picioarele măririi lui i-a înșirat; și li s'au pus aceleași întrebări și li s'au făcut aceleași amenințări. Ci ei au stătut tari, lăudând pe Hristos Dumnezeu.

— O nefericiților, le-a zis in urmă Avenir încruntându-se, dacă voiți să vă păstrați viețile, arătați unde este tovarășul vostru, lepădați credința cea minciunoasă și veniți între noi.

— Nimic din acestea nu vom face, a cuvântat păstrătorul de moaște. Rămânem cu Hristos. Tu fii cu ticăloșia și minciuna ta.

Drept aceia împăratul a dat porunci și gelații au ieșit cu săbiile. Le-au tăiat mânile și picioarele. Apoi le-au smuls limbile și le-au scos ochii. Și astfel s'au sfârșit toți șaptesprezece, fără murmur.

*

In urma acestei jertfiri, Arahie a primit poruncă dela împărat să caute în graba cea mai mare pe Nahor vrăji-

www.dacoromanica.ro

torul. Deci sfetnitul pornind în taină călare, la vreme de noapte, a intrat în pustie ș'a ajuns într'o mare singurătate la adăpostul știut de el. A găsit pe cetitorul de stele și i-a împărtășit rugămintea sa și porunca marelui împărat, povestindu-i în amănunt tot ce trebuia. Și având cuvântul și supunerea lui Nahor, s'a întors până la ziuă în cetate, ș'a trâmbițat iar veste că merge să caute pe Varlaam înșelătorul, chemând ostașii de care avea nevoie.

A pornit cu mare svoană și petrecere de lume ș'au umblat pe drumuri încâlcite, prin locuri ferite de oameni. Și iată că într'o singurătate, dintr'o margine de dumbravă, lângă un pârău, s'a arătat un bătrân cuvios, cu înfățișarea de sihastru.

Când a văzut în depărtare oștenii, s'a tras îndărăt de lângă apă, prefecându-se că se ascunde în pădure; dar oștenii zărindu-l, au înălțat mari strigăte și au pornit în goană caii împotriva lui. Au înconjurat dumbrava, au bătut desișurile și l-au prins. L-au adus și l-au înfățișat lui Arahie.

— Cine ești tu? a întrebat sfetnicul împărătesc.

— Numele meu este Varlaam, a răspuns cel prins, și locuesc de câtăva vreme cu pace lângă dumbrava asta.

Când au auzit aceste cuvinte, toți oștenii s'au bucurat foarte. Și mai mult decât ei părea vesel Arahie. Deci trimețând un sol înainte, cu veste, l-au pornit pe cel prins cătră scaunul împărăției.

Când au ajuns la cetate, îi aștepta popor mult, care se îmbulzea să vadă pe cel ce abătuse la creștinătate pe feciorul împăratului. Și prin larmă și strigăte felurite, prin îmbulzeală de mult norod, au străbătut Arahie și oștenii ducând pe acel Varlaam în fața împăratului.

Vestea, cașicum ar fi fost dusă de vânt, repede a

www.dacoromanica.ro

ajuns și'n ostrovul Lebedelor, la palatul lui Iosaf. Iamun o primi ș'o duse stăpânului său. In cel dintâi ceas o mare întristare a cuprins sufletul tânărului. Dar apoi, căzând în lungă rugăciune în chilia lui, și venind dela Dumnezeu pace sufletului său, s'a arătat celor din juru-i cu obraz liniștit și senin.

In aceiași zi, a trecut către el, în ostrov, tatăl său, venind să-l vadă ce face și să afle cum a primit vestea prinderii lui Varlaam.

S'a mirat nevăzându-l tulburat, după cum s'aștepta.

— Fiul meu prea iubit, a grăit el, iată dumnezeii noștri au binevoit să deie în puterea mea pe acel înșelător care a tulburat liniștea zilelor tale și a pus atâta întristare în sufletul meu. Ai aflat că Varlaam a fost prins.

— Da, părintele meu, am aflat.

— Știu, copile, că asta nu te bucură. Zădarnice mi-au fost amenințările, după ce-ai căzut în rătăcire, zădarnice au fost suspinele și rugămințile mele. Ai pus împotriva părinților tăi o asprime pe care numai dragostea ce-o avem pentru tine o putea răbda. Mi se pare că astăzi mi-a venit gândul cel bun dela Dumnezeii cărora s'au închinat strămoșii. Să vedem dacă rătăcirea ta va mai stărui. Căci trebuie să pun pe acest Varlaam față în față cu înțelepții noștri într'o adunare mare, în care vor veni lângă dânsul și alți creștini, ca să se facă judecată de obște. Să vorbească Varlaam și creștinii lui, să vorbească și înțelepții noștri; și făcându-se întrebări pentru credință și răspunsuri, se va vedea de partea cui este adevărul.

Iosaf a tăcut o vreme, cugetând.

— Tată, zise el după aceea înălțând fruntea, de asta ai pus să caute pe Varlaam, învățătorul meu?

www.dacoromanica.ro

— Da, fiule, n'am putut avea odihnă până nu l-au prins ostașii mei.

— Cu toate acestea, mai înainte l-au căutat multă vreme fără să-l găsească. Iar acuma cum se face că l-au găsit așa de curând?

— Așa a fost voința dumnezeilor noștri, a răspuns cu oarecare tulburare împăratul. Iar tu să știi că nu va pătimi nimica. Și fără nici-o stricare vor putea veni la sobor și toți ceilalți creștini care vor auzi glasul vestitorilor mei. Dacă va birui învățătura lui Varlaam, atunci va fi după dorința ta ș'a lui. Iar dacă Varlaam va fi biruit, apoi datori veți fi a vă supune cu toții, desăvârșit poruncii mele».

Iar fericitul Iosaf a răspuns:

— Fie voia Domnului; să se facă, părintele meu, precum ai poruncit. Dumnezeu cel adevărat ne va scoate pe drum drept la liman bun.

Rămânând astfel înțelegerea, a ieșit dela împărăție poruncă tuturor slujitorilor idolești și creștinilor, prin cărți, propovăduitori și soli în toate cetățile și satele, să se adune la un loc cei ce sunt de credință creștinească. Netemându-se de nici o asuprire, să vie cu toții în sobor la scaunul împărătesc pentru cercetarea credinței celei adevărate; și, stând lângă învățătorul lor Varlaam, să se întrebe cu popii și cu vrăjitorii. Deasemenea a chemat și pe înțelepții popi persienești, haldei și indieni, care se aflau în toată stăpânirea sa, cum și pe fermecători și pe vrăjitori, ca să biruiască numaidecât pe creștini.

Deci s'a strâns în cetatea împăratului mulțime mare dintre cei cu necurate credințe, înțelepți în răutate și iscusiți întru nedreptate, — care se păreau a fi cuminți, însă

www.dacoromanica.ro

erau nebuni. Iar dintre creștinii cei prigoniți și risipiți prin munți și pustietăți s'au adunat foarte puțini: și între dânșii unul singur părea mai ager în dumnezeiasca scriptură, iar numele lui era Varahic. Numai acesta a venit întru sprijinul mincinosului Varlaam. Și Varahie nu știa că va sta lângă Nahor vrăjitorul.

In ziua hotărîtă, împăratul s'a arătat în sobor întru toată strălucirea, șezând pe scaun înalt. Și a poruncit și fiului său să steie alăturea de dânsul. Iar fiul cinstind pe părintele său, n'a vrut să șadă sus, ci s'a așezat jos, la picioarele împăratului.

Inaintea tronului stăteau toți meșterii cei păgânești, adus fiind și acela pe care îl numeau Varlaam. Și rădicându-se împăratul, a zis ca s'audă toată mulțimea ce era adunată acolo:

— O voi dascăli și învățători ai credințelor vechi, iată vă stă înainte mare nevoință. Din două una vi se pregătește: ori biruiți pe Varlaam și pe creștinii lui și vă învredniciți de cinste dela noi, ori veți fi biruiți și veți primi rușine și cumplită pedeapsă. Să știți că de va fi el biruitor, pe toți vă voiu pierde și trupurile voastre le voiu da spre mâncare hiarelor și păsărilor, iar copiii voștri în veșnică robie vor cădea. Asta va fi de nu veți birui pe creștini.

Impăratul Avenir s'a așezat în tronul său; și s'a rădicat fiul său Iosaf, grăind astfel:

— Judecata măriei-tale nu poate fi decât dreaptă, o împărate! Ai vorbit învățătorilor tăi; se cuvine să vorbesc și eu dascălului meu.

Și întorcându-se către Nahor, a zis:

— O Varlaame, știi prea bine în ce fel de slavă și

www.dacoromanica.ro

mulțămire m'ai aflat. Și învățăturile tale m'au înduplecat să mă depărtez de dumnezeii părintești și de lege, spre a sluji unui Dumnezeu necunoscut, întărâtând pe părintele și stăpânul meu. Deci iată, înaintea ta ai cumpănă mare. Căci din două una: ori birui războiul ce-ți stă înainte și vei arăta adevărul învățăturii tale, preamărindu-te ca un propovăduitor al luminii,—și atunci eu voiu rămâne al tău slujind lui Hristos până la răsuflarea cea de pe urmă; ori vei fi biruit și te vei face mijlocitor al rușinii mele, și-atunci izbândind eu însumi defăimarea întru care mă cufunzi, voiu sta cu picioarele mele pe pieptul tău și cu mânile îți voiu rupe limba și inima, svârlindu-le cânilor, împreună cu ce va mai rămânea din trupul tău, pentru ca prin tine să se învețe toți a nu mai înșela pe fiii împăraților.

Auzind Nahor cuvintele acestea, cumplit s'a spăimântat, văzându-se în groapa pe care singur și-o săpase. De va întărâta pe fiul împăratului, moartea îl așteaptă la sfârșitul zilei și nimic nu-l poate scăpa. Vedea aceasta în sunetul glasului și'n privirea lui Iosaf; și s'a cutremurat cașicum l-ar fi lovit voința lui Dumnezeu. Deci se hotărî într'aceiași clipă să apere credința creștinească. Apoi începându-se între popi și'ntre creștini să se puie cuvinte de întrebare, Nahor și-a deschis gura și a început a vorbi cu neașteptată putere. Precum de demult prorocul chemat de craiul Valac să blesteme pe Israiliteni, el în loc să-i blesteme i-a binecuvântat, tot așa și Nahor, grăind ca dela duhul sfânt, a ținut cuvânt de dimineață până'n sară pentru credința adevărată. Căci darul lui Dumnezeu știe a lucra câteodată și'ntru vasele cele necurate, pentru mărirea sa cea sfântă. Deci cu atâta înțelepciune mustra Nahor deșertăciunea și minciuna păgânească, încât nimenea

www.dacoromanica.ro

nu i se putea împotrivi. Cu mult mai pe larg și prea frumos scrie despre această vorbire a lui Nahor cu popii idolilor, sfântul Damaschin în istoria sa despre fericiții Varlaam și Iosaf. Așa încât toți meșterii, filosofii, popii și vrăjitorii erau rușinați și mâhniți și gurile lor stăteau mute; ci fiul împăratului zâmbea bucurându-se cu duhul și slăvind pe Dumnezeu că-l făcuse pe Nahor din prigonitor, învățător și propovăduitor al adevărului.

Iar împăratul se sfătuia supărat cu sfetnicul său Arahie, minunându-se amândoi de neașteptata schimbare a vrăjitorului; și iuțindu-se cu mare mânie, Avenir strigă:

— Ne-a făcut nevrednicul acesta atâta rușine, încât ar trebui sdrobit împreună cu toți creștinii ce se află cu el.

— S'ar putea, o împărate, să faci una ca asta? a întâmp'nat Arahie.

— Ai dreptate, bunule sfetnic, a suspinat Avenir; nu se poate să-mi calc cuvântul împărătesc. Căci am poruncit tuturora să vie fără temere la adunare, și deci pentru apărarea credinței lor pe nici unul nu-l pot asupri.

Sfătuindu-se astfel cu Arahie, împăratul a hotărît să se risipească soborul și să se adune a-doua-zi din nou la întrebare. Iar Iosaf apropiindu-se de tatăl său, i-a vorbit întru acest chip:

— Precum la început ai rânduit, o împărate, să se facă judecată dreaptă, așa și la sfârșit pune înainte dreptatea. Din două fă una: ori învoește pe dascălul meu să petreacă în această noapte împreună cu mine, spre a ne pregăti pentru întrebarea de mâne, luând și Măria Ta pe filosofi la tine; ori lasă-mi mie, pe tovarășii tăi și ia la tine pe învățătorul meu. Căci dacă vor rămânea în puterea ta amândouă părțile, apoi învățătorul meu va petrece în supărare și frică,

www.dacoromanica.ro

iar ai tăi întru odihnă și liniște. Și mâne lupta nu va fi dreaptă, ceeace mi se pare a fi călcare de făgăduință.

Impăratul cugetă în sine că fiul său are dreptate, și primind la el pe jertfitorii săi, i-a lăsat pe Nahor, nădăjduind încă într'ascuns, că în cursul nopții vrăjitorul își va împlini totuș legământul și făgăduința.

Deci fericitul Iosaf luând pe Nahor, l-a dus la ostrovul său împreună cu Varahie și cu alți creștini. Și dădea laudă lui Dumnezeu, mântuitorul.

Intrând în cămările sale din palat, fiul împăratului s'a întors către Nahor și i-a vorbit zâmbind:

— Socotești tu oare că nu știu cine ești? Dumnezeu a binevoit să-mi descopere că nu ești Varlaam și tot el ți-a arătat calea cea bună spre adevărata credință. Bine-ai făcut mustrând înșelăciunea idolească. Crede deci în Dumnezeul cel drept al cărui nume l-ai binevestit.

La aceste cuvinte, Nahor a căzut în genunchi, umilindu-se. Pocăindu-se de toate răutățile sale cele dinainte, dorea în adevăr să se apropie de Domnul Dumnezeu.

— O prea slăvite, a strigat el, în mine s'a făcut lumină deplină. Deschide-mi calea mântuirii și dă-mi drumul să mă duc spre pusnicii ascunși în pustie, ca să primesc dela ei sfântul botez.

Urmând a-l învăța cu bune cuvinte, Iosaf i-a dat drumul și i-a hotărît însoțitor pe Varahie pusnicul; și chiar în aceiaș noapte Nahor a intrat în singurătate, căutându-și mântuirea în sfântul botez și petrecându-și în pocăință zilele.

A-doua-zi, aflând Avenir-împărat că Nahor nu mai este și că s'a dus spre creștini, a prăpădit și nădejdea cea din urmă. Și socotindu-și biruiți pe înțelepți și popii săi,

www.dacoromanica.ro

s'a întors cu mare mânie asupra lor și i-a necinstit cu dosădiri cumplite. Pe unii i-a pus la chinuri și bătăi, altora le-a înnegrit fețele cu funingine, izgonindu-i dela scaunul său; și din acel ceas nu mai cinstea pe popi nici nu mai aducea jertfă idolilor. Fiind în mare nedumerire și clătindu-se cu gândul pentru adevărul credinței vechi, stătea în cumpănă ca 'ntre două nopți.

Popii idolilor, văzându-se astfel batjocoriți și cu puterea pierdută și temându-se de înălțarea creștinilor prin Iosaf, au făcut sfat mare și-au adus între ei pe un vrăjitor vestit, cu numele Teuda, ce petrecea în pustie. I-au spus aceluia toate întâmplările și toate năcazurile lor și cu lacrimi l-au rugat să le ajute ca să se râdice din umilință, ei și idolii lor.

Deci Teuda ascultându-le păsul, s'a sculat dintre ei și a mers cu îndrăsneală la palatul împărătesc. Auzind de numele lui, Avenir l-a primit pe dată, căci îl cunoștea și-l iubea pentru învățătura sa. Cu mare ușurință, vorbindu-i frumos și măestrit, vrăjitorul l-a întors pe împărat înspre credința cea veche, scoțându-l din îndoială și veselindu-i inima. Chiar în aceiaș zi Avenir a poruncit să se facă praznic mare dumnezeilor păgânești, jertfind alături de Teuda. Și întorcându-se spre palat i-a vorbit vrăjitorului astfel:

— O învățatule și iubite Teuda, venirea ta la mine a fost cu bucurie; ci totuși o mâhnire mare mă roade necontenit, căci fiul meu s'a înstreinat de credința veche și s'a făcut creștin, precum s'a prorocit la nașterea sa. Și nu știu ce să fac ca să-l întorc dela acea credință care-l învață să urască toate cele plăcute și bune ale lumii. In loc să se pregătească pentru slava împărătească, el cugetă

www.dacoromanica.ro

să se coboare pe sine la sărăcia și umilința blestemaților de pusnici. Ci n'ai putea tu, iubite Teuda, să mă sfătuești ce-ar trebui să fac ca să-l întorc la adevărul vieții?

— Mărite stăpâne, a răspuns vrăjitorul, află că și eu cuget la durerea asta a ta. Și cred că este un mijloc bun pe care l-am putea folosi. Socot, stăpâne, că ar trebui să scoatem din slujba fiului tău pe toți slujitorii, și'n locul lor să rânduim femei și fecioare tinere și frumoase. Atunci odată cu ele va veni asupra lui și duhul vieții. Și dacă va fi biruit de simțirea-i omenească, toate vor fi după voia ta și-ți vei câștiga îndărăt copilul.

Pe loc împăratul primind sfatul cu bucurie, a dat porunca să se facă schimbarea aceasta; și ieșind slujitorii bărbați din ostrov, au intrat în locul lor femei și fecioare, scump împodobite cu mătăsuri și juvaieruri, și mai ales cu frumusețe fără samăn. Iar între ele se afla o fecioară cu numele Mogra, care în limba indienească se cheamă Iasomie. Acea fecioară era fata unui împărat, robită și scoasă din țara sa și apoi dată lui Avenir ca un dar de mare preț. Sfătuită de Teuda și de tatăl lui Iosaf, copila aceasta a intrat în cămările tânărului cu gânduri viclene, având în ea pe diavolul.

A apărut lui Iosaf așa de frumoasă și atât de plină de înțelepciune, încât n'o putea privi și asculta fără tulburare. Ceasurile de sară mai ales, când începeau a juca în întunecime licuricii sburători și cântau dulce fântânile, i se părură deodată pline de un farmec pe care nu-l cunoștea. Fecioare mlădioase veneau în foișorul unde sta și începeau danțuri așa de line și ușoare încât parcă erau purtate de vălurile lor în aburirile vântului. Alte slujitoare duceau în preajma lui aromate cu prea plăcut miros,

www.dacoromanica.ro

ori îngenunchind îi înfățișau tablale cu băuturi răcoritoare, iar Mogra îi vorbea despre vremea copilăriei ei petrecută într'o împărăție depărtată.

Ascultând-o, Iosaf o vedea tânără și frumoasă și-i era jale pentru dânsa, că fiind fată de împărat era robită și lipsită de patria sa. Apoi cugeta cum ar putea-o întoarce de la închinarea idolească, făcând-o creștină. Astfel gândea feciorul împăratului, iar simțurile îi păreau netulburate.

— Cunoaște, o fecioară, pe Dumnezeul care petrece în veci, i-a zis el într'un rând după alte vorbe; cunoaște-l, ca să nu pieri în înșelăciune. Numai înțelegându-l vei fi fericită, făcându-te mireasa mirelui celui fără de moarte.

Mogra îl asculta, simțind în ea iubire pentru Iosaf.

— Sunt prea bucuroasă, stăpâne, a răspuns ea, că te îngrijești de mântuirea sufletului meu. Cred că idolii sunt înșelători, pentrucă tot ce-mi spui tu îmi place și mi-i drag să te ascult.

— Atunci învață legea cea nouă și adevărată, i-a zis Iosaf, și fă-te creștină.

— Mă lepăd de idoli și fac tot ce voești, a zis fecioara, dar mai înainte îndeplinește-mi și tu o dorință a mea.

— Ce dorință?

— O stăpâne, șopti Mogra, dorința mea cetește-o în ochii mei, ascult-o în șoapta izvoarelor ș'a serii, simțește-o în mireazma florilor. Tinerețele noastre sunt făcute să se 'nțeleagă și ceeace doresc eu nu poate să nu fie plăcut lui Dumnezeu.

Iosaf a privit cu mirare la Mogra și deodată a simțit în el demonul desfrânării. Ci stăpânindu-se, cu durere i-a răspuns fetei liniștit:

www.dacoromanica.ro

— Cum ai îndrăznit tu, Mogra, să-mi faci mie o mărturisire ca asta? Tu știi că eu mi-am închinat viața lui Dumnezeu cel drept, jertfindu-i tinerețea mea. Vreau să trăesc în lume curat.

— Stăpâne, a răspuns fecioara, tu care ești așa de plin de înțelepciune nu se poate să nu știi că dragostea omenească și însoțirea nu sunt oprite în cărțile creștinești. Căci și eu am cetit multe cărți și de multe ori am vorbit cu creștinii. Și oare nu este scris în acele cărți că cinstită este nunta între toate? Și n'au cunoscut nunta patriarhii cei de demult și prorocii și dreptții, precum învață scripturile voastre? Au doară Petru n'a avut femeie, cum arată cărțile? Și n'a fost acest Petru verhovnic al apostolilor? Cine te-a învățat, stăpâne, a numi nunta necurată? Cuvintele tale rănesc adânc dragostea mea.

Fericitul Iosaf a răspuns cu tulburare:

— Așa sunt toate în sfânta scriptură, precum spui. Slobod este fiecare să se căsătorească dacă voește, — afară însă de cei care au făgăduit să-și păzească fecioria pentru Hristos. Iar eu, decând am primit sfântul botez, m'am juruit să mă duc fără prihană înaintea lui. Deci cum aș putea îndrăzni să calc jurământul pe care l-am făcut lui Dumnezeu?

Mogra s'a plecat la picioarele sale, suspinând și mărturisindu-și dragostea:

— Au cum poți tu, stăpâne, să disprețuești tinerețele noastre și frumusețea acestei vieți? Eu, pentru iubirea mea, sunt gata să-ți jertfesc totul. Însă fii al meu o clipă, ca să putem răscumpăra o veșnicie de așteptări și înfrânări. Ci Dumnezeu nu poate să nu ierte, căci bunătatea lui este nesfârșită. Și scrie în cărțile tale că se face mare

www.dacoromanica.ro

bucurie în cer pentru un păcătos care se pocăește. Așa încât pentru clipa aceasta de fericire, Dumnezeu cel bun ne va ierta și pocăința noastră îi va fi cu atât mai plăcută. Cu chipu-acesta vei putea să mă mântui și să mă faci creștină.

Acestea zicându-le ea, sufletul fericitului a început a se clătina cu felurite feluri de gânduri, și-i slăbeau voia și înțelegerea. Iar demonul se bucura în preajma lor, în umbră. Și'n dumbrăvile ostrovului cântau cu glasuri tinere fecioare. Iar Mogra era atât de frumoasă și de supusă și se ruga cu atâta dragoste, încât fiul împăratului, simțindu-se cuprins ca de-o flacără, se socotea pierdut. Lovindu-se în piept și oftând din adâncul inimii către Dumnezeu, degrabă s'a retras în chilioara lui și acolo, în rugăciune, vărsând izvor de lacrimi, striga spre cel care singur îl putea mântui de vifor:

— Spre tine, Doamne, nădăjduesc, ca să nu râdă de mine vrăjmașul cel negru.

Rugându-se astfel și făcând multe mătănii, a stat până la târzie vreme subt ocrotirea lui Dumnezeu. Apoi adormind puțin, deodată s'a văzut răpit de câțiva bărbați străini, care, trecându-l prin niște locuri minunate, l-au dus la o câmpie întinsă, înfrumusețată cu flori roșii, cu dulce mireazmă. Privind în juru-i, a văzut livezi cu roade străine; iar frunzele pomilor fremătau vesel la un vânt subțire și lin. Subt arcurile livezii erau scaune de aur curat, înfrumusețate cu pietre scumpe și mărgăritare de mult preț, și raze mari ieșeau dintr'însele. Se vedeau și paturi de aur așternute cu covoare în diferite colori. Iar prin preajmă curgea o apă limpede, veselind vederea și blând murmurând. Deci prin acel loc minunat purtându-l bărbații în-

www.dacoromanica.ro

fricoșați, l-au dus până'ntr'o cetate ce strălucea cu lumină negrăită, având zidurile de aur și de pietre de preț pe care nu le-a văzut nimeni niciodinioară; iar stâlpii și porțile erau din câte-un singur rubin. Din înălțime strălucea o lumină mare cu raze umplând ulițele cetății: și ostași înaripați, cu chipuri tinere, se plimbau glăsuind cântări prea dulci pe care niciodată nu le-a auzit urechea omenească. Părea a zice un glas:

«Iată odihna drepților, iată veselia celor ce-au plăcut Domnului în viața lor».

Iar bărbații înfricoșați scoțându-l din cetatea aceea și vrând să-l ducă înapoi, el s'a rugat cu durere:

«Nu mă lipsiți, vă rog, de această nespusă bucurie, ci îngăduiți-mă să petrec într'un colț al acestei cetăți».

Iar ei au zis:

«Nu se poate acuma; vei intra însă aici mai târziu prin multe osteneli și sudori; pentru că cei ce sufăr moștenesc împărăția cerului».

Acestea zicând, l-au trecut prin câmpia cu livezile și l-au dus pe-un tărâm întunecat, în negură și într'o jalnică larmă de tânguiri. Acolo, subt un munte, ardea un cuptor, și duhurile răzbunării stăteau înprejurul flăcărilor. Iar dincolo de foc se vedeau felurite jivine necurate, șerpi și viermi foșgăind în trupuri putrede. Și în flăcări izbucneau din când în când țipete de chin și se sbuciumau umbre. I s'a părut că-i sună un glas în ureche:

«Iată locul păcătoșilor și munca celor care s'au întinat cu faptele rușinii».

Bărbații înfricoșați l-au scos și de-acolo, și deodată Iosaf s'a trezit singur pe lespedea goală. Era înspăimântat de moarte și lacrimile din ochi îi curgeau pârău. Și toată

www.dacoromanica.ro

frumusețea Mogrei, ca și a celorlalte femei și fecioare, i s'a părut mai înjosită decât tina și gunoiul și deșertăciune într'ale lumii deșertăciuni. Sta șdrobit în locul său, și sufletul îi era cu totul cuprins de minunata și slăvita vedenie a visului și adânc tulburat de negura și spaima de pe tărâmul chinurilor.

Cum a răsărit soarele, a ajuns la Avenir împăratul veste cum că fiul său prea iubit e bolnav. Și împăratul grăbind, chiar atunci a venit la ostrov și a intrat în chilia lui Iosaf având ochii în lacrimi. L-a găsit trudit și alb la chip în așternutul său. Și așezându-se la căpătăiul lui și luându-i cu blândețe mâna dreaptă întru ale sale, a întrebat:

— Ce s'a întâmplat, fiul meu prea iubit?

Iar tânărul întorcând spre părintele său ochii, plini încă de vedenia nopții, i-a spus toate. Și a adăugit:

— O, bunul meu părinte, pentru ce ai gătit curse picioarelor mele vrând să-mi vânezi sufletul și să-l arunci pierzării? Căci de n'ar fi veghiat asupră-mi Dumnezeu al îndurării, aș fi căzut în prăpastia cea veșnică. Am adormit tulburat și ochii mei au văzut minune. Iar acuma, tată, de vreme ce ți-ai astupat urechile pentru toate cele bune pe care eu le-am auzit și le-am primit; de vreme ce nu vrei a cunoaște adevărul, lasă-mă pe mine măcar să umblu pe calea cea dreaptă...

Împăratul asculta pe fiul său cu mare întristare.

— Calea aceasta o iubesc, a vorbit iar Iosaf. Părăsind aici totul, doresc să ajung în locul unde petrece Varlaam, și împreună cu dânsul să-mi săvârșesc cealaltă parte a vieții mele. Ci, dacă porunca ta mă va opri aici

www.dacoromanica.ro

cu sila, atunci mult nu va trece şi-mi vei privi trupul mort, căci sufletu-mi va grăbi să plece unde doresc.

Avenir a stat o vreme pe gânduri, împovărat de mâhnire. Apoi a zis:

— Lasă-mă, fiul meu, să mai cuget şi fii liniştit aşteptând hotărîrea mea.

Sărutându-l a ieşit şi s'a dus în cetate. Şi chemând la palat pe Teuda, la mustrat amar pentru toată zădărnicia sfaturilor lui. Şi se mira împăratul zicând:

— Oare atât de neputincioşi sunteţi voi, ticăloşilor, incât nici pe un tânăr ca acesta nu-l puteţi birui?

Teuda şi cu soţii săi, popii, au plecat capetele, neîndrăznind dintru'ntâi a mărturisi că nimica nu poate birui puterea învăţăturii lui Hristos. Iar împăratul luându-l pe filosof cu el, l-a dus în ostrovul Lebedelor, în chilia fiului său, şi a stat faţă ascultând vorbele şi sfaturile pe care el le socotea înţelepte; însă toate ce le spunea Teuda lui Iosaf erau asemenea vântului ce bate în piatră.

Şi dintr'o dată, rădicându-se din patul său, tânărul a început a vorbi despre credinţă şi despre Hristos. Şi aşa a vorbit el pentru curăţia sufletului şi pentru lepădarea de sine, pentru ticăloşia oamenilor şi izbăvirea în singurătate, încât glasul lui Teuda a rămas mut şi sufletul său a fost pătruns de mare cutremur.

— O, împărate, a strigat el abia venindu-şi în simţire, cu adevărat Duhul sfânt vieţuieşte în fiul tău şi eu mă simt biruit de credinţa lui! — Spune-mi tu, cel ce eşti sfinţit cu trupul şi cu sufletul — a urmat el întorcându-se spre tânăr — spune-mi dacă mă pot învrednici şi eu a păşi în umbra lui Hristos, lepădându-mă de toate răutăţile?

Iar Iosaf ridicându-se din patul său a întins spre el

www.dacoromanica.ro

brațele, vorbindu-i cu bunătate despre căința păcătoșilor și mila nemărginită a lui Dumnezeu.

Și împăratul a văzut cu uimire pe Teuda îngenunchind, pocăindu-se fierbinte și plângând subt îmbrățișarea lui Iosaf. Apoi, chiar în acel ceas, învățatul împărătesc ieșind, a alergat la peștera sa și, arzându-și toate cărțile sale vrăjitorești, s'a dus pe urmele lui Nahor, învrednicindu-se de sfântul botez și începând o viață curată, de lumină și adevăr.

*

Ci împăratul Avenir stătea în mare cumpănă și încerca fel și chip să întârzie hotărîrile lui Dumnezeu. L-a sfătuit Arahie să împartă împărăția în două și să deie o parte fiului său. «Căci, zicea el, dacă-l vei supune pe fiul tău chinurilor, apoi nu vei fi decât vrăjmaș firii. Pe fiul tău nu-l poți jertfi, fiindcă vei rămâne singur cu întristarea cea de moarte. Dar socot să împarți cu dânsul împărăția poruncindu-i să stăpânească partea cea dată lui. Și dacă va fi cuprins de grijile stăpânirii, apoi puțin câte puțin va începe a se obișnui cu lumea aceasta întru care vietuim și-și va uita visurile nebune. Și lăsându-l să rămâie în credința sa, vei avea cel puțin pe fiul tău lângă tine.

Iar împăratul primind sfatul lui Arahie, și-a împărțit în două împărăția și a făcut pe Iosaf împărat peste o parte.

Dar tânărul nu cugeta la stăpânire împărătească și la măriri ale lumii; ci dorul îl mâna spre pustie și singurătate. Totuși văzând că împotrivirea părintească se înduplecă încet-încet, a hotărît să aștepte până la împlinirea biruinții desăvârșite. Și a primit a fi împărat, sârguindu-se

www.dacoromanica.ro

să împrăștie între supușii săi, pe lângă bunătate și milă, mai ales lumina credinții celei adevărate. Așa, în timpul cât a stăpânit el, în ținutul său s'au risipit capiștile idolilor și 'n locul lor s'au înălțat biserici ale lui Hristos. Și auzind aceasta, episcopii, preoții și călugării care se ascundeau, au ieșit de prin munți și de prin pustietăți, alergând către sfântul împărat Iosaf. Iar el îi primea pe toți cu bucurie și împreună cu dânșii cugeta la mântuirea sufletelor omenești. Deci în vreme puțină, toată stăpânirea sa a luminat-o cu lumina credinții. Iar pentru întoarcerea tatălui său, neîncetat se ruga cu lacrimi, Iosaf. Și de multe ori se ducea la el și-i vorbea cu dragoste fiiască, pătrunzând cu încetul în negura din sufletul împăratului. Și așa a vrut Dumnezeu ca și Avenir să se întoarcă dela deșertăciunea idolilor, înspre soarele adevărului.

Hotărîndu-se în cele din urmă marele împărat, a adunat pe toți sfetnicii și le-a descoperit gândul că voește să primească credința fiului său; și toți i-au lăudat hotărîrea, căci pe toți îi cercetase răsăritul cel de sus, prin Iosaf. Și sculându-se împăratul a scris epistolie către fiul său chemându-l să vie, ca să învețe pe cei ce vor să iasă din întuneric. Și plecând olăcarii la scaunul lui Iosaf, i-au dus în grabă vestea cea bună, bucurându-i inima.

Deci a venit Iosaf la tatăl său și s'au îmbrățișat și au plâns pentru hotărîrea împăratului. Și fiul a stat multe zile cu tatăl său învățându-l așa cum odinioară îl învățase și pe el cuviosul Varlaam. Arătându-i toate tainele adevăratei credințe, l-a adus la sfântul botez, fiindu-i el singur naș. Lucru cu adevărat nou și minunat, căci astfel a fost tată sufletesc al tatălui său trupesc. Și nu numai împăratul Avenir, ci toată curtea lui, și toți dregătorii

www.dacoromanica.ro

și ostașii și robii au primit botezul. Și în scurtă vreme s'a luminat toată împărăția.

S'a făcut atunci mare bucurie pe pământ și în cer, ca într'o primăvară a sufletelor. Iar Avenir-împărat, după botez, a lăsat fiului său toată stăpânirea împărăției, și el trăia la o parte în tăcere, presărându-și capul totdeauna cu pulbere și tânguindu-se pentru păcatele trecute. Și a petrecut astfel întru smerenie și pocăință, patru ani, apoi, nădăjduind dela Dumnezeu iertare, s'a mutat cu pace din această lume.

Ci după moartea tatălui său, Iosaf împăratul a stat în scaun până ce s'au făcut pomenirile de patruzeci de zile. Apoi chemând în jurul său pe toți boierii și sfetnicii, căpiteniile de oști și de cetăți, le-a descoperit taina inimii sale, cum că voește să lese împărăția aceasta pământească împreună cu cele lumești, și să meargă în pustie. Atunci ei s'au umplut de jale și nu era între dânșii nici unul fără de lacrimi, ci toți se tânguiau cu amar, fiindcă toți îl iubeau foarte mult pentru blândețea lui cea sfântă.

— Nu vă întristați, o prietini, le-a zis el atunci privindu-i blând, căci aceasta este hotărîrea lui Dumnezeu pe care am avut-o asupra mea încă din întâia clipă, când am venit în această lume deșartă și degrabă trecătoare. Ci eu voiu pleca, și voi cu nimic nu mă puteți opri; iar împărat în locul meu vă las pe Varahie, credinciosul nostru cel de demult, care-a luptat alăturea de mine pentru credință.

Iar Varahie, ieșind dintre sfetnici, a căzut în genunchi și se lepăda de cinstea împărăției, zicând:

— Iubește, o împărate, pe aproapele tău ca pe tine însuți. Dacă este bine a împărați, apoi împărățește singur,

www.dacoromanica.ro

Nici voi nici eu nu putem face altfel. Iată cuvântul meu cu jurământ, că nici o zi nu voiu mai petrece cu voi și nici o noapte nu voiu mai dormi în palatul împărătesc. Cu mâna mea voiu pune lui Varahie, pe cap, cununa stăpânirii și vă va fi împărat bun și drept. Iar voi rămâneți cu pace și lăsați-mă să mă duc pe căile mele.

Atunci a stătut înfricoșat norodul și n'a mai cutezat nimeni să înalțe cuvânt. Și fericitul Iosaf, făcând precum spusese, a pus pe fruntea lui Varahie cununa împărăției. Și întorcându-se iarăși spre pustie, a pornit pe jos prin pulberea drumului, având haină săracă și toiag alb de lemn Și nu s'a mai uitat îndărăt. Iar norodul a mers îndelungă vreme în urma lui, ca valurile, suspinând și plângând. Și astfel l-au petrecut departe, până când s a plecat ziua și noaptea a ascuns de ochii lor pe iubitul lor stăpânitor. Ș'au rămas subt mâna lui Varahie, iar Iosaf s'a dus singur înainte.

In noaptea aceia d'ntâi, Iosaf a intrat în casa unui om sărman și i-a dat hainele lui ce le purta pe deasupra. Și rămânând în rassa cea ruptă de păr pe care i-o dăduse Varlaam odin'oară, a ieșit și s'a dus mai departe, neavând cu sine nici pâne nici apă.

Mergând multă vreme și intrând în singurătăți și in adâncul pustiei, s'a bucurat cu duhul, și îngenunchind și-a înălțat privirea spre Hristos, zicând:

— Să nu mai vadă de-acuma ochii mei, bunătăț le lumii aceștia și să nu se mai îndulcească inima mea cu nimic alta decât cu nădejdea care mă poartă. Indreaptă, Doamne, pașii mei spre plăcutul tău Varlaam, ca să-mi fie iarăș în-vățător în viața cea nouă.

Și așa fericitul Iosaf a umblat singur prin pustie do

www.dacoromanica.ro

ani căutându-l pe Varlaam. Hrana lui erau verdețurile și rădăcinile acelor locuri. Și uneori răbda îndelung de foame, când trecea prin ținuturi de piatră și uscăciune. Iar pe lângă foame și sete, a suferit în singurătate și din pricina demonului lumii, care aducea în el plăcute amintiri ale trecutului și-ale altei vieți. Ci Iosaf toate le-a biruit, trăgându-se și rămânând tot mai adânc în schivnicie.

Trecând al doilea an, a aflat o peșteră în pust'ul Sinaridului, unde viețuia un călugăr în liniște. Acela ieșindu-i întru întâmpinare, i-a spus cuvântul cel mântuitor, înștiințându-l unde petrece Varlaam. Și fără a mai face popas, chiar în clipa aceea, Iosaf a pornit cu grăbire pe cărarea arătată până ce a ajuns la peștera lui Varlaam. Și acolo, subt munte și subt pomi, oprindu-se și stând înaintea ușii, a bătut cu toiagul, zicând cu tulburare:

— Binecuvintează, părinte, binecuvintează!

Iar Varlaam auzind glasul a tresărit înlăuntru și ieșind din chilia de piatră a stat înaintea ușii, cercetând pe străin. După chip nu-l mai putea cunoaște, pentrucă arșița soarelui îl înnegrise, părul îi crescuse, era slab și ochii i se cufundaseră adânc. Însă l-a cunoscut cu duhul; și întorcându-se cu fața către răsărit, a mulțumit lui Dumnezeu pentru bucuria ce-i venea. Și amândoi au stat, rugându-se, neclintiți. Iar apoi, după rugăciune, s'au îmbrățișat unul cu altul cu dragoste, s'au sărutat cu sărutarea sfântă și de bucurie au plâns.

Intrând ei în chilie, Varlaam a zis:

— Bine-ai venit, fiule al lui Dumnezeu și moștenitor al împărăției cerului. Domnul va binevoi să-ți deie cele veșnice în locul celor vremelnice. Te rog, o prea iubite fiu, spune-mi cum ai ajuns aici? Și ce ți s'a întâmplat după

www.dacoromanica.ro

plecarea mea? Oare tatăl tău, împăratul, a cunoscut pe Dumnezeu, sau petrece încă sărac și nefericit?

Iar dulcele Iosaf i-a spus toate pe rând câte i s'au întâmplat, după plecarea învățătorului său, și câte a făcut Domnul ajutându-l întru împlinirea voinței lui.

Bătrânul asculta cu bucurie acele minuni și mulțămea lui Dumnezeu:

— Slavă ție, Hristoase, care ai binevoit ca sămânța cuvântului tău, cea sămănată de mine, să cadă în pământ bun și să rodească însutit.

Cum vorbeau ei astfel cu blândeță, s'apropia seara. Și săvârșind rugăciunea, bătrânul ș'a adus aminte de hrană, și a poftit la masa lui pe Iosaf. Ci hrană trupească avea puțină; și a dat oaspetelui său numai verdețuri crude și câteva smochine. Iar apă au ieșit amândoi de-au băut din izvorul cel limpede care curgea din munte, subt pomi, în preajma peșterii sfințite.

Intărindu-și astfel trupul, au mulțămit lui Dumnezeu care deschide mâna sa și satură toată ființa. Apoi săvârșind rugăciunea nopții, iar au început a vorbi despre cele sufletești, privegheind până la vremea cântării de dimineață.

*

Din acea noapte, Iosaf a petrecut cu învățătorul său mulți ani având minunată viață, aproape de Dumnezeu. Apoi Varlaam apropiindu-se de cuviosul său sfârșit, a chemat pe Iosaf, fiul său întru suflet, și i-a vorbit astfel cuprinzându-i mânile:

— Eu, fiule, de mult doream să te văd înainte de sfârșitul meu. Și când mă rugam pentru tine, Domnul nostru Iisus mi s'a arătat, făgăduindu-mi că te va aduce la mine.

www.dacoromanica.ro

Şi iată, Dumnezeu mi-a împlinit dorinţa: ai venit şi te văd lepădat de lume şi unit cu Hristos. Iar acuma, sosind vremea plecării mele, tu, fiule, acopere trupul meu cu pământ şi dă ţărânii ce este al ţărân'i. Şi tu rămâi în acest loc, petrecând viaţă curată şi aducându-ţi aminte de mine.

Iosaf, ascultând, plângea pentru despărţirea lor; şi abia putea să-l mângâie bătrânul. Apoi l-a trimes la alţi fraţi care vieţuiau în acea pustie, ca s'aducă cele de trebuinţă pentru săvârşirea sfintei leturghii. Alergând Iosaf, a împlinit porunca cu sârguinţă şi s'a întors în grabă, temându-se să nu se sfârşească în lipsă-i părintele său şi să rămâie fără binecuvântarea cea mai de pe urmă. Deci aducând el cele de trebuinţă pentru sfânta jertfă, Varlaam a săvârşit slujba dumnezeiască şi s'au împărtăşit amândoi cu sfintele taine. După aceea bătrânul a stat o vreme la sfat cu ucenicul său vorbind despre suflet. Apoi s'a rugat iar cu umilinţă. Şi după rugăciune, îmbrăţişând pe Iosaf, i-a dat sărutarea şi binecuvântarea cea mai de pe urmă. Culcându-se cu semnul sfintei cruci, s'a luminat la faţă, având mare bucurie, cașicum i-ar fi sosit prietini. Astfel s'a dus Varlaam către Domnul, vieţuind în pustie şaptezeci de ani, iar toţi anii dela naşterea lui fiind aproape o sută.

Iosaf, udând cu lacrimi trupul bătrânului, toată ziua şi toată noaptea a cântat psalmi lângă el. Iar adouazi, săpând groapă subt smochini, aproape de peşteră, a îngropat cinstitul trup al învăţătorului său. Şezând apoi lângă mormânt, plângea mereu până ce i-au slăbit puterile; şi lipindu-şi trupul de pământ, a adormit. Atunci a văzut în somn pe acei bărbaţi înfricoşaţi, care i se arătaseră odinioară când era închis în palat cu fecioarele, şi vorbise cu Mogra, şi-l ispiteau demonii. Venind ei către dânsul,

www.dacoromanica.ro

l-au luat și l-au dus pe câmpia cea întinsă și'n cetatea strălucită în care mai fusese. Intrând pe poarta cu stâlpi de rubin, l-au întâmpinat îngerii lui Dumnezeu, ducând două cununi strălucite. Și i-a întrebat Iosaf:

— Ale cui sunt aceste cununi?

Iar îngerii i-au răspuns zicând:

— Amândouă sunt ale tale, Iosaf, pentrucă multe suflete ai mântuit, și pentrucă lăsând împărăția pământească ai venit la Dumnezeu ca schivnic. Iar una dintre aceste cununi se cuvine să o dai tatălui tău care a cunoscut pe Dumnezeu, prin tine.

Iosaf a zis:

— Cum este cu putință ca numai pentru puțină pocăință să dobândească tatăl meu răsplătire deopotrivă cu mine, care-am avut atatea osteneli?

Pe când i se părea că spune acestea, i s'a arătat Varlaam în lumină, grăindu-i:

— Au nu ți-am spus eu odinioară, Iosafe, că, după ce te vei îmbogăți, vei fi scump și nedarnic? De ce oare nu voești acuma ca să fie cinstea tatălui tău deopotrivă cu a ta? Se cade totuș să te veselești că rugăciunea ta s'a auzit pentru dânsul.

Iosaf având către bătrân obiceiul ascultării, a plecat fruntea și a zis:

— Iartă-mă, părinte.

Varlaam a zâmbit.

— Spune-mi, părinte, unde loci ești? a întrebat Iosaf.

— Intr'această cetate frumoasă, a răspuns bătrânul, am dobândit locuință prea luminată.

— O, bunule părinte, se ruga Iosaf, ia-mă și pe mine la tine, ca să mă bucur iarăși.

www.dacoromanica.ro

— N'a venit încă vremea, i-a șoptit învățătorul; ci trebuie să mai rămâi unde ești, purtând sarcina trupului. Iar apoi, după ce vei răbda până la sfârșit, după cum ți-am poruncit, vei veni și tu aici și vom fi împreună în veci.

Aceste le-a văzut fericitul Iosaf în vis. Și deșteptându-se din somn, avea sufletul plin de mângâiere.

Și a început a petrece singur în pustie, în peștera de subt munte, aproape de izvor și de mormântul de subt smochini.

Impărăția cea pământească o lăsase în al douăzeci și cincilea an dela nașterea sa; apoi în pustie a mai petrecut treizeci și cinci de ani. Și i-a venit și lui vremea să lese valea aceasta a mâhnirii și să se mute în altă viață. Iar poporul împărăției sale de odinioară, aflând despre săvârșirea lui, și-a adus aminte de toate cele trecute și de minunatul împărat de altă dată. Și a venit mulțime mare in pustie, ca să se închine la mormântul unde odihneau alături Varlaam bătrânul și ucenicul său.

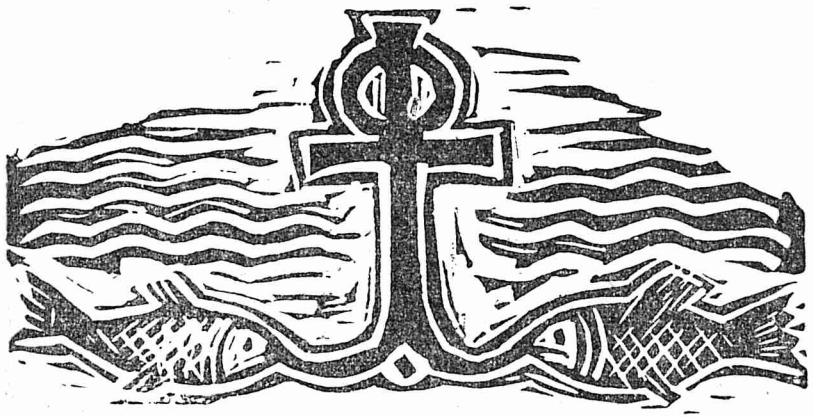

www.dacoromanica.ro

CUPRINSUL

CUPRINSUL

	Pag.
Pe drumul spre Emaus	5
Fericiții Andronic și Atanasia	15
Cuvioasa mucenită Anastasia Romana	33
Cuviosul Roman cel smerit	49
Sfântul Longhin sutașul	59
Cuvioasa Pelaghia	73
Sfântul mucenic Alexandru Cărbunarul	91
Sfintele amintiri	103
Minunea Teoctistei Lesvianca	115
Fericita Cecilia	127
Istoria sfinților Varlaam și Iosaf	151

www.dacoromanica.ro

PROF. G. OPRESCU

MANUAL DE ISTORIA ARTEI

Cu reeditarea ultimelor două volume ciclul întreg din această operă de preț este pus din nou la îndemâna cititorilor. Succesul întâmpinat de cele câteva ediții ilustrează prețuirea de care se bucură lucrarea d-lui prof. Oprescu, fără îndoială cel mai complet, mai informat și mai folositor manual de istoria artei, pe care îl posedă literatura noastră.

www.dacoromanica.ro

EXTRAS DIN CATALOGUL LITERAR
EDITURA „UNIVERSUL"

Colecția: „OPERELE SCRIITORILOR ROMÂNI"

CRONICARII ROMÂNI: Antologie întocmită de Al. Rosetti, prof. univ.

NUVELE de NICOLAE FILIMON, cu amintiri și însemnări de Pr. G. Negulescu-Batiște și Dr. N. Vătămanu.

(Operă premiată de Acad. Rom.)

ST. O. IOSIF, Poezii vol. I și II. Ediție comentată de prof. P. V. Haneș

MIHNEA VODĂ CEL RĂU, DOAMNA CHIAJNA, MOȘII, CURCANII, POEȚII VĂCĂREȘTI, de Al. Odobescu Ediție comentată de N. Mihăescu asistent univesitar.

A FOST LA LENINGRAD de Al. Ceacovschi, trad. de R. Donici.

ASPECTE DIN CIVILIZAȚIA ENGLEZĂ de I. Botez.

ASTROLOGIA — Odinioară și azi, de Const. Arginteanu.

AMINTIRI DIN VIAȚA-MI, de g-ral Al. Candiano-Ponescu.

BUCUREȘTI ȘI BUCUREȘTENI, de Victor Bilciurescu.

CELE DOUĂ ORFANE. (Ed. IV) roman de A. d'Enney.

CATRENELE LUI OMAR KHAYYAM trad. de Al. T. Stamatiad, (Ediția III-a).

CĂPITANUL BLOOD, de R. Sabatini.

DORESC CA MICILE MELE RÂNDULEȚE (epistole vesele), de Tudor Mușatescu.

DOMNIȚA FĂRĂ NUME, roman pentru tineret, ediție de lux, de Jul. Giurgea.

GÖSTA BERLING, de Selma Lagerlöf, Ed V-a.

GRAMATICA LIMBII ROMÂNE, Ed. II-a, de Al. Rosetti și J. Byck.

GHINION schițe și nuvele, de A. CENOV, trad. de R. DONICI.

HANUL LUI ALMAYER roman, de Joseph Conard, trad. de Jul. Gurgea.

ISTORIA REVOLUȚIEI FRANCEZE de T. Carlyle, trad. de N. Pandelea, vol. I (ed. II) și vol. II.

JOC DE OGLINZI, roman, de Ioana Petrescu.

MAI SUNT OAMENI BUNI.., roman Ed IV-a, de D. Ionescu Morei.

MICA PUBLICITATE, roman, de Tudor Mușatescu.

MUZICANTUL ORB. (roman), de Vl. Corolenko, trad de R. Donici.

MANUAL DE ISTORIA ARTEI. vol I. II, III și IV, de prof. G. Oprescu.

MANUAL TEHNIC ȘI PRACTIC PENTRU UZUL INDUSTRIILOR ȘI COMERȚULUI FORESTIER, de Haimovici-Drajna și Haimovici Oltenița.

MONOTONII PROVINCIALE, (versuri umoristice), de Ionel Lazaroneanu.

MANUAL DE CUSĂTURI ȘI VOPSELE VEGETALE, de Florica Ceaușeanu și Sanda Simionescu.

PARADA roman, de Lloyd Douglas, trad de Jul. Giurgea.

ROBII, de W. S. Maugham (2 volume ediția III).

REGIUNILE POLARE ALE PĂMÂNTULUI de Claudius Giurcăneanu.

SUNTO ADEVĂRATĂ NORVEGIANĂ de S. Christensen.

SISTEMUL FINANCIAR AL U.R.S.S. de prof M. L. Bogolepov, trad. de R. Donici.

TEATRU ALES: LOPE DE VEGA, trad, de Al. Popescu Telega.

TITANIC VALS și... ESCU (Teatru), de Tudor Mușatescu.

ȚĂRILE ROMÂNEȘTI ÎNAINTE DE SECOLUL AL XIV-lea, de Iosif Schlopul.

VÂLTOAREA VIEȚII, (roman), de Edward Bulwer Lytton.

Tip. „Universul" S. A. București
Strada Brezoianu, Nr. 23—25
Firma înscrisă la Of. Reg. Com. sub nr. 1

www.dacoromanica.ro

Prețul Lei 50\000